

1040

36 ₪

Հ. Խ. Ս. Հ. ԼՈՒՍԺՈՂԿՈՄԱՏ
Սոց. Գրաս. Գլխավոր Վարչություն

✓ 2/2/2
444

ԳՅՈՒՂՅԵՐԻՏ ԴՊՐՈՑԻ ԾՐԱԳԻՐ

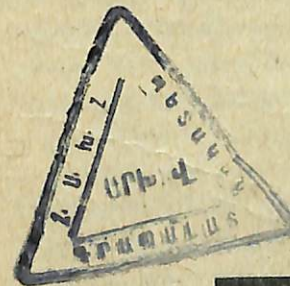
~~ԽՈՒՍԻՍԱԿԱՆ~~

1 9 2 8

Յ Ե Ր Ե Ղ Ս Ե

Հ. Խ. Ս. Հ. ԼՈՒՍԺՈՂԿՈՄԱՏ
ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԳԼԽԱՎՈՐ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

ԳՅՈՒՂՅԵՐԻՏ ԴՊՐՈՑԻ ԾՐԱԳԻՐ

1927—ՅԵՐԵՎԱՆ

Ա Ռ Ա Ջ Ա Բ Ա Ն

Գյուղերիս դպրոցի ծրագիրն ու մեթոդներն իբրեւ մեկ տնտեսական սխեմա առաջացել են այն խնդիրներից, վոր կոմունիստական կուսակցութիւնը յեւ խորհրդային իշխանութիւնը դրել են գյուղի նկատմամբ—բարձրացնել գյուղի արտադրական ուժերը յեւ այն ծառայեցնել սոցիալիզմի կառուցմանը։ Գյուղի չքավոր յեւ միջակ գյուղացիութեան շահերի կազմակերպման այնպիսի ձեւը, վորով նրանք ընդմիջաւ շաղկապին պրոլետարիատի հետ—ահա այն հիմնական բաղադրական յեւ սոցիալական խնդիրը, վորի լուծման ողակներից մեկը հանդիսանում է գյուղերիս դպրոցը։ Գյուղի արտադրական ուժերը բարձրացնել մենք կարող կլինենք միայն այն ժամանակ, յերբ գյուղացու տնտեսութեան մեքենայացման, ելքերի ֆիկացիայի, պարարտանյութերի գործադրման, բույսերի ու կենդանիների ազնվացման, ինչպես յեւ գյուղատնտեսական արտադրանքի հետագա մշակման խնդիրները կարողանանք լուծել։ Իսկ դա կլինի, յերբ մենք գյուղացու տնտեսութեան հասարակական կազմակերպչական ձեւը փոխենք—դնելով դա սոցիալիզմի հունի մեջ։ Գյուղացիական տնտեսութեան կոոպերացման խնդիրը խորհրդային յերկրի համար առաջնակարգ նշանակութիւն ունի։

Ուստի յեւ գյուղերիս դպրոցն իր նպատակն է դարձնում դաստիարակել աշակերտին իբրեւ կուլտուրական կոոպերատոր-յերկրագործ, վորը կկարողանա կառուցել նոր խորհրդային գյուղը, յուր յեւ մյուս գյուղացիների տնտեսութիւնները բարեփոխել սոցիալիզմի պահանջների համամատ։

Այս նպատակներից յնկելով գյուղերիս դպրոցի աշխատանքի ծրագիրը պիտի լինի վերին աստիճանի կոնկրետ, տվյալ շրջանի, գյուղի տնտեսութեան վերակառուցման խնդիրներն են դառնալու այդ դպրոցի ծրագրի նյութը։ Համաձայն այդ սկզբունքի, անհրաժեշտ է շրջանի շատ մանրակրկիտ ուսումնասիրութիւնը կատարել յեւ հիմնվելով առաջարկվող ծրագրի վրա, աստիճանաբար՝ մեկ-յերկու տարվա ընթացքում ձեւավորել տվյալ դպրոցի կոնկրետ ծրագիրը։

Հիմնական խնդիրները, վոր դնելու յն իր առաջ յուրաքանչյուր գյուղերիս դպրոց, հետեւյալներն են՝ 1) պարզել, գյուղատնտեսական կուլտուրաների վոր տեսակները պետք է մշակվին դպրոցի շրջանում, 2) հողի մշակման ի՞նչ ձեւերի պետք է անցնի գյուղացին, 3) տնտեսութեան վոր հյուղերն է հնարավոր մեքենայացման յենթարկել, 4) տեղի բնական ի՞նչ ուժեր է հնարավոր ոգտագործել գյուղացիական տնտեսութեան մեջ, 5) կոոպերացիայի վոր հյուղերն են անհրաժեշտ շրջանի համար, 6) կոլեկտիւ տնտեսութիւնների վոր տեսակները նույնպես հնարավոր կլինի առաջ բերել շրջանում։

111-20569p

Բացի այս խնդիրները, դպրոցի համար պարզ պիտի լինի, թե՛ գյուղի վո՞ր սոցիալական խմբավորումների յեվ դասակարգային շերտերի վրա՞ յն հենվելու դպրոցը:

Ապա գյուղի կուլտուրական մակարդակը, կենցաղի ձեվերը, առողջապահական պայմանները, գյուղը հատակագծելու, առողջապահական շենքեր կառուցելու յեվ նման մի շարք խնդիրներ պետք է լուծի դպրոցը:

Յեթե գյուղյերիտ դպրոցն իր ուսումնա-աշխատանքային ծրագիրը պետք է մշակի յեկնելով գյուղի ներկա պայմաններից յեվ նրա վաղվա, հեռանկարն ունենալով, ապա իր ամենօրյա աշխատանքի ընթացքում դպրոցը գյուղական կյանքում հանդես է գալու իրենիվ այդ կյանքը վերաշինող, հեղաշրջող:

Դպրոցը նոր մշակութային ձեվերին անցնելով բազմակողմանի փորձեր պիտի կատարի վոչ միայն դպրոցական հողամասի վրա կամ գոմում ալլ յեվ աշխատակիցների տնտեսություններում: Այս դեպքում դպրոցի աշխատավորն ու աշակերտը հանդես են գալիս իրենիվ բաղադրական-հասարակական գործիչներ:

Գյուղյերիտ դպրոցի մեթոդներն աշխատանքի դպրոցի մեթոդներն են: Լաբորատոր-հետազոտական մեթոդները, աշխատանքային արտադրական մեթոդները, պրոեկտների մեթոդը — լինելու յեն գյուղյերիտը հատկանշող, նրա աշխատանքային դեմքը վորոշող գործոններ:

Գյուղյերիտի հասարակական-կուլտուրական աշխատանքները, գյուղացիական մանր տնտեսությունները կոլլեկտիվիզացիայի յենթարկող նրա ակտիվ գործը պահանջում են յեվ մեթոդների մեջ կոլլեկտիվ արտադրական ձեվեր, վորոնք կարող են ստանալ ողակային, խմբակային կամ սեկցիոն ձեվեր:

Բնական է, վոր գյուղյերիտի նման ձեվակերպումը պահանջում է ուսուցչից հատուկ պատրաստություն, բարձր բաղադրական-հասարակական յեվ կուլտուրական մակարդակ, այլապես դպրոցը կընկնի հին սխոլաստիկայի գիրկը:

Նմանապես աշակերտության սոցիալական դեմքը մեծ չափով վորոշելու յն դպրոցի վոզին: Այս դպրոցում կարող են սովորել գյուղի այն տարրերը միայն, վորոնք շահագրգռված են գյուղի սոցիալիստական շինարարության գործով, յեվ վորոնք պայքարելու յեն կոլլեկտիվ տնտեսության համար. դրանք գյուղի պրոլետար ու կիսապրոլետարներն են յեվ միջակ գյուղացիները: Սրանցից պետք է ընդունել դպրոց: Գյուղի հարուստը, շահագործողը, այս դպրոցը բնականաբար, պիտի ցանկանան ծառայեցնել իրենց սոցիալական իդեալներին: Նրանց բայքալող դերը շատ մեծ պիտի լինի դպրոցի համար յեվ հակասեր մեր ընդհանուր բաղադրականությանը գյուղում:

Առաջարկվող ծրագրերը մշակվել են գյուղյերիտ դպրոցների 1927 թ. կուրս-կոնֆերանսում՝ հիմք ընդունելով Ռուսաստանի Պետ. Գիտ. Խորհրդի ծրագիրը: Ռուսական ծրագրերի մեծ մասը կոնֆերանսն ընդունեց՝ փոփոխություններ մտցնելով նրանց մեջ յեվ ավելացնելով նոր նյութեր, նկատի առնելով մեր յերկրի, գլխավորապես, դաշտային գոտու մշակություններն ու մեր յերկրի ուրույն բաղադրական պայմանները:

Ծրագրերը պարունակում են շատ առատ նյութ: Մոտավ. է, վոր դրպ-

րոցական խորհուրդները, ոգտվելով այս նյութերից, կազմեն ավելի կոնկրետ ծրագրեր: Ստորել տեղավորված դասատախտակը, վոր ամբողջությունմը մեկ անգամից դժվար է իրագործել, Սոցդասգլխվարչությունն ընդունել է իրենիվ որիննախի:

Դասատախտակի մեջ միայն շաբաթների յեվ ամիսների դասերի փոփոխություն կարելի յն մտցնել ըստ սեզոնների: Ձմեռը տեսական, իսկ մյուս յեղանակներին գործնական դասերի թիվն ավելացնելով, դասերի ընդհանուր քանակն ամբողջ տարվա ընթացքում պիտի թողնել անփոփոխ:

ԴԱՍԱՏԱԽՏԱԿ ԳՅՈՒՂՅԵՐԻՏ ԴՊՐՈՑԻ

№	Սահակաճե	Ս. խումբ	Բ. խումբ	Գ. խումբ
1.	Գյուղատնտեսություն	5	6	6
2.	Բնագիտություն	3	3	2
3.	Ֆիզիկա	3	3	3
4.	Քիմիա	2	2	2
5.	Հասարակագիտություն	4	5	5
6.	Մաթեմատիկա	4	4	4
7.	Աշխարհագրություն	1	2	2
8.	Հայոց լեզու	4	4	4
9.	Ռուսաց լեզու	4	4	4
10.	Արտ. աշխատանք	5	6	6
11.	Հաս. աշխատանքներ	6	6	7
ԸՆԴՀԱՄԵՆԸ		41	45	45

ՍՈՑԴԱՍԳԼԽՎԵՐ

ԾՐԱԳԻՐ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ

ՈՒՍՄԱՆ Ա. ՏԱՐԻ

1. ՄԵՐ ԴՊՐՈՅՆ ԻՆՁ ՅԵՎ ԻՆՁՊԵՍ ՊԵՏԻ Ե ՍՈՎՈՐԵՅՆԵ

1. ԻճԵՆՈՒ յԵ ՎՃԻՐԱԾԵՑ զՅՈՒՂՆԵՐԻՑ զԱՐՈՅՐ: Մի շարք վալլուն և համոզեցուցիչ որինակներով (տեղական կյանքից) ցույց տալ վոր «զյուզե-րում գոյություն ունեցող քաղաքական անդրագիտությունը, հանրային ազիտությունը և գյուղատնտեսական գիտելիքներից ցածր մակարգակը... գյուղացիությանը պատապարտում են աղքատության և անշարժության» (Լենին), նվազեցնում են բերքի քանակը, տնտեսավարությունը զարձնում են անկուլտուրական և ֆեոսալներ, հասարակական կյանքում մեկուսացնում են մարդկանց, մեռցնում նորմալությունները, նոր կենցաղի բողբոջները և այլն:

ԻճՆՅ Ե ՎՃԻՐ ԼԵՆԻՆԸ պատանինների և մանուկների կրթության, ինչ-պես նաև գյուղական գյուղացիների խնդիրների մասին: Մի շարք վառ և հմտորեն ընտրած որինակներով ցույց տալ, թե ինչպես կարելի չե առաջադիմել գյուղատնտեսության մեջ գիտության և միացյալ (կոոպերացիա) աշխատանքի ոգնությամբ:

2. ԳՅՈՒՂՆԵՐԻՑ զԱՐՈՅԻ ՏԱՅԱՏԱԿՆ Ե ՎՈՐԾՆԱԿԱՆՈՒՆԵՆ ՍՈՎՈՐԵՅՆԵՆ՝

1. բարձրացնել գյուղատնտեսության արտադրականությունը, 2. աշխատել միացյալ ուժերով, 3. կատարել համաշխարհային աշխատանք, գիտակցել ընդ-հանուր կրթության անհրաժեշտությունը, վորով հնարավոր կլինի հասկա-նալ ու իրագործել վերոհիշյալ խնդիրները: ԻճՆՅ արդյունքներ են տվել գյուղացիների գյուղացիները (ծանոթացնել մյուս գյուղացիների գյուղացիների փորձին):

ՄԱՆՈՐՈՒՅՈՒՆ.— Այս ներածական թեման գյուղացիների գյուղացիների հետագա ամբողջ աշխատանքների տեսակետից ունի գործնական խո-շոր նշանակություն. անհրաժեշտ է, վոր պատանիներն սկզբից և չեթ պարզ պատկերացնեն գյուղացիների գյուղացիների նպատակներն ու խոն-դիրները, այլ զեղքում նրանք սկսելով կերպով կմասնակցեն գյուղացի շինարարությանը և կձգտեն ավելի ամուր կապել այն իրենց տնտե-սությունների հետ: Այս թեմայի մշակումը կատարվում է բոլոր աշ-խատակիցների միացյալ ուժերով, վորի ընթացքում մանկավարժները ծանոթանում են նոր ընդունված աշակերտների կողմից: Պետք է բացատրել պատանիներին գյուղացի ինչպես արտադրողական, այն-պես էլ հասարակական-քաղաքական նպատակները: Մասնավորապես պատանիների հետ անհրաժեշտ է պարզաբանել հետևյալ հարցերը. —

1. Պատանեկությունն ինչպիսի հայացք ունի գյուղացու արդի արն-տեսության մասին և ինչպես է պատկերացնում դրա բարձրագման լեզանակները: 2. Պատանեկությունն ինչ վերաբերմունք է հետա-քրքրություն և ցույց տալիս գեպի գյուղատնտեսությունը: 3. Պատա-

[illegible]

675

Շնչառություն. — Շնչառության գործարանները կոչվում են թոքեր, որոնք ընկած են զոնգի և զոնգիկի միջև (նրա մեկուկի մեջ)։ Գազերի փոխանակումը ընդհանուր ժամանակ։

Պայտան ԵՐԶԱՆԱՊԱՐԱՐՈՒՆԵՐ:— Արդուն, կարծիր և սակտակ գնդիկներ և նրանց դերը: Արժան շրջանառությունը, որդանները (սիրտ, զարկերակներ, մազանոթներ, յերակներ): Արժան և՛ և փոքր շրջանառությունը, պտղա:

Պատարուք յայն որ գանձները. — Յե-
րիկաժանքները և նրանց աշխա-
տանքը (մեկի արտադրութիւնը)։ Միգա-
փածիւրէն և միգատար խողովակ,
Մաշիկը, նրա կազմութիւնը և դերը
(տարրական ձևով)։

Կարճագեղուն լեվ մեա դեւը. — Մա-
նուխուլիւն: Դործարաններն ուսում-
նասիրվում են իրենց փունկցիանե-
րով. հիմնական հարցն այն է, թե
տալիսլալ գործարանը վնդւան և հար-
մարված իր կատարած փունկցիային
(դերին):

[illegible]

Ի՞նչ պահ են կերակրում անասուննւն-
րն՝ Ի՞նչ պիտի կերարժօխներ են
տալիս, ի՞նչ ձեռով և որով վճար ժամե-
րին. ինչպես բարելավել աչն: Մտու-
ների ձեռ, նրանց բարելավուի: Ի՞նչ-
պես պետք է ջրել անասուններին,
ը. Կաթնատու անասունի կերակ-
րողը՝ նշանները (տարիքը, կենդա-
նի քաժ, շնչառութիւնը, կենդա-
նի միջին):

1. Երաստիւնեազն
դունիւ ծառի տնայնիցի ընդսի թիւադիւտս
-ուն դարեմանիս և զգամեմունքս ։ Ի

*) Դառաջային գոտու իսկար միջ թեման սերելվում է և զրա փոխարեն կուտարաների միակամը (բարակ, ծխա-
տ, ալիգորմոթյուն, պարալաճութուն և իրանաճառություն):

Յեզրակացություն. Մի քանի որգանների գործունեություն փոխադարձ կախումը միմյանցից: Որպանից մի մեջ տեղի ունեցող նյութերի փոխանակության ընդհանուր պատկերը (խիստ տարրական ձևով, ցվաբանալու դեպքում յեզրակացությունները կարելի չե կցել է. տարվա «Կենդանաբանություն» վարպետի պատկերը անտեսության հիմք» թեմային):

2. Տնային քույրներ. Հավ, սագ, բադ: Թռչուն, նրա կազմության առանձնահատկությունները, կապված ուղուց ապրելու պայմանների հետ. թռչունի անդամատությունը դիտել, թե միջավայրին հարմարվելու տեսակետից նա ինչպիսի առանձնահատուկ կազմություն և ստացել: Ձու, նրա կազմությունը և բազադրությունը. ձուի գորգացումը ձվի մեջ:

Տնային քույրների վայրենի ցեղակիցները. վայրի բադ: վայրի սագ, կաքավ. ծանոթացնել նրանց առանձնահատկություններին (վայրենի թռչուններին մասին անցնելը պարտադիր չէ):

3. Վոխաբանություն. Վոչխարների նշանակությունը տնտեսության մեջ: Վոչխարների տեղական ցիգիր: նրանց բազմացումը, խնամքը, կենթակցումը: Գառների խնամքը:

4. Տեղական պուղացիական տնտեսություններին մեջ թռչնաբուծություն ինչ նշանակություն ունի: Ի՞նչ դրություն մեջ և գտնվում այժմ և ի՞նչ կարիքներ ունի: Ի՞նչպիսի բարելավել թռչունների խնամքը (թռչնոցների կանոնավոր կազմակերպումը, նրա կանոնավոր հարգումը և մաքուր պահելը, աղտոնանություն): Ի՞նչպիսի կենդանի թռչունին, վոր կանոնավոր համարվի:

Ի՞նչպիսի կեր և ի՞նչ հափերով տալ. կտամանների և ջրամանների պատրաստելը: (Հավերի կտի սպուման և ձվաշատություն հաշվառում: Բներ պատրաստելը: Ցեղի բազմացումը: Վճիռ տեսակներն են բազմանում, վորոշ հավերի արգելանքատույնից ուսումնասիրությունը (յերբ են սկսում և վերջացնում ձու ածելը, տարեկան քանի՞ ձու չեն ածում, տվյալ հավի 10 ձուն վճիռքան և կշռում և այլն): Ինչպիսի բարելավել հավի տեսակները, ցեղային հավերի ընտրություն, ձվաշատ հավերի խոշոր ձվերի ընտրություն): Թխսի և ձուների խնամքը: Ճըտերի մեծացնելը: Ի՞նչ և ինչուբառումը և նորհաշավը վորպիս կենդանի խնդուբատու: Ձվերի պահպանումն ու վաճառքը: Կազմակերպում թռչնաբուծությունը հսկող միություն:

սումնասիրությունը (յերբ են սկսում և վերջացնում ձու ածելը, տարեկան քանի՞ ձու չեն ածում, տվյալ հավի 10 ձուն վճիռքան և կշռում և այլն): Ինչպիսի բարելավել հավի տեսակները, ցեղային հավերի ընտրություն, ձվաշատ հավերի խոշոր ձվերի ընտրություն): Թխսի և ձուների խնամքը: Ճըտերի մեծացնելը: Ի՞նչ և ինչուբառումը և նորհաշավը վորպիս կենդանի խնդուբատու: Ձվերի պահպանումն ու վաճառքը: Կազմակերպում թռչնաբուծությունը հսկող միություն:

3. Բնակարանի բարեկարգությունը: Փողոցապահական լեվ տանքառական ունակությունները.

1. Ձերմությունը, ողբ, լույսը և ջուրը մարդկային կյանքում: Մարմինը մաքրությունը (լվացվել, բազնիք, սպիտակեղեն փոխել): Պաշար բնակարանի մակաբույծների, փասակար միջատների և կենդանիների դեմ: Պաշար անմաքրությունից առաջացած հիվանդությունների, քոսի և մաշկի այլ հիվանդությունների դեմ: Հագուստի և վտանգանների անողջապահությունը: Արքեցորությունը: Արքեցորությունը և ծխելը, նրանց փառք. պաշարը դրանց դեմ:

2. Ի՞նչպիսի և շինված պուղացու խրճիթը: Նրա պակասությունները: Ի՞նչպիսի սանիտարական-անողջապահական պահանջներ պիտի դնել յուրաքանչյուր բնակարանի համար: Ի՞նչպիսի պետք և պատրաստել վիտալացիան: Արտաբնոցների և աղբի համար տեղեր հատկացնելը, նրանց կանոնավոր պահպանելը: Բարեկարգ խրճիթի նախապիծը: Անողջապահական կանոններ հանրակացարանում ապրողների համար:

3. Խնկու ջուրը, ջրորի կանոնավոր պահպանությունը: Պաշար ստամոքսային հիվանդությունների տարածման, հատկապես լեքեխանների փորվածությունից:

[illegible]

ԲՆԱՓԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ	ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՓՆԵՐ
1. Սերմեր չկան և ցանք չեն արվում։	1. Սերմեր չկան և ցանք չեն արվում։	1. Սերմեր չկան և ցանք չեն արվում։
2. Սերմեր չկան և ցանք չեն արվում։	2. Սերմեր չկան և ցանք չեն արվում։	2. Սերմեր չկան և ցանք չեն արվում։

4. Չափազան ձևերով հողը մշակելու փորձերը:

ԲՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ	ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ
Ինչպե՞ս բարելավել հողի ֆերտիլիտետը և ֆոսֆորիտային հատկությունները, վերջին և հողի մշակման և պարարտացման խնամար: 3. Անբուսերի խոր տնկելն ու խիտ ցանելն ինչպիսի ազդեցություն է թողնում: Բույսերի մեջ տեղի ունեցող գոյություն կախված (անհրաժեշտ և դա ցույց տալ ամառն երկուստեքաների կամ գիտությունների միջոցով): 4. Կապալ բույսերի ոգից սեղանի առեվի միջոցով.— Տ՝ րև, նրա գեղը բույսի կյանքում: Տերերի բջիջային կազմությունը: Բույսի շնչառությունը: Հերձանքներ, ջրի գոլորշիացումը տերերում (հերձանքների մեքանիզմի միջոցով ցույց տալ, թե բույսը ինչպե՞ս և հարմարվում՝ բնական պայմաններն ամենահաջող ձևով ոգտադրվելու համար): Ինչպիսի անդամայութ է մտնում տերերի միջոցով, ածխածնի գեղը բույսերի անդամայութի մեջ գտնվում, տերերի միջոցով ածխածնի գազի տարրալուծվելը, արևի ճառագայթների ոգտությունը քլորոֆիլի հատկանքների մեջ ուղա կազմվելը, տերերի աշխատանքի պայմանները:	թյունը և աշխատանքի ձևը: 4. Կլիմայական պայմանների, ինչպե՞ս լինի քիմիական մեջ լինում փոխադարձությունը. Նրանի կլիմայական պայմանների համապատասխանությունը (տեղումների քանակը, բարեխառնությունը տեղումները և բնությունը): Մշակվող հողատուրանների ամառն ջրման տեղումները: Տեղաբաններ, արհեստներ ու ջրմաններ, վերականգնման ջրման արհեստականորեն իրկարացնելու միջոց, նրանց կազմակերպումը: Ֆեղանակի ազդեցությունը բույսերի ամառն ու գարնանը, բերքի լընամբի և հավաքելու, ինչպե՞ս նաև հենց իրեն բերքի վրա: Հողի մեջ խոնավություն պահպանելու ձևերը (ձյան հուտակումը դառնում, պաշտպանող բույսերի դերը): 5. Համայնական (կոոպերացիա) աշխատանքը բոլոր բարձրագույնները դարձնում և ավելի մատչելի, ավելի արժան և ավելի փաստելի: Կոոպերացիան պարզ ձևերը (մեքենաների ընկերություն, սերմագործ կայանները, միացյալ ուժերով սերմերի գնումներ	1. Տաք մարդիկ պատրաստվի: 2. Ձյունը հավաքել:

269500 - 111

կատարելը և այլն):

Ցորուն և նրա դերը, ցորունը փոխադարձության և տերերի միջոցով, նրա կազմությունը: Հյութերի շարժումը բույսի մեջ, ինչ ճանապարհներով և այդ կատարվում, արմատի ճնշումը, շոգիացնող տերերների ծծող գործունեությունը:

Ինչպե՞ս և կատարվում բույսի աշխատանքը: Բջիջների աճումը և բազմացումը: Գետաբույսերի և հեղուկների միջոցով:

5. Ծանոթություն.— Նյութը հիմնական մշակվում և ջրային և հողային կուտուրաների փոխանցումը:

Պատկերների տեսակները: Պաղի կազմությունը: Պաղի միջոց և նրա կենսաբանական նշանակությունը: Կոլեկցիա տեղական բույսերի (վայրի և մշակովի) պատկերներ:

ՊՏՂԱԲՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ (Այն շրջանների համար, վերանայվող վայրի մշակությունը չկա)

Ա. Պարարտության հետազոտություն

1. Պարարտության նշանակությունը. նրա դերը և տեսությունը մեջ:

Պարարտության ազդեցության տարածությունը. այդ տարածության հարաբերությունը մնացած կուտուրաների բնական տարածության նկատմամբ:

Ազդեցության թիվը. այդ նշանակող տարածությունը. այդ նշանակող տեսությունների թիվը:

Տերերի առաջ գտնված պատրաստած տերերի կամ նրանց բնածառարածությունը: Դրանց նշանակությունը:

Ինչպե՞րսով գտնվող առանձնացած պողատու ծառերի թիվը, որանց նըշանակութիւններ: Պողարուծութիւնը լերքը դպրոցի շրջանում և պղտուծութիւնը աղբանքաշտութիւնը:

Դպրոցի շրջանում գտնվող փայտ(անտառաւի) պողատու ծառերը և նըրանց նշանակութիւնը տեղական գյուղացիութիւնի համար:

2. Պողարուծութիւնի նշանակութիւնը Հայաստանում: Պողատու աղբիների թիվը, տարածութիւնը, հարաբերութիւնը միացած կուլտուրաների լոճած տարածութիւնի նկատմամբ:

Պողարուծութիւնը բնիշանուր արդունարերութիւնը Հայաստանում: Նըրա հարաբերութիւնը դուրդատնտեսութիւնի ամբողջ արդունարերութիւնի նկատմամբ:

Պողարուծութիւնի ապրանքայնութիւնը:

3. Պողատու ծառերի տեսակները դպրոցի շրջանում: տեսակների դասաւորումն ըստ տնտեսական նշանակութիւնի և ըստ քանակի:

Բ. Դպրոցի շրջանի բնապատմական պայմանները

1. Զերմութիւնը, նըրա աղբեցութիւնը պողատու ծառերի այս կամ այն տեսակների մշակութիւնի հնարավորութիւնը վրա:

Շրջանում լեզած պողատու ծառերի տեսակներն ինչպէս են աճում տվյալ ջերմութիւնի պայմաններում:

Սառնամանիքների և դարնանալին ցրտահարութիւնների հաճախակիութիւնն ու աղբեցութիւնը դանազան տեսակների վրա:

2. Տեղումներ. տեղումների քանակըն ու բաշխումն ըստ ամիսների. տեղումների աղբեցութիւնը դանազան տեսակների վրա:

Տեղումների քանակը ստեղծում և հնարավորութիւնն ունենալու այգիներ առանց փոփոխման: Վտոգուժը և նըրա հաճախակիութիւնը կարեւորութիւնը պողատու աղբիների համար: Կարկտահարութիւնը հաճախակիութիւնը, տված փնտնելը և պայքարի հնարավորութիւնը:

3. Փամիւններ. քամիների հաճախակիութիւնը, ուժեղութիւնը և նըրանց աղբեցութիւնը պողատու ծառերի զանազան տեսակների վրա:

4. Հող. հողի տեսակները, նըրանց աղբեցութիւնը դանազան տեսակների վրա: Ծառերի տեսակների դասաւորութիւնը ըստ հողերի տեսակների:

Կատարել համապատասխան դիտարկումները դպրոցի շրջանի բնապատմական պայմանները:

Կատարել բնապատմական պայմանների համապատասխան դիտարկումները:

5. Եղադրվելիս նրա նշանակու-
թյունը պողատու ծառերի զտառի-
րութիւնն, պողատուների կանխա-
ստիլան վրա:

6. Գրիգորը, լանջերի և հարթու-
թյունների նշանակությունը ծանոթի
ստեղծանքների համար:

1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525

Ս Ն Ա Մ Ն Դ Վ Ա Յ Ի Լ Ե Ր

1. ՍԵՐՎ.— Սերմերի ընտրութիւնն
ստորադիտելիցիւ. ցանքը, ցանկելու
ժամանակն.

ժամանակը, սերմեր պատրաստելը:
Սերմերից դուրս լիկաժ մատակա-
րույսերի խնամքը:

2. ԿՏՐՈՒՆ.— Կարուններ ընտրու-
թյունը, պարտատելը, տնկելու յե-
ղանակը և ժամանակը, խնամքը:

3. Անդալիս. — Անդալիսի տեսակները, ժամանակը, խնամքը:

4. Պատգամս. — Պատվատանկալ, նրա բնորութիւնը զանազան տեսակներէի համար. պատվատանկալ պատ-
բաններ:

ևս գտաւ
 և զհարկաւորսն ի տաւրս

սեր: իմ նուտուդը Եղբորդի և Եղբ
հիվանդանոցում, հանգչեցանք իր
մեր նշանակումը, միմյանց Եղբորդի

Պատմությունը համարվում է ինքնուրույն գիտություն, որն ունի իր օբյեկտը և իր մեթոդները։

«Արդարադատության հասարակական
կոնցրետի» ժամանակ, «Երկրորդ
դասարան»-ի համար, 1940 թ. 12

Տակարանի համար հող ընտրել և կառարել հողալին, լնչպես և բույսեր տնկելուց հետո բոլոր աշխատանքները:

Պատվաատի տեսակները, ժամանակը, աշխատավաճառ, դրա ժամանակը:

Պատվաւոր ժամանակ գործածվող
պարծիքներ, ունեցանելու

5. Տեկարան.—Հողի ընտրութիւնը, մշակութիւնը (հիմնադրվում, հովաւ-րեցում), տնկելը, պտորատուկը, վռ-տողումը: Գաղաթի կազմակերպումը տնկալաւանում: Տնկիւններ տնկալաւից հանելը և տեսալալփորումը:

ՀԱՅԿ
-Ճիւղառով Նոյսի աղակն) մշտական ք
սաց հրահանգումը ցատկ վայելի
ուր իմ վերջ գլխավորութեամբ 7

[illegible]

Մանգոյն թխում է խմորի հետ միասին և փռում խմորի վրա։

Ծաղիկ կազմութունը, ծաղիկը,
«Մյուսն ապրիլին ու պարտիրոսները»:

2. Բանջարանոցային բույսերի (կա-
ղամբ, սոխատապտուղներ, կարտո-
ֆիլ, վառունգ, սոխ, լոբի, պամիդոր)
նստատապտուղ բույսերի և պտղատու
բույսերի կենտրաճական առանձնա-

1. Անտառային աշխատանքները ու փորձերը համար նախադադրաւորութիւն կսել բարձր խորահանքեր մի քանի աշակերտները գիւղացւոյններ, թե իրենք ա. իմուռն սովորեկիս լճնչպիսի աշխատանքները ու փորձերը են կատարելու Ծառնովապետի տակտաշէտէն:

Սատարժակներ տալով իր անհատական
հատկությունները, ծառայություններ
հաշվառող անհատներին, փոխանակում
և վերատուգիչ հոգում առնելով (այնպե՛ս
Մասնակցի քերթի բարձրացման
կամ դաշնային)։

2. Գաղջառաքուծութիւն, նրա գե-
րը յեղ բարեկամութիւնը. — Բանջարաբու-
ծութեան և առանձին բանջարաբուծու-
թեան կողմէն հողատիրութեան շնորհիւ
գոյութեան տնտեսութեան մեծ, բան-

1. Բանջարանոցի տեղի ընտրութիւնը:

2. Հողի կանոնադրման մշակումը:

3. Բանջարեղենն մշակելու բարվո-
քած ձևեր գործադրելու:

ԲՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ	ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ
հասկանալիությունները: Տարրական գաղափար բույսերի քննակրթների մասին, որինակները բերելով վերահիշյալ բույսերից: Զանազան բանջարանոցային կուլտուրաների ասանձնահատուկ պահանջները՝ հողի, նրա կազմության և բաղադրությունների վերաբերմամբ, դիտել բույսի զարգացումը նրա տնային ամբողջ շրջանում, ասանձնացնել ավելի հետաքրքիր տեսակները, հատուկ պատգուկությունների, համեմատությունների և սերմեր պահելու համար, խորատուր փորձերը ասուցելու նպատակով բնական միջավայրում կատարել փորձեր բույսերի բնախոտությունից՝ ջրերու, նոսրացնելու, խտացնելու, քաղհանելու, հողը փխրացնելու, ինչպես նաև տարբեր ժամանակներում ցանկելու, զանազան խորություններ տնկելու, զանազան պարտանյութեր գործադրելու և այլն: Այս բոլոր գործնական աշխատանքները տեղի լին գարնան և ամռան ամբողջ ժամանակաշրջանում: Տվյալ բաժինը նվիրվում է այդ հարցերի թերեզոքի լուսարանմանը և անհրաժեշտ հրահանգներ ու ցուցմունքներ կազմելուն):	Ջարանոցային կուլտուրաների բնածառաբուծությունը, բերքառաբուծությունը, արդյունավետությունը (վաճակու պայմանները և այլն): Խոնպես պեսե և կանոնավոր գրադվել բանջարաբուծությանը, տեղի բնաբուծություն, ավելի շահավետ կուլտուրաների բնաբուծություն, սերմեր պատրաստելը, հողի և պարարտանյութերի պարարտությունը, զանազան բանջարանոցային բույսեր (ինչպես կադամբ, վարունգ, սոխ, գազար, բադուկ, սխեռ, կարտոֆիլ, պամիդոր և այլն) մշակելու ամենամասնավոր մար ձևերը, մշակելու գործիքները: Սերմնավառությունը բանջարանոցում—ինչ՞ք համար անհրաժեշտ և դա: Ինչպե՞ս պետք է ընտրել ավելի նպատակահարմար սերմնավառություն: Ազնիվ տեսակի սերմերից կուլտուրաներ մշակելը, սերմացուներ տնկելը: Շուտ հասնող բանջարեղեններ մշակելը: Բանջարանոցային մոխրատեր և վնասատուներ, նրանց դեմ կռիվելու միջոցները: Զանազան փորձերի ձեռնարկումը: Գարնանային աշխատանքները բանջարանոցում: 2. Գարնանային աշխատանքներ	4. Վերեն նոր բանջարեղեն մշակելը: 5. Զանազան փորձերի հիմնադրույթ բանջարանոցում: 6. Պայքար մոխրատերի և վնասատուների դեմ: 7. Աշխատանք ջերմոցներում (վաղ գարնանը): 8. Տունկերի տեղափոխումը (վաղ գարնանը):

Բանջարանոցային մոխրատերը և նրանց կենսաբանական առանձնահատկությունները: Ինչ՞ով են նրանք բնական պայմաններին ավելի հարմարված, քան մշակովի բույսերը: Գոյություն կոխող բուսական աշխարհում (ցույց տալ դա մշակովի բույսերի և մոխրատերի վրա):

Դասային լեզվ բանջարանոցային բույսերի ամենագլխավոր վնասատուները. Միջատ, նրա որդանիզմի կազմության առանձնահատկությունը, զուգակցված նրա ֆունկցիաների հետ, միջատի զարգացման առանձնահատկությունը: Որինակներով բացատրել, թե ուսումնասիրվող միջատներն ինչպես են հարմարվում իրենց շրջապատին, գոյության կոխելու (միջակերի, պաշտպանողական գունավորությունների):

Ծանոթություն. — Ուսումնասիրվում են ավելի տարածված գնատատուները, ըստ վերոմ շարկադված 1. տվյալ կուլտուրաների և 2. տարվա լեզանի հետ (ուշ լեռնավազող վնասատուների ուսումնասիրությունն ավելի լավ է թողնել ամառային կոնֆերանսներին):

Գաճառում. Դաշտերը ժամերի ու շերտերի բաժանելը, հողի գաղնանային մշակումը. գարնանացանքս, աշնանացանքսի խնամքը, հանգիստ թողած վարելահողի մշակումը, գաղտնաբերում (կենդանիներին կերակրելու համար) արմատապուղներ և խոտեր բուսցնելու փորձերի կազմակերպումը, հանքային պարարտանյութերի վերաբերյալ փորձեր կազմակերպելը:

3. Պողպատություն. նրա նշանակությունը տվյալ վայրում, մնայուն տեսակների բնաբուծություն, տնկարանների կազմակերպում, պողպատու մասերի և հատապուղ բույսերի աճեցման տեխնիկան. պատվաստման ձևերը, ազդու վնասատուները և պայքար նրանց դեմ: Գարնանային աշխատանքները պողպատու ազդու՝ փոխակերպները, պարարտացնելը, վրնասատուները հավաքելը:

4. Ծաղկաբուծություն. նախագծեր (կազմում են միայն ցանկացողները). այդ նախագծերի մշակումը կարելի չե ամբողջությամբ հանձնել բնաբուծին, փորձենալ ծաղիկները մեծ հետաքրքրություն են ներկայացնում բնագիտության տեսակետից, գիտություններ ներ փորձուման վերաբերյալ և այլն: Բժշկական բույսեր հավաքելը. բժշկական և մեղրատու բույսեր մշակելը:

ԲՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ	ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ
Խաղողի վազի պատմությունը: Վազի կազմությունը: Խաղողի ազդեցությունը:	1. ԱՅԳԵԳՈՐԾՈՒԹՅԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ 1) Վազի մշակությունը գլխի շրջանում, նրա նշանակությունը տեղական տնտեսության մեջ: 2) Այգեգործության նշանակությունը Հայաստանում, այգիների տարածությունը, համեմատած այլ մշակությունների հետ, այգիների թիվը՝ միլիոնայգու մեծությունը, ստացած բերքի քանակը, այգեգործության արդյունաբերությունը ապրանքայնությունը (տուկում), համեմատած այլ կուլտուրաների ապրանքայնության հետ: II. ՎԱԶԻ ԲԱԶՄԱՏՄԱՆ ՅԵՂԱՆԱԿՆԵՐԸ ա. Վազի բազմացումը կտրոնով 1) Կտրոնի բնորոշությունը. 2) » տեսակները. 3) » վերցնելու ժամանակը և պահելու լեզանակը. 4) » արմատակարման պայմանները. 5) » ստրատիֆիկացիա. 6) Տնկարանի կազմակերպումը. հոգի բնորոշությունն ու պարտադրությունը.	ա Վազի բազմացումը կտրոնով. Պատվաստել զանազան տեսակ կտրոններ, կատարել կտրոնների բնորոշություն, ստրատիֆիկացիա: Պատրաստել տնկարան (հողի հիմնաշրջում, հավասարեցում) և տնկել կտրոններ: Կատարել տնկարանի ամառային խնամքը:

7) Կտրոնների տնկելու խորությունը, նրանց մեջ թողնվելիք տարածությունը. 8) Կտրոնների խնամքը տնկարանում: բ. Աճալիս 1) Անտալիսի տեսակները. 2) » նշանակությունը: գ. Պատվաստ 1) Պատվաստի զանազան տեսակները. լիանդ, հասարակ ճեղ, հեծյալ, անգլիական և այլն: 2) Պատվաստի հաջողությունը պայմանները. 3 Պատվաստման տեղը, ա) անգանի վրա, բ) տնկած վազի վրա: ա. Սեղանի վրա 4) Պատվաստակալի պարտադրություն. 5) Պատվաստացվի պարտադրություն. 6) Ստրատիֆիկացիա և խոնավ կանոն պատվաստի համար. 7) Տնկարան պատվաստների համար և նրա կազմակերպումը. 8) Պատվաստի խնամքը տնկարանում: 9) Արմատակալած պատվաստների բնորոշությունը. 10) Պատվաստների տեսակները. 11) Պատվաստի յեղանակը, խորությունը, ժամանակը, խնամքը:	բ. Աճալիս Գարնանը կատարել զանազան տեսակի անտալիս: գ. Պատվաստ Պատվաստի պատվաստակալներ և պատվաստացուներ: Պատրաստել սեղանի վրա անգլիական պատվաստով: Կազմել խոնավ կամերայում ստրատիֆիկացիա, վաղեց համար պատվաստները տնկել տնկարանում և խնամել ամբողջ ամառը խնամքով: Այգում կատարել պատվաստ և խնամել:
--	--

- 12) Կրկնապատկաւստ.
13) Կանաչ մատի պատկաւստ:

III. ԱՅԳԵԳՈՐԾՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐ-
ՅԱՆ ԳՈՐԾՆԵՐՆԵՐ

Բան, բլրի, թիւի, սեկատոր, դա-
նակներ, նրանց գործածութիւնը,
կուլտիվատոր, սրակիչներ, ծծմբա-
հարներ:

IV. ՎԱՋԻ ՀԻՎԱՆԴՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՆ
ՈՒ ՎՆԱՍԱՏՈՒՆԵՐԸ

ա. Հիվանդութիւններ

1) Վազի միգրու, նրա պատճառը,
տարածման նպատակը պայմանները և
կովելու լեղանակը, բորոսիւն հեղու-
կի պատրաստելը:

2) Վազի ուրիւմ, նրա պատճառ-
ւը, գործածման նպատակը պայման-
ները և կովելու լեղանակը:

3) Շնգրաբնոց—նուշ:

4) Դպրոցի շրջակայքում գոյու-
թիւն ունեցող հիվանդութիւնները.
նրանց դեմ կովելու լեղանակները:

բ. Վնասուցիւ

1) Ֆիլոսեւա. ամփոփ պատմական
ակնարկ նրա ծագման և տարածման
մասին:

Աշխատանքի ժամանակ ցուց տալ
յուրաքանչիւր դրձիքի գործածելու
լեղանակը, առաքելութիւններն ու
պակասութիւնները:

Պատրաստել բորոսիւն հեղուկ, կա-
տարել սրակիչներ և փշել ծծումբ:

Ֆիլոսեւայով վարակիչ շրջանու-
րում քանդել արմատներն ու գտնել
ֆիլոսեւայի, համեմատել հիվանդ և

2) Ֆիլոսեւայի համառոտ բնու-
թիւն:

3) Նրա դեմ կովելու լեղանակները:
Մանրագրութիւն.—Յեթի գլուխ:

2) Շրջանում ֆիլոսեւայի արդեն
հայտնաբերվել և, առանձին ուշա-
դրութիւն պետք և դարձնել ամե-
րիկյան պատվածատկաների վրա.
Իսկ լեթի ֆիլոսեւայի չի հայտնա-
բերվել, պետք և աշակերտութիւն
հերշնիլ ֆիլոսեւայի անկողնու-
թիւնը և աշի գիտակցութիւնը,
փոք ալ շրջանները վազեր չպիտի
ներմուծել տվյալ շրջանը ֆիլոսե-
ւայի մուտքն արգելելու համար:

4) Մոտել գլուխը շրջանում վազի
վրա գտնված միջատները և նրանց
դեմ կովելու լեղանակները մասին:

առողջ արմատները (հանգուցիկներ և
պալարներ), տեղում գտնված վնա-
սատուները դեմ պայքարելը:

Պայքարել շրջանում գտնված վնա-
սատուների դեմ:

Առաջին տարվա գործնականի մեջ
պիտի մտցնել վազի գնահատման մասն-
քի գործնական ծանոթութիւնը՝ բուն,
թեւի, մատ, փոտ (շեւ), բնարմատ,
թիւիկ, ծաղիկ, նրա կազմութիւ-
նը, աչքերի գտնվողութիւնը, վոդ-
կուցիները թեւիկների գտնվողու-
թիւնը:

Բ Ա Մ Բ Ա Կ Ը Յ Ե Վ Ն Ե Մ Ա Մ Շ Ա Կ ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն Ը

(Դաշտային շրջանի համար)

Բամբակի հունդի ուսումնասիրու-
թիւն: Չեթի քանակը սերմի մեջ,
նրա նշանակութիւնը ծրման և ած-
ման ժամանակ:

Ծրեցնել բամբակի հունդը և դիտել
նրա աճման շրջանները:

Բամբակի աճեցման փորձեր զանա-
զան հողերի և պարարտանութիւնի
վրա:

Բամբակի բույսի ուսումնասիրու-
թիւնը. արմատները, ցողունը, տե-
րեւերը, ծաղիկը և պտուղը:

1. Բամբակի ծագման մասին հա-
նուտ տեղեկութիւններ:

2. Բամբակի անտեսական նշանա-
կութիւնը՝ շրջանի և հանրապետու-
կան մատարով:

3. Բամբակի պահանջները դեպի
հողն ու կլիման և նրա տեղը ցանքա-
շրջանաւորութիւն մեջ:

4. Բամբակի տեսակները, սերմի
բնորոշութիւնը, պահպանումը, սերեկ-
ցիւն:

5. Հողը ցանքի համար պարարտ-

1. Երկրաբանի միջոցով ծանո-
թանալ ուցիտնալ ցանքերին:

2. Ծանոթանալ բամբակի շարքա-
ցան մեքենային, կուլտիվատորներին
և սրակիչներին:

3. Հունդի ծլունակութիւնը վորոշ-
ման փորձեր:

4. Փարնանից մինչև բերքի հազա-
քումն աշխատանքները կատարել
գաղտնի:

5. Աշակերտների տնտեսութեան
մեջ տանել համապատասխան աշխա-

Բամբակի թելը միկրոսկոպի տակ:
Փորձեր բամբակի բույսի գոլորշացման հատկություններին:

տելը (աշխատավար, կրկնավար և այլըն):
6. Շարքացան, շաղպան և այլն:
7. Վոտուրմն, քաղհան, ծալքատելը, նոսրացումը:
8. Մշակման յեղանակների ներկա պահատավոր կողմերը և նրանց բարելավումը:
9. Վնասատուներ և հիվանդություններ, սրանց դեմ մաքանելը և բժշկության յեղանակները:
10. Բերքի հավաքումն ու տեսակավորումը:
11. Ամբողջ մշակույթի հաշվառումն:

տանքներ:
6. Մոլախոտերի, հիվանդությունների, վնասատուների և բամբակի տեսակների կողեկցիաներ կազմելը:
7. Գլուզացու և վորեն որինակելի տնտեսության բամբակի մշակության համեմատական հաշվառումը:
8. Երակուրսիս դեպի բամբակի որինակելի ցանքանիւր և բամբակադուխ գործարան:

ՄԽԱԽՈՏԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆ

(Նախախնային և դաշտային շրջանների համար)

Ծխախոտի բույսի ուսումնասիրություն:
Ծխախոտի աճման փորձեր զանազան հողերի և պարարտանյութերի վրա:
Կողեկցիաներ ծխախոտի փոփոխականների և աճման զանազան շրջաններին:

1. Ծխախոտագործության նշանակությունը, ընդհանրապես և հատկապես մեր լեռնային նախախնային գոտիներին համար: Ծխախոտագործությանը վերաբերող բանավորական մեծ ուժ կանոց, թանգարծք կուլտուրա, գործարանային հում նյութ, վորպես պետական բյուջեի խոշոր հասույթ:
2. Մեր տեղում մշակվող տեղական

1. Տեսականում հիշվածը կատարել գործնականում:
2. Պատրաստել ջերմոցներ (արկղ, տաք ջերմոց), նրանց պարարտանյութ և խնամքը:
3. Կազմել կողեկցիաներ հիվանդ ծխախոտի տեսակներին, ծխախոտի փոփոխականների և աճման զանազան շրջաններին:

տեսակները, (դուլխատը), նրանց պատկերները: Տեղական մշակույթի ձևերի բացատրական կողմը (թրմերի բացատրություն):
3. Տեղում մշակվող տաճկական տեսակները (Սամսոն, Տրապիզոն, Դյուբեկ), նրանց առավելությունները:
4. Խնչձու պետք և սածիլ անելը Բնչպես հաղթել ջերմոցների տարածությունը, ներք մեկ հայտնի յե ցանկվելի հողամասի տարածությունը:
5. Հողը, ծխախոտն Բնչպիսի հող և սիրում. հողի նախապատրաստական աշխատանքները՝ հերկել, փոցիկել:
6. Հողի պարարտացումը. հանքալի և որգանական ծագում ունեցող նյութերի գործածությունը, ժամանակը և ձևը:
7. Ծխախոտի տեղը ցանքաշրջանառության մեջ:
8. Խճամբը. թմբերի կապիլը, սածիլը, հեռավորություններն ըստ տեսակների, ջրելը: Քաղհանը, կեղևի կոպրելը, ծաղկատելը, բջատելը, նրանց աշխատելու ժամանակը: Ծխախոտի վորակը կախված և վերահիշյալ աշխատանքի ձևերից և ժամանակից (նիկոտին):
9. Վերահիշյալ աշխատանքներն անջրդի հողերում:
10. Քաղք. հատուկացման նշանները, առաջին քաղ, բ. և գ. քաղ, շաբելը:

3. Կոլեկցիաներ կազմելու և վնասատուների (միջատների և կենդանիների):

բ. Չանագան տեսակ հողերի:

4. Տեսակաճ հացերի լուսաբանությունը:

ա. Մշակելու համար աշակերտին տալ նրա դասերին վերաբերող և չուրացվածը նպատակով 1-2 փոքրիկ բլրերով:

բ. Հրահանգչական գեկուցություններ աշակերտին կոնֆերանսներին:

Ծանոթություն. — Բնագիտությունը դասերը պետք է կենտրոնանան գյուղատնտեսական դասերի շուրջը, որինակ՝ վոյթե բոլոր վնասատուների պետք է ուսումնասիրվեն, այլ միայն նրանք, վորոնք կապ ունեն աշակերտի փորձերին լենթակա կուլտուրաների հետ:

Աման նբակուրտների ժամանակ խորհրդային տնտեսություններում, ագրոկայաններում և այլն ծանոթացնել մեքենաների գործածությունը:

Մարգագետնում

1. Մարգագետինների մակերևութային բարելավումը:
2. Խոտհարք. նրա ժամանակը և կանոնավոր կազմակերպումը:
3. Մարգագետնի բերքատվությունը և կերի տեսակետից նրա արժեքը վորոշելը:
4. Հնձած մարգագետինները տափանելու փորձեր:

Այգում

1. Այգու ուշ գարնանային և ամառային խնամքը (պտղատու ծառերի և հատապուղիների վերաբերմամբ):
2. Պայքար վնասատուների դեմ:
3. Պտուղներ հավաքելը, չորացնելը և պահածոներ պատրաստելը:

Բանջարահողում

1. Բանջարանոցի և նրա մեջ մշակվող կուլտուրաների խնամքը:
2. Պայքար վնասատուների և մոլխոտների դեմ:
3. Բանջարեղեն հավաքելը, պահպանելը և պահածոներ պատրաստելը:
4. Սերմեր բնորոշելը:

Կենդանաբանություն

1. Արտադին շրջանում կենդանիների պահելը և խնամելը:
2. Արտադյանների ուսումնասիրությունը:
3. Դիտորություններ փոխարին հոտերի:

7. — Հաջորդ խումբ փոխադրելը կատարվում է աշնանը՝ ամառու վրն աշխատանքները կատարելուց հետո:

ՈՒՍՄԱՆ Բ. ՏԱՐԻ

1. Ա.Մ.Ո.Վ.Ա. ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ ԿՍ.ՏՍ.ՐԱԾ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՉԱՇՎԱԾՈՒՄԻ: ԱՇԽԱՆԱՅԻՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ Մ.Ո.Ս.ՉԻԿԱ. ՏՍ.ՐԱՎ. ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԾՐԱԳԻՐԸ:

1. Ցենսուրգիական և այլ դիտորությունների հաշվառում, հերքարիումների և կոլեկցիաների քննությունը, լավ և հետաքրքիր տեսակներն ընտրել բնագիտական կաբինետի համար:

Նյութի ստորաբաժանումը:
Տարրական հասկացություններն փրատումն առաջացող բակտերիաների ժափն, մեկային հեղանդություններ, դրոժ (բուսախաշ):

2. Կազմակերպում ցուցանանդետի: Մասնակցություն «բերքի որվա» կազմակերպման և ընդհանուր գյուղատնտեսական ցուցանանդետին:

3. Կազմել առաջիկա տարվա աշխատանքի ծրագիր:

4. Բնութիան դիտորություններ աշխանը (հող, բուսականություն, անհանապարհբերական կենդանիներ, թռչուններ և միջատներ):

Չանագան մարգագետինների (չոր, հեղեղվող, ուժառապված կամ հարուստ կողերի վրա լեղած) բուսական համակցությունները: Մարգագետնի ճանճացման և խոտցման պատճառները: Մարգագետնի կտնքը, ճահիճներ, նրանց տեսակներն ու կյանքը:

Մարգագետնային բույսերի բնախո-

Աշակերտների տնտեսությունների հաշվառում: Ինչպես պետք է պահպանել և ոգտագործել հավաքած մթերքները (ե մեջի այլոց հորացնելը) ափիլը, կոնսերվացումը և թթու դնելը): Ինչպես կարելի է ամենահաջող կերպով կազմակերպել մթերքների վաճառքը: գյուղատնտեսական կոոպերացիայի դերն այդ գործում, ծանոթություն հացամթերման կամպանիայի ընթացքին:

Մթերագականների կանոնավոր կազմակերպումն:

Ա. Բնություն—աշխատանքային խմբում, փոքրիկ հողատիրներում աշխատանքային միջոցով փորձել, դարձանագանքային համար: Բ. Պտղատու ալգում—ալգու ձմեռային պատրաստությունները:

ՊՏՂԱԲՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ (պտղաբուծական շրջանների համար):

1. Տեսակներ լեղ փոփոխակներ:

Տեղում լեղած տեսակների տեղա-

Ա. տարվա ծրագրի IV թեմայում նշված գործնական աշխատանքներն ու առաջադրությունները պատրաստել:

Նկարագրել տեղական փոփոխակները և ցույց տալ չորագետնային գործածությունը, արժեքը և տղի:

սակաճ առանձնահատկությունները՝
կախված ավելի մարդագեղեցիկների բը-
նական պահպան պայմաններից (պար-
զաբանելի դա երակուրսիաների միջո-
ցով, փորձեր կարող են վաղորդը կա-
տարված լինել):

կան և ուսար՝ տեղին հարմար փոփո-
րակներ: Դրանց ընտրությունը կարճ
սրտամենտի անհրաժեշտությունը:
1). Համապատասխան պահպանումը:
1. Համապատասխան պահպանումը:
2. Համապատասխան պահպանումը:
անցնելու ուղիներ:
Ա. Միևնույն ժամանակում բոլորի հա-
մար արգելադրել ընտրություն, վերի
առավելություններն են՝
ա. Մի պաշտպանողական հոգևոր
կազմակերպությունը (защитные на-
саждения):
բ. Պահպանություն հեշտությունը
հերթադրանքային միջոցով:
գ. Արդյունաբերությունը շուկա հա-
նելու դրույթությունը:
դ. Ամեն մի ազգանքի իր անկախ
տերն և և ինքն և ինքնում ազգու իր
մասը, ինչպես և ինքն և ծախում
յուր բերքը:

III. Պատկեր կազմակերպումը
միջոցներով և պատկերների ոգա-
կանությամբ

1. Պատկերի արտահանությունը
հում գրությունը, փաթեթումն ու
երակերպը:

Շինել պատկեր քաղաքի պարիսպներ
և կազմակերպել պատկեր քաղաքի:
Ընտրել պատկեր, տեսակապետի և
հարմար փաթեթի մեջ գտնվողը:

2. Կոնսերվացիոն պահպանումը. — Սակ-
րիկապետի նշանակությունը և կոն-
սերվ պահպանումը ձևերը:

3. Զորացման ինքնակազմակերպություն և կրակի
միջոցով:

4. Փեղաներ և մուրաբաներ պատ-
րաստել:

5. Պատկերի խմորումը և ուղի
քաղաքի:

Գ. Բանջարանություն — 1. փորելը,
ջերմոցների պատրաստումը, սերմացու-
ների պահպանությունը, 2. բանջարե-
ղենների աշխատանքի սանիտարի փոր-
ձեր:

Դ. Կենդանաբուծություն. — Կեն-
դանիների արտադրությունը կե-
րակերպության անցնել մուրհանդես կե-
րակերպության (առանձնապես ավելա-
ցնել չոր կերակրամիջոց), սիլոսի հիմ-
նադրությունը:

Յ. Ստանդարտներ և մարդագեղեցի-
կան ու նրանց բարձրությունը: Ինչ նշա-
նակություն ունեն մարդագեղեցիկների
կերև մատակարարող: Մարդագեղեցի-
կան խոտերի բերքատվությունը: Մարդա-
կենդանի և բացառվում ազգ: Մարդա-
կենդանի վրակը վատանալու պատճառ-
ները: Մարդագեղեցիկ մակերեսային
բարձրությունը — տափանելը, մանուկնե-
րը վաղնչացնելը, մակերեսային պա-
րարտացում (գործնականագիտական և).

Էստ հնարավորություն պատրաստել
կոնսերվներ:

Զորացնել միջոց, նախորդը SO^2
ծուխ տալով:

Էստ հնարավորություն պատրաստել
մուրաբաներ և ժելեններ:

Ոգտագործել թափվածություններ ու
ըստ հնարավորության անասունային
պատկերներ խմորման և ուղի քաղաքի
համար:

Գ1. Ստանդարտ (կոնսերվ) պատրաս-
տելը:

2. Միլոս (թթվային) խմորումը
կերպ պատրաստել:

Գ. Կենդանաբուծությունը բարձր-
քելու համար նյութեր պատրաստել
(տաքացնելու նյութեր, փեղան տակը
փոխել համար և ազն):

Յե1. Մարդագեղեցիկ կատարել աշխա-
նային բարձրություններ:

2. Ստանդարտներ թարմացնել պա-
րարտացման միջոցով:

3. Հնացած խոտերի բուծում կա-
տարել լրացուցիչ ցանքա:

տարվա պարնանն և արվում)։ Մար-
զագետներին ճիմնական բարձրագու-
նները (մամուսակալած բներ կտրելը),
թփեր ժոշնչացնելը, ներկելը, կերա-
խտներ ցանկը (մարզագետներ և խոտ-
հարթի խնամքը)։ Ի՞նչպես կարելի չե
մարզագետներին տարածություններ
ընդարձակել (ճահճային մարզագետնե-
րը և նրանց չորացնելը)։ Մեկու-
րաթիվ ընկերությունների կազմակեր-
պումը և աշխատանքը (միայն մարզա-
գետներին ուխտադրվածներն են միակ
արդյունավետ կեր մատակարարող-
ները)։

Մշակովի բույսերի ջրի պահանջը՝
1. Բնական ձևով խնայել և բավա-
րարվում։ Գետի ցանքերը։

2. Յնթե բնական ջուրը չի բավա-
րարում, քնն միջոցներ են գործ դե-
նում մշակովի բույսերի ջրի պահան-
ջը բավարարելու համար։ Վաղամի
վար, հողի փերացում, քաղհան,
ձյան կուտակում, փողովում։

3. Գյուղական համար վթրակերպ և
փերցվում ջուրը ավել պահում, և
ուրիշ քնն աղբյուրներ կարող են չի-
նել, գետեր, աղբյուրներ, արհեստա-
կան լճեր, քարհեղեղներ, ջրհորներ և
այլն։

4. Վաղգման ցանքի կառուցումը-
պիսիք ջրանցքները, յերբորդական
(распределительные каналы), ջրոյ
առուներ (оросительные каналы)։

5. Վաղգման ցանքի ջրի կորուստը
գործընթացում պայմանով, հողի մեջ
ծծվելով, ջրհաղարդ փորվելու հետե-
վանքով։

Առուների մեջ աճող բուսականու-
թյան բացասական դերն այս խնդ-
րում։

6. Միջոցներ՝ առուները փակուցե-
րից զերծ պահելու համար։ Առուների
մաքրումը, կամորջներ, քանոյ ցան-
քեր։

7. Զրելը ներծծման և փողովման
ձևերով։ Մրանց առավելությունները և
պակասությունները։

8. Զրի խնայումը փողովումից հետո,
փերացում։

9. Փանկոյ ջրի հեռացումը։ (отвод-
ные каналы)։

10. Տեղական ջրարարման անու-
ցիներով ջուրը։

11. Զրուղաշարի հաշվառում։

12. Ուղիների ջրարարումը։

1. Տվյալ ջրանի փողովման ցանքի
առուցման արդյունքում և բնական
բն միջոցով։ Պատրաստել հատակա-
գիծ։

2. Գողթի հողամասում ջուր անու-
ցի կանուցել՝ չեղածը արդյունաբեր-
չ ջրագետներին։

3. Կամորջներ՝ առուները մաքրելու,
կամորջներ կառուցելու, քանոյ ցան-
քեր դնելու և ջրագետներ կառուցելու։

4. Զրել վողովման և ներծծման չե-
ղանակներով։ Փերացումը հողը ջրե-
լուց հետո։

2. ԿԵՆՏՐԱԼԱԳՈՒԹՅՈՒՆԸ ՎՈՐՊԵՍ ԳՅՈՒՂԱՑՈՒ ՏՆԱՏԱՍԻԹՅԱՆ ՀԻՄՔ. ՆՐԱ ԸՍԴՎՈՐՄԱՆ ՈՒՂԱՆԵՐԸ*):

(Լեւնային շրջանների համար)

ԲՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	ԳՅՈՒՂԱՏՆԱՍԻԹՅՈՒՆ	ԳՈՐԾԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ
1. Խնդիր է կազմված կաթնասուն կենդանու որգանիզմը (նրա բջիջային կազմությունը)՝ ճարպիկան գաղափար բջիջի մասին: Նրա կազմությունը և հատկությունները—անվելը, շարժվելը, զգալը և բազմանալը: Ամեղսան իրեն միաբերվել կենդանի և նրա կյանքը, որինակ՝ ինֆուզորիա: Գաղափար սկզբնորենի մասին: Բազմաբջիջ որգանիզմները և նրանց գորգացումը: Գաղափար հյուսվածքների մասին: Կենդանական որգանիզմի գլխ. հյուսվածքները (եպիթել, շարակցական, կրճկային, մկանային, ճարպային, գեղձային, նյարդային). արյուն և ավիշ, նրանց ձևերը և կարևոր հատկությունները. (կենդանական կարևոր հյուսվածքների քիմիական բաղադրությունը, առանձնահատկությունները, որ. վտակային հյուսվածք և արյուն: 11. Նյութերի փոխանակությունը կաթնասուն կենդանու որգանիզմում:	1. Կենդանաբուծությունը վարպետ գաղափար սնեհությունը բարձրացնելու միջոց. — կենդանաբուծության ճյուղի բնարությունը՝ կախված բնական պայմաններից և անասնաբանական պայմաններից: 2. Կաթնասուն կենդանու կաթնազոր կենդանու: Տարբեր կերպերով կաթն (կալիտ կամ ծավալուն, ուժեղ, հյութեղ, կաթնաբեր) անդամաբուծության ուսումնասիրությունը և նրանց հատկությունների պարզաբանումը: Ինչու և անհրաժեշտ կերպերով նորմավոր տալ. կենսադաճ և արդյունահանում: Կենդանաբուծության նպատակը համեմատ կերակրելու տարբեր նորմաները: Կերի նորմաները տարբեր ժամանակաշրջաններում, ինչպիսիք կենդանին կթվում և կամ ցամաքած: (կերպարժենների կազմելը, կերակրելու կարգը, կերի պատրաստելն ու տալը—գործնական աշխատանքներ), կանոնավոր կերակրելու:	1. Գաղափար մի շարք անասնաբուծություններում կազմակերպել ցուցադրական կերակրում նորմաներով: Մղել կամպանիա նորմաներով կերակրելուն մասնագետներին անցնելու համար: 2. Կազմել կերի տարեկան նախագիծ: 3. Գումերը մասնավորապես տաքացնել և այլ բարեփոխություններ: 4. Կազմել ցուցադրական, բայց առանց գոմի նախագիծ և նրա կառուցման նախաճաշելը: 5. Կազմակերպել գանձարկան մշակումներ: 6. Կազմակերպել կովը կանոնավոր կթելու գործը: 7. Կազմակերպել հորթը կանոնավոր մեծացնելու գործը: 8. Կազմակերպել հորթերին առանձին արածացնելու գործը: 9. Լակտոմետրով կաթի վերակալումը: 10. Փանդել, մաքրել և նորից մի-

*) Դաշտային գնացում կենդանաբուծությունը անցնել կրճատ, իրեն անասնաբուծական ուսումնական հյուսվածք:

Կենդանու որգանիզմի մեջ խնդիր է կազմված բջիջների և հյուսվածքների հետ (նրանց աճումը, աշխատանքի ժամանակ քաղցրային և անհրաժեշտ նյութերի օգնությունը վերականգնելը): Կենդանու որգանիզմի մեջ ինչպիսիք և ինչպիսիք և առաջնություն շերտավորումը, ինչու և արյուն ժամանակ կենդանու որգանիզմի ավելի անունը և արհանձնում: Վերականգնել և որգանիզմի աշխատանքի համար կենդանիներին առնում: Ինչու և արհանձնում (ինչու և արհանձնում ժամանակաշրջաններում ուժեղացում անունը և հարկավոր:

Քիմիական ֆունկցիոնալ բաղադրությունը պետք է ունենա կերը (բոլոր բջիջների և հյուսվածքների վերականգնման ապահովումը): Ինչու և կլանում և արտադրում կենդանու որգանիզմը անունը: Կառուցված և շնչատուլիան միջոցով (կենդանու կերակրի և կիկաների, ինչու և անհրաժեշտ օդի բաղադրությունը տարբերությունը):

Կերերի գլխավոր բաղադրիչ մասերը՝ սպիտակուցներ—ածխաջրեր, ճարպեր և վիտամիններ՝ կերերի որգանական և հանքային մասերը: Ինչու և կերի մեջ օդի բաղադրությունը կենդանու կորստան և մասնում (ինչու և կենդանիներին միայն հարկավոր կերակրելն ապահովում է): Ինչպիսիք և կլանում:

Կազմակերպել կաթի քանակի և վտակի վրա: Նորմաներով կերակրելու շահավետությունը (հիմնված փորձի հետևանքների հաշվառման վրա):

Կերերի տարեկան նախագիծ կազմելու անհրաժեշտությունը: Ինչու և անհրաժեշտ արժատալույունները և կերակրողների մշակումը (զրանց գնահատությունը կերի անասնաբուծության ծախսերում — Դաշտային գնացումը, ծախսերը կաթի մշակման արդյունքները անցնել շատ համեմատ, կարևորությունը տալ նրա օգնությունը պանդաբուծության հետ կապումը, այլ բաղադրանքի միայն ծանոթություն տալով:

3. Կաթնաբուծություն, ճարպ և ցանկավոր իրացնելը: Ինչպիսիք պետք է կանոնավոր կթել կովին՝ կուրծի մաքրությունը, լիակատար կթել, հաշվարկի մասում: Կրծի հիվանդությունները: Կաթ, նրա բաղադրությունը, կաթի վտակը (ճարպի տուրբ և ալյու, կաթի անալիզ):

Ինչպիսիք պետք է պահել կաթնաբուծությունը, ինչպիսիք և կաթնաբուծական կաթնաբուծությունը անհրաժեշտությունը, կաթի աման և նրա առողջապահությունը, փայտի ամանի պահույնությունները:

անցնել անհրաժեշտ մասերը:

11. Պատրաստել անհրաժեշտ, խուր, չոն, թթվասեր, չոնի ամանը լցնել կանոնավոր ձևով, կաթնամթերքները կանոնավոր պահպանել:

12. Կաթի կազմակերպել աշխատանքին մասնակցել և նոր ընկերություններ կազմակերպել:

13. Արտաքին հանքերով փորձել քիմիական ձևով հատկությունները:

14. Ջիւ աշխատանքի հաշվառում:

15. Ջիւ բերել ձին կանոնավոր լծելու վարժություն:

16. Ջիւ խնամքի և պահելու գործում հնարավոր բարձրագույնը մշակել:

17. Ջիւ կանոնավոր պահելը:

18. Գույունը մեծացնել:

19. Մանր լեղջուրավոր անասնաների շրջանում հնարավոր բարձրագույնը մեծացնել:

20. Խրճիթ ընթերցարանում կազմակերպել անասնաբուծական անհրաժեշտ անասնաբուծական աշխատանքներին:

22. Մասնակցել կենդանիներին կանոնավոր ապահովակրելու կամպանիային:

23. Ծանոթանալ գոմի գործածություն: Կլիմա:

24. Դեղեր տալու վարժություններ:

վում ավտակուցներն ու ամխաջները՝ գաղափար ֆերմենտի և նրա գործունեության մասին, լինչպես և կերպարն անցնում արյան մեջ և տարածվում օրգանիզմում, Ավիշ և ավշային համակարգությունը:

Ազան սպիտակ և կարմիր գնդիկներն զերը: Խնչպես և օրգանիզմը կախում էր մեջ մանող հիվանդությունների և լինչպես և կազմվում արյունը (փայծաղ): Խնչի համար են արտադրության օրգանները: Մանրեններ, նրանց գործունեությունը. փնտափար և սպտակար մարմիններ:

III. ԳԵՂՃԵՐ ԼՅՎ ՈՐԱՆԳ ՎԵՐԱՏԱՆՔԸ. Խնչպես և փորակ և կազմվում կաթը: Կուրծի կազմությունը՝ կաթնագեղձ, կաթնաղաղտ, պտուկ, կաթնագեղձի աշխատանքը, կաթի բաղադրությունը:

(Կաթն ինչու չե ավերանում կամ պահպանում, լինչ և ազդում կաթնատվության վրա, կթելը-և կովի կաթի վարակը): Մյուս գեղձերն ու նրանց աշխատանքը: Տարրական հակազդությունը ներգլանման գեղձերի մասին (внутренняя секреция):

IV. ՀԱՄԱՐԱՆ ՎԵՐԱԿԱՐԳՈՒՄԵՆՆԵՐ ԵՐԱՊԱՐՑՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ: Գլխի ուղիղ, փորնուղիղ, պերիֆերիկ (չբջադախն) նյարդային սխեմա, նյարդների տեսակները՝ պզտու և շարժող, տարրական գաղափար բեքլեքսի մասին, խիստ համառոտ տեղեկություններ հաստատված, ճաշակելիք և շոշափելիքի պայարանների մասին:

ՖԵՂՎԱԿԱԳՈՒՐՈՒՄ. — Կենդանու օրգանիզմը վորպես մի բարդ մեքենա: Որգանիզմի հոգնածությունը և ուժերի վերականգնման միջոցները (զրանց թվում նաև քունը):

V. ՄԱՊԱՂՆՉ ԿԵՆԴԱՆՈՒ (նոր ծնվածի) օրգանիզմի զարգացումը:

VI. ԳՐԱՊԱՏՆՍԵԱՍԿԱՆ ԼՅՎ ԸՆԿՈՒՄԵՆԻ ԱՎ ԿԵՆԴԱՆԻՑՆԵՐԻ ՈՒ ՈՐԱՆԳ ՎԱՅԻ ԳԵՂԱԿԻԳՆԵՐ: Ձի, եշ և նրանց կազմության առանձնահատկություններն ու կենցաղը: Խոզ և վարազ: Զուռն և գալ: Գյուղատնտեսական և բնտանի ալ կենդանիների ծագումը վաղի կենդանիներից. վերջիններիս աստվածական փոփոխությունները հետևանք կլանքի պայմանների փոփոխման և բնաբույսային ազդեցությունը:

Կաթի մշակման արդյունքները՝ լուղ, թթվանք (сметана), շոտ, պանիր, լինչպես և նրանց պատկանությունը: Կաթը մշակելու գործիքներ՝ խնոցի, սերգատ և այլն, զրանց հետ վարելու ձևը: Խնչպես պետք և պահպանել ստացված մթերքները, (մասնավորապես յուղը կծիկուղ): Յուղը հալել և կծիք յուղը լավացնելը: Խնչպես պետք և սպառողից կաթի մշակման մասնակ ստացված անպետք նյութերը: Խնչպես պետք և կազմակերպել կենդանաբուծության արտադրանքների վաճառքը: Կուրծի բաղան կաթնատնտեսության գործում՝ կաթնարտիկներ, վերահսկիչ (կոնտրոլ) միություններ, հախման կազմներ, նրանց կազմակերպումը: Պանիր, լուղ պատրաստող գործարանների ուսումնասիրությունը: Պանիր տեսակները, տեղական պանիր պատրաստելը: Ծանոթություն ալ տեսակների պանիրներին: Կաթնամթերքների վարակը բարեխախտ համար պաշար մեկու առհրաբեությունը:

ՀԱՐԱՐ ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ՝ ՆՈՒ ԿՈՎԻ ԽՆՉԱՄԵՐ, հորթի խնամքը ծնվելու տ-

առջին օրերում. ծծիկ կորելը և նորմաների կերակրելը, անուցանելը, ամանի մաքրությունը, կաթի ջերմությունը, անարտա կաթը ատուհանաբար սերը քաշած և տաք ջուր խառնած կաթով փոխադրելը, աստվածաբար ուժեղ կերելին անցնելը, կերի մեջ կանոնավոր կերպով սպիտակուց մուծելը: Տաք, մաքուր, չոր և լուսավոր շենքի անհրաժեշտությունը: հորթի դասանքը բակում, խոշոր անասուններից նրան առանձին արածացնելը, կանոնավոր աճման պահանջները, հորթի մեջ տարածված հիվանդությունները (քուս և այլն) և նրանց կանխումը: Կանխել նույն տեսակի լիկը և ցուրտը (տակր փոստը) ուտելը:

ՄԵ, ԶԱՐԻ, ձի: Խնչ պահանջների պետք և բախարարի գույացու ձին: Ձիու աշխատանքի հաշվառումը: Ձիու բնաբուծությունը (նրա տարիքը և տեսակական տեսակային ալ ուղտակար հատկությունները): Խնչպես պետք և բարեխախտ ձիու խնամքը, լինչպես պահել ու կերակրել: Խնչպես պետք և ձին լծել, զուգընթացաբար ծանոթացնել սավիթի տեսակներին և որբանց գործածությունը: Ձիու սմախների խնամքն ու պալտելու կանոնները: Խնչպես պետք և բուսական կանոնավոր մեծացնել:

Բանիւր կենդանիների ստաւոր-
ծութիւն լեղանակները: Բարձելը,
զրա ձկները: Փաղանի տեսակները:
Բարձելու բազմական կողմերը: Բար-
ձելը վարդու կենդանիների ուժի ու-
տաւորման տրիթաթի և անշահա-
վետ ձկն:

Բարձելն իրրե մանր տնտեսու-
թեան լերևուլթ և ճանապարհների բա-
յախութեան հետանք: Տարբեր
կենդանիների բարձելու ձևերը:

Վեր կենդանիներն են ավելի հար-
մար բարձելու համար և փոքր՝ փչ-
լծելու: աստիւթաւորութեան բար-
ձելու դիմաց: Լծելու տարբերութե-
րի տեսակները: Գութանի ստաւոր, սա-
լերի ստորք: Զրու լծելու ձևերը: Յե-
զան լծելու ձևերը (ձիւնման, ուսից,
զլխից): Աննպատակահարմար լծելու
աղբեցութեանը կենդանիների վրա:
Պաշտելը և անթակների խնամքը:

Մանր կենդանիների բուժման

Կարեւոր նյութեր

1. Տկլալ շրջանում լինել տնտեսա-
կան նշանակութիւնն ունեն մանր
կենդանիների տնտեսարարական նու-
սիւրը: Ներանցից փոքր են ավելի

մեծացնում դուրացու տնտեսութեան
աղբանգանութեանը և խորճը և
ավելի արդիւնաւոր:

2. Ներկայումս տնտեսարարութեան
տնտեսարարական նշանակութեանը
զարմուծութեանը, լինել դրուան նշ-
անակութեանը, խորճը և նրա դուր-
անութեանը, խորճը և նրա դուր-
անութեանը:

4. Ենթակէ պէտք բարեկեցիկ խ-
զարմուծութեանը: Մանրամասնութեան
ճանապարհը շրջանի խորագրու-
թեանը և նրա կարեւորութեանը: Գլու-
ցու տնտեսարարական նշանակութեանը
թիւն կարող է ունենալ կանոնաւոր
հիմքերի վրա դրած խորագրու-
թեանը: Ենթակէ պէտք և խորագրին
պահել: Կանոնաւորութեանը կե-
րակելու տարբերութեանը: Կենդան-
(ճարտարին, մասին և անյուն): Կենդան-
ի խորագրի և մութածի քաշը (տրեւել-
նով կանոնաւորութեանը մեծանակել
ի՞նչ խորագրութեանը տն-
տեսարարականութեանը: Ենթակէ
տնտեսարարականութեանը: Ենթակէ
տնտեսարարականութեանը: Ենթակէ
տնտեսարարականութեանը:

Ենթակէ տնտեսարարականութեանը:

ԲՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

Մեղվի կազմությունը և բնախտական առանձնահատկությունները:
Արտ, բանվոր և մայր: Բանվոր մեղվի կազմախտական և բնախտական առանձնահատկությունը: Մայր, նրա խնամքը, խնամքը բանվոր մեղունքի կողմից:

Մեղվաշոգի կյանքն իբրև կենդանիների հասարակական կյանքի մի ձև:

Մեղունքի բարդ բեֆրենսները (բնազգային արտահայտությունները):

ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Տվյալ օրջանի մեղվաբուժության բնագիտությունը: Առաջնությունը: Բնախտական և կենսական անհրաժեշտ, բանու, ջերմություն, հողի և բեղիկի: Մեղվաբուժությունը: Հայտնաբերում և արտահանում: Մեղունքի ցեղերը: Կոկիդան գորշ մեղուն և նրա առանձնահատկությունները: Մյուս մեղունքի նկատմամբ:

Մեղունքի ընտանիքը, նրանց կյանքը և նշանակությունը: Մեղվաշոգ կազմակերպելը: Մեղվաբուժության արդյունաբերական նշանակությունը: Ռադիոնալ մեղվաբուժության նշանակությունը: Խնամարար և կրտսեր սիլ առանձնությունները: Ընտանիքների քանակը մեղվաշոգում: Խնայողական և մեղուն ձեռք բերել: Նրա բնաբուժությունը, տեղափոխումը, Դադան Բլատի շրջանափար սխալներ և սրա առաջնությունները:

Մեղրատու բույսեր, սրանց տեսակները և տարածությունը: Պարտադիր

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ

Կատարել դատարանները: Կենդանու և անասնական հիվանդություններ: Կատարել երակախտները դեղի դրոշմացուց առանձնությունները և բացիման հիվանդությունների վրա դրված մեղվաշոգները:

Մեղրակալը և խոշորացուցի տակ դիակը և ծանոթանալ մեղվի կազմությանը:

Դատարի փեթակները: Առանձնահատկությունները և նրանց կատարվածքները ծանոթացնելը:

Ճանաչել: Մեղրատու և կուլտուրական խոտեր, առվալու (յենջա), կոբնդան, լեռնաբույս: Սրանց նշանակությունները: Մեղունքի բազմացումը: Բնական և արհեստական ձագ առվ: Մեղի և մյուսի դրական և բացասական կողմերը: Մեղունքի կերակրելը—նեկատար, անհրաժեշտ, Մեղի և անհրաժեշտների փոխան մեղրատուները: Մեղվաբուժության մեղրաբանները և մեղի տեսակները: Արհեստական մեղր:

Մեղունքի խնամքը, կեր տալը: Բնախտական նշանակությունը ձմեռի ընթացքում: Խնամությունները, ստանությունը և ալ պայմաններ ու դրանց հետևանքները: Մեղունքի ձմեռելը:

Մեղունքի լրացուցիչ կեր տալու ժամանակը և ձևերը: Մեղունքի դուրս դնելու ժամանակը և մեղվաշոգում դատարանները: Աշխատանքի անցումը: Ժամանակ դիտելը և ստուգումները: Կատարել: Փեթակների մաքրումը: Թուղ ընտանիքների խնամքը: Մայրիկին հետևելը:

Հիվանդություններ—փթախ, նրա հետևանքները ու բուժման միջոցները: Մայրի հիվանդությունները: Մայրի մասին տալ համաժողովները:

Շրջանակին մոմաթելի կպցնել: Երակախի մոմաթելի խոտեր: Դիտարանի փեթակի կազմակերպում:

Բեղքը ստուգելու համար կշեռքի վրա փեթակ ունենալ և դիտարանը ուրական բեթքը:

Երակախի դեղի դրոշմ, մեղրատու բույսերը: Առանձնահատկությունները: Շրջանակների խնամքը: Աշխատանքի անցումը:

Չափեր խնամելը: Նոր մայր տալու ձևերին ծանոթանալ:

Մեղր փաթեկելը: Կազմակերպել մեղրաբուժական բնականությունները և տանել կամպանիա դադարան հիվանդություններին:

VII. Ոգտակար լեզվաապար կեն-
դանքները գյուղատնտեսության մեջ:

Փանաթի, աքիս, աղիկ (գիշատի-
չներ): Զաղար, նապաստակ և սկյուռ
(կրծողներ): Դողոշ և գորտ: Գորտի
անդամահատությունը: Գորտի զար-
դացումը:

Մեր ձկնային արդյունաբերությու-
նը: Ձուկ, ձկան մարմնի կազմությու-
նը: (Անդամահատի իշխան կամ սևա-
ձուկ): Որդանիզի առանձնահատու-
թյունները՝ կախված միջավայրից:
Ձկների բազմացումը:

Յերթգորգներ լեզվալ մակաբույծ
վորդեր, վորդես գյուղատնտեսական
կենդանիների հիվանդությունները սկզբնա-

կան պատճառները, նրանց կազմույթն
առանձնահատկությունները և կեն-
ցավը:

Փանաթի և աղիկի արդյունաբերու-
թյունը: Այս կենդանի-
ների ուսումնասիրելիս հիմնական,
առաջնորդող գաղափարը պետք է
լինի պարզաբանել հետևյալ հարցե-
րը՝

1. Կենդանու մարմնի կազմույթն
և կենցաղի հարմարեցումը շրջապա-
րին:

2. Որդանի հարմարեցումն իր
ֆունկցիային:

3. Նշանակությունը տնտեսության
մեջ:

Փանաթի և աղիկի արդյունաբերու-
թյունը՝ «Մանր կենդանիների բուծման
կարևոր ճյուղեր» բաժինը կարելի
է անցնել ուսման Գ. տարում:

III. Կենդանիների և զանազան
կենդանիների և զանազան կենդանիների

Ա. Զանազան գյուղատնտեսական
բույսերի (հաճար, վարսակ, ցորեն,
զաբի, կորեկ, լեզվապաղարեն, յերթ-
նուկ, կապիկ, կանեփ, շաղկամ,
բաղրիկ և այլն) կենսաբանական ա-
ռանձնահատկությունները: Նրանցից
տարբերակելի զարգացման և աճեց-
ման շրջանի տնտեսության մասին կազ-

նակ: Մոմը շրջանակին ամրացնելու
ձևերը:
Գրի առնել մեղվանոցում կատար-
վող բոլոր աշխատանքները:
Հուշատնտեսում նշանակել մեղիի որ-
վա ամբողջ կանգը:
Մեղվաբուծական բնակարանները:
Երևի նրանց նշանակությունը:

Փանաթի և աղիկի արդյունաբերու-
թյունը՝ «Մանր կենդանիների բուծման
կարևոր ճյուղեր» բաժինը կարելի
է անցնել ուսման Գ. տարում:

Տվյալ ճյուղում լինելի բար-
վորություններ են ժառանգել գյուղացու
տնտեսությունը: (Ուսումնասիրություն
լինելի ճյուղի ճյուղերի բնակարանները
կատարվում է նկատի ունենալով տե-
ղական պայմանները):

Գյուղատնտեսական կենդանիների
հիվանդությունները: Գյուղատնտեսու-
կան կենդանիների լինել հիվանդու-
թյունները են ավելի տարածված, վա-
րակիչ և վաղ վարակիչ հիվանդու-
թյուններ: Հիվանդությունները պատ-
ճառները: Գյուղացիական տնտեսու-
թյունները կորուստը շնորհիվ հիվան-
դությունների: Ի՞նչ միջոցներով կա-
րելի է կանխել տավարի համաճա-

րակների տարածումը: Ի՞նչպես վար-
վել դժբախտ դեպքերում կամ դու-
րանտնտեսական կենդանիների անա-
կունի հիվանդությունների ժամա-
նակ: Շրջանում լինելի և կազմա-
կերպված անասնաբուժական պնու-
թյունը: Ինչու պետք է գյուղացիական
պնություն անասնաբուժական պնու-
թյուն մղել: Ինչու մեր վրա անաս-
նաբուծական հարգություն և նշա-
նակված: Ինչու համար գյուղատնտե-
սական կենդանիներին ապահովա-
ցում են, լինելի և դա կատարվում:

Փանաթի և աղիկի արդյունաբերու-
թյունը՝ «Մանր կենդանիների բուծման
կարևոր ճյուղեր» բաժինը կարելի
է անցնել ուսման Գ. տարում:

III. Կենդանիների և զանազան
կենդանիների և զանազան կենդանիների

Ա. Զանազան գյուղատնտեսական
բույսերի (հաճար, վարսակ, ցորեն,
զաբի, կորեկ, լեզվապաղարեն, յերթ-
նուկ, կապիկ, կանեփ, շաղկամ,
բաղրիկ և այլն) կենսաբանական ա-
ռանձնահատկությունները: Նրանցից
տարբերակելի զարգացման և աճեց-
ման շրջանի տնտեսության մասին կազ-

մակերային չեղարարումն դիտողություն
ներ: Եւրաբայման պոպուլար և նորա կա-
խումը արեւի ճառագայթների եներդի-
ւայից: Ծարրակաւն համակապություն
ածխածնի շքշանաուելլուն մասին:
Վերոյնշխալ լուսնից յուրաքանչյու-
րը լննչպիտի անդաւնուելքը և վերջ-
նում հողից: Նըւնց արմատային սիւ-
տեմի կազմութիւն տաւննահատեա-
լթյունները, նըւնք լննչպիտի պահանջ-
ներ են գնում հողի մշակման վերա-
բերմամբ և հողի վրա իրենք ինչպեա
են ազդում: ազոտ գործադրողներ և
ազոտ հալաբողներ, նըւնց ազդեցու-
թիւնը հողի վրա: Հողի միջի բաղա-
րիւնները: Տարբաւիւն պողպատը ա-
զոտի շքշանաուելլան մասին: Բու-
սերի հաջորդականութեան անհրաժեշ-
տութիւնն ինչեւի և պայմանաւորութիւն:
Ինչպեա և բացատրում հողի ուժա-
պատմանն ուղեկցող բուսական ծած-
կոցի փոփոխութիւնը: Այդ բույսերի
ողի մեջ պտնւիղ ժառերի (ցողուն,
տերեւ, ծաղիկ) կազմութեան և ֆունկ-
ցիաների առանձնահատկութիւնները:
Բ, Դպրոցը շքշանի, ինչպեա նախեւ
Պետպլանի տվլալ շքշանի գյուղատըն-
տեսութեան բնական պայմանները

[illegible]

2 Տեղեկական կուլուրաներ, նրանց կառվարությունը մեր արդյունաբերության համար:

[illegible]

ԵՊՈՒՆՈՒՄՆԱՆ ԲԱՐՈՒՅՈՒՄԸ ԴՆԵՔԻՆԻ

(Ճդրատով
-Շտրտիտովը լայն տիրապիտը լայն)

ա. Բեյլեֆ, նրա համատու նկարա-
գրութիւնը): Անշրպեաններ, լանշեր,
գեաների հովաններ, գրանց աղբիւր-
քիւնը լրի հոսանքի վրա: Բեյլեֆի
աղբիւրքիւնը բուսականութեան տա-
րածման վրա:

[illegible]

Վերջինս (մեզնից) անհատապես համար
հարկաւոր չէր համարուած և չէր
հարկաւորուած լինելու իրաւունք
ունենալու։

Իսկ
 զմզդամբն զյուրի զտիպանմանքի՝ ուրի
 զմզդին տկտուր մշտն թշուարացուց
 զվզլամբն թախտաւ Կ մշտաբնձաց
 զմզդան թշուարին զտիպանմանքի՝ ուրի
 զին զհամեմ. — զտրվի զիւր՝ ձեռն

յի. Տվյալ շրջանի բուսական ծածկ-
կոյր: Զառազան բուսական համակե-
ցու թշուառները տարածման կախումը
բնկեցիկ, հողից, վտուգումից և այլն:
Դ. Շրջանի կենդանական աշխարհը:
Ե. Շրջանի պիտանի հողերը և նրա
բանջ փոխակը:

[illegible]

3. Փխխոսագործություն
(Համապատասխան շրջանները համար)

ա. Անցյալ տարվա կուրսի վերջի ժամ:
Բ. Քույրանելուց առաջ կատարվող
աշխատանքներ (դիվանդակ), շարել,
խմորումը, հասունացնելը, չորացնել
կանխամուր հորանոցում:

դ. Չորաքնքերու ալ ձևեր (դաշտում,
տանկքի տակ, շաթակաւ շրջանակ-
ներ) լինչու յեն հարկաւոր կանոնաւոր
չորանոցներ. նրաւ կառուցումը կը
լեկտիվ ձևով:

«միջառակի» (տույժան) միջամտություններ 7
ըրեսմախտաբանական (բժշկական) միջամտություններ, միջամտություններ
բժշկական գործունեության միջամտություններ, միջամտություններ
բժշկական գործունեության միջամտություններ, միջամտություններ

իւ. ԽճճՈՒԹՅԱՆ ԶԵՆՈՒՄ, ՇԵՐՏԱԾԻՍՈՒՄ

Իրացուցիչ Հաղորդագրություն
Կ. Վերստատուններ, պատահարներ
Հիմնադրվածներ, արժանի, զգալի

Հիվանդությունը, որով, դանդաղան

9. Անցյալ տարվա կողկկցիկաների վրա անել գիտակցութեանը: Կատարողները:

10. Հանգիստ թողած զանազան հո-
ղերի ու նորանց մշակման ձևերի վեր-

 $\delta L_p:$

11. Աշխատանք մեքենաների ընտել-
րութիւն մեծ:

կոլեկտիվ պարարտացում՝ կիր, անոթ, դիպս, կանաչ պարարտացման համար բույսեր ցանելը:

6. ՄԵՔԵՃԱՆՔԵՐԻ ՂԵՐ լեզվազուծության կազմակերպման մեջ: Մեքենաների (որինակ՝ դանազան, գունդերի և տափանների) արտադրության համեմատական ուսումնասիրություն: Մեքենաներ արտադրող և աշխատանքներ հետադա փորձառություն: Մեքենաներով աշխատելիս ձիւրի կանոնադր լծելը: Մեքենաներ ներմուծող և գործադրող բնակություն և վարձու կայանների կազմակերպման անհրաժեշտությունը:

7. Արդի ցանքափոխությունը, նոր պահպանություններն ու առավելությունները: Ցանքափոխության տեսակները (պղտփոխություն, խոտաղաշտալին, խոտաբրած): Ցեղադաշտին լինելի և վնասակար: Տեղական բնական պայմաններում լինելի ցանքափոխությունն և ավելի նպատակահարմար: Լինչ ավաններ հիման վրա պետք և բնորոշ աշխատանք (ցանքափոխության բնագիտական-գյուղատնտեսական հիմնավորումը:

ԱՅԳԵԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆ

(Ազգագործական շրջանների համար)

1. ԱՅԳԵԳՈՐԾՈՒԹՅԱՆ ԲՆԱԳԱՏՄԱՆ

ԿԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կլիմա. -- 1. Ջերմության ազդեցությունը, նորմալ ջերմություն, ցածր և բարձր աստիճանների ջերմություն, դրանց հետևանքները: Կրաճաղություն և այլն) դեմ կոփելու լեզանակները:

2) Խոնավության ազդեցությունը: Խոնավություն, նրանց հաճախությունները, չորի մեջ լեղած ջրի ազդեցությունը:

3) Ազդու դիմքը, հարթությունը, լանջ, եքսպոզիցիա:

4) Չորի ազդեցությունը: ավազան, կալալին, կրալին, քարքարոտ հողեր, աղառամներ:

5) Լուսավորության ազդեցությունը:

6) Կարկասաշարունակություն և քամիները հաճախությունները:

II. ՆՈՐ ԱՅԳԻՆԵՐ ՏՆՆԵԼԸ

1) Հողային առաջանքներ: Հիմնաշրջան, նշանակությունն ու կատարելությունը:

2) Հիմնաշրջան հավասարեցումը:

3) Այգու տնկելը կտրոններով, արմատական ճնշումներով:

Դիմել տալ տեղական բնագիտական ֆակտորների ազդեցությունը պրեզերվության վրա:

Հարկավոր դեպքում կազմակերպել պրեզերվության պրատիկան դեմ:

Ըստ հնարավորության կապ հասնել միջնորդական կապի հետ՝ կազմակերպության դեմ պրատիկան:

Հնարավորության կապ հասնել պրատիկան հետ պրատիկան:

4) Մտադարձ ալիքների խնամքը:

III. ԱՅԳՈՒ ՄՇԱԿՈՒՓՅՈՒՆԸ
ա. վազի եսք

1) Ետի նպատակը, նրա ազդեցությունը բերքի վորակի և քանակի վրա:

2) Յերկար և կարճ ետ:

3) Ետերու ժամանակը:

4) Ետի սխանաներ, ա. Պարզ ետ (մի բուն, մի թև, մի մատ): Բ. Գիտի սխանեմ գ. Տեղական սխանեմ:

Բ. վազը կապելը

1) Հենարաններ, կապելու ձևեր:

2) Ամառվա վտտերի կապելը (ալի շրջաններում, վորտեղ սովորությունն է կապելու: ալի հարցի մասին պիտի անցնել համառոտ կերպով):

Ներատուն, բողբոջահատում, բճատում, տերևատում (սուղը տալը):

Գ. Հուլիսի 6 աշխատանքներ

1) Ալիքի փորելը, նրա ազդեցությունը վազի առողջության և բերքի քանակի վրա: Փորելու ժամանակը:

2) Ամառվին քաղհանը և հողի

կատարել ալիու ետը:

Այն շրջաններում, վորտեղ վազը կապում են, կատարել ալի աշխատանքը: կատարել հենարանների պատրաստելու աշխատանքը: վորտեղ սովորությունն է կապել, վորտեղ կա խոշորել, կատարել ալի աշխատանքները:

կատարել ձերատում, բողբոջատում, բճատում և հարկավոր դեպքում՝ տերևատում:

կատարել ալիու փորելը և փորելու ժամանակ վազի ստորերկրյա մասի խնամքը: Պաշտելը հուլիսի և ալ մոլորտների արժանեցնելը պիտի:

փերացումը, դրանց հաճախակիությունը:

Գ. վտտությունը

1) Ջրելու ժամանակը, լեղանակը և հետևանքը:

Ե. Ալիքների պարասացումը

Ինչո՞վ պարարտացնել և լերը:

Գ. Մաղողի տեղական փոփոխականների նկարագրությունը:

Ե. Ալիքի 6 բաղելը

Բ. Ալիու լեքիսապրացումը

1) Ալիքների լեքիսապրացումը պաշտելի (անապիս) սիջյով:

2) Ալիքների լեքիսապրացումն անապիսով:

3) Ալիքների լեքիսապրացումը բնահատությունով:

IV. ԿՈՐ ՊՏՂԱՏՈՒ ԱՅԳԻ ԳՅՆԱԸ

1. Հողը պատրաստելը, հիմնաշրջում (լիակատար կամ ժաղակենաձև) կամ հողը վորելը: Հավատարմություն: Ալիու հախաղժումը, փոսեր պատրաստելը:

2. Պարատու մասերի մեջ թողնելը: Լեք տարածությունը և տեղականները:

վորտեղ հարավոր և աշնանը փորել, կատարել ալի աշխատանքը տերևաթափից հետո: Ամառվա քաղհանը և հողի փերացումը:

կատարել ալիու ջրելը և պարասացումը:

Համեմատել տեղական խաղողները և վաղի վերատառի մասերն իրար հետ և լուրաքանչյուրի հատկությունները գրի առնել:

Թաղել ալիքի, վորտեղ սովորությունն է կա խոշորել: Ալիքաղից մինչև թաղելն ուղարկելուն պարձնել ալիու պահպանության վրա, վոր աշնանները հիմնեն և հարածեն:

Ըստ հարավորության կատարել լեքիսապրացումն աշխատանքները: Բ. տարվա վերջից (պարնանից) մինչև Գ. տարվա պահան վերջը կապել կերպել ալիու լեքիսապր խնամքը:

կատարել ծառանկություն, վորի համար հող բնորել և անհրաժեշտ հողալի աշխատանքների գրել:

Ընտրել և անկել տեղին հարմար տեսակներ և փոփոխականներ: կապել կերպել ալիու լեքիսապր:

պիտի սխտեմ և ուղղութիւնն պիտի ընտրել (խնդրէ):
 5. Ի՞նչպիսի սերմնաբուծութիւնն ընտրել. ի՞նչպիսի անցնել դրան:

6. Կազմել դաշտաբուծութեան կազմակերպչական պլանը (վարձել սերմնաբուծութեան մեջ մտնող զանազան կուլտուրաների ցանքի տարածութիւնը և դրա համար անհրաժեշտ սերմերի և պարարտանութիւնի քանակը, տրնահատութեան կենդանի և մեռած ինվինտարը, ինչպիսի նաև բանավորական ձեռքբերելու և տարվա լիզանակները և այլն):

7. Կազմել կենդանաբուծութեան կազմակերպչական պլանը. ա. հաշվի առնել կերերի քանակն ու վարակը և նրանց արտադրութեան աճի քանակը, բ. փորձել տնտեսութեան անհրաժեշտ անասունների քանակը, գ. կազմել կերի տարեկան նախադիժը, դ. վարձել թե կենդանաբուծութիւնը վճարան և շահավետ, թե լեզրակացութիւններ՝

VII. ՊԱՅՔՄԱՆ ՄԱՆՏԱՍԻՆ ԿՈՒՆՈՒՄԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՄԱՆ ԵՎ ՅՈՒՅՑ ՏԱՆՈՒ ԶՈՄԱՐ

(Անտառային շրջանների համար)

ԲՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	ԳՅՈՒՂԱՏՆՍԵՍՈՒԹՅՈՒՆ	ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ
1. Անտառի նշանակութիւնը կիւմալի, ջրային տնտեսութիւն, պաշտպանութեան և առողջապահութեան տնտեսական կարգի, Ծառի կյանքը, Բուսական համակեցութիւններն տնտեսում: Գոյութեան կախիմ անտառում:	Ի՞նչ և անտառների ժողովրդատնտեսական խոշոր նշանակութիւնը՝ անտառը վարկի շինարարական նյութ, փայտանյութերի արտադրութիւնը և այլն: Մի քանի թվեր, թե ի՞նչպիսի են անտառը թաղանթում և ի՞նչ հետադարձներ կան նրան ապր. Տեղական	1. Բացատրել հատարակութեանն անտառային սրենսկիքը: 2. Անտառը կանոնավոր ոգտադրածելու համար մղել պիտացիա: 3. Ծառատունկի կազմակերպումը: 4. Մանակցել «Անտառի սրվա» հանդիսին:

նշանակութիւնն ունեցող, պաշտպանող և պետական անտառները: Ի՞նչպիսի պետք և անտառը խնամել: Ի՞նչպիսի պետք և կանոնավոր ոգտադրածել աչն:

VIII. ՄԱՊՅՈՒՆ ՄԱՐՏԱՍՏԵՂԵՐԻ ՈՒՍՈՒՄԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՄԱՆ ԵՎ ՅՈՒՅՑ ՏԱՆՈՒ ԶՈՄԱՐ

(Լեռնային գոտու համար)

1. Արտառների վերակն ըստ տեղի բարձրութեան, ըստ աշխարհագրական դիրքի և թեքութեան:
 Գետնի շերտի հատակութեան և նրա աղբեցութիւնն արտառների արմաքի վրա: Թաց և չոր արտառները:
 2. Քաղաքարտաքիւնը և նրա բանած տարածութիւնն արտառահում: Սեղաններ, ջրերը և դրանց դիւրն աղբան արտառները փչացնելու գործում:

Արտառները վնասակար աղբեցութիւնն արտառների վրա: Վճիռքան կենդանի յե ընկնում մեղանում մեկ դիտարարին և վճիռքան պիտի ընկնի, վոր արտառները չփչանա:
 3. Արտառների թաքելումը, քարերի, և փնտակար ու անպարբույց մաքելը: Արտառների գետնի վերին շերտերի պիտելու դիւր գործածվող միջոցները: (Սերմանում, ցանկապատում, անտառատունկ և այլն):

ԲՆԱՓԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	ԳՅՈՒՂԱՏՆՍՍՈՒԹՅՈՒՆ	ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ
	Թայ արտատակերի չորացումը, արտատակերի վտագումը, պարարտացումը, լավ տեսակի խոտատերեր ցանկը: Ավազան արտատակերի ոլորտործումը: Արտաների բաժանումն ըստ անատաների տեսակների և տարիքների: Արտատակերի հոգստակերի ոլորտործման մեջ հերթականության պահպանումը: Խնչաղիցումը ըստ ունի սարքարհալու ժամանակն արտատակի վերակի վրա: Սարքարհալու ամենահարմար ժամանակը:	

VIII ԱՄՍՈՒՑԻՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ

Դասում. — 1. Ա. տարում սկսած աշխատանքների շարունակությունը:

2. Կերի խնդիրը. «Բաշտարումուկյան կանոնավոր կազմակերպումը» նյութի մեջ նշված փորձերի և աշխատանքների կիրառումը:

3. Մեքենաներ քանդակելու սարքիչ և նրանցով աշխատելը:

Քանգարոնցում. — 1. Ա. տարում սկսած փորձերի շարունակությունը և նոր փորձերի կազմակերպումը:

2. Իր բանջարանցի կանոնավոր կազմակերպումը:

3. Բանջարանցիային կուլտուրաների սերմերի վերակալորման միջոցի (պարզ) փորձեր:

Մչում. փերականցում. — կազմել նախագծեր ըստ ցանկության:

Նույն աշխատանքները (ֆենոլոգիական գիտություններ, հերթաբերում և կոլեկցիաներ կազմելը և այլն):

Նույն, ինչ վոր Ա. տարումն էր, միայն պիտի հարմարեցնել գյուղատնտեսության արժարժան նոր առաջադրություններին:

Կենդանաբուծություն. — Ամառվա ընթացքում կենդանիների կանոնավոր պահելու և խնամելու գործում (վորքան հնարավոր է) մտցնել բարձրագույնը:

1. Արտաների ոլորտործումը:
2. Լրացուցիչ կեր տալն ամառվա ընթացքում:

[X. Հաջորդ խումբ փոխադրել կատարվում է աշնանը, ամառային աշխատանքները կատարելուց հետո:

ՈՒՍՄԱՆ Գ. ՏԱՐԻ

1. **ԱՄՍՈՒՑԻՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՀԱՇՎԱԹՎՈՒԹՅՈՒՆ.** ԱՌԱՋԱԿԱՆ ՏՏՐԱՎԱ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՆԱԽԱԳԻՄ.

ԱՇՆԱՆԱՑԻՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ.

1. Ամառվա ընթացքում կատարած հասարակական-քաղաքական աշխատանքների, ինչպես նաև գյուղատնտեսական, ֆենոլոգիական և այլ գիտությունների վերաբերմամբ կատարած գործնական աշխատանքների հաշվառում:
2. Յուրահանգիսի կազմակերպում, «Երբի որի» տոնի կազմակերպում:
3. Առաջիկա տարվա աշխատանքների նախագծի մշակում:
4. Գյուղացու տնտեսության սպիտակ կազմակերպման պլանի իրագործումն աշն անտեսությունում մեջ. վոր ուսումնասիրությունը և պլանը մշակվել է անցյալ տարվա վերջին:
5. Աճանաչված աշխատանքներ (գյուղացիական միջոցների վերահսկում):

ԲՆԱՓԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

ԳՅՈՒՂԱՏՆՍՍՈՒԹՅՈՒՆ

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ

ա. Խնչու գյուղատնտեսության հասարակարհ և վոր միայն արտադրել, ուղի վերածնակել գյուղատնտեսական միջոցները, ինչպիսի նշանակություն ունի դա իմացումը տնտեսության տեսակետից:

Խնչպիսի և կատարվում այդ վոր-

1. Գյուղատնտեսական միջոցների վերանվանումն ուսումնասիրությունը:
2. Վարժությունների վերաճական հանդիսան ձևերի վերաբերումը:
3. Կատարել հնարավոր բարձրագույնը:
4. Կազմակերպել գյուղատնտեսա-

մշակումը Յերեւանի կամ Լենինականի շրջաններում, հատկապես ինչ գործարաններ գոյութիւն ունենալ վերջինս և զարգացած կտակերացումն այդ շրջաններում:

Բ. Գյուղատնտեսական մթերքների վերամշակման մի կոնկրետ ուղի. Ենթադրենք լամբակից թելեր և գործվածքներ են պատրաստում՝ կնդուղներից լամբակ հանելը, սերմից մաքրելը, զգելը, մանելը, զրանց մշակման գործիքներն ու մեքենաները, թելերի համարակալելը, թելերից գործվածքներ գործելը և իրացնելը: Ինչպիսի կատարելագործումներ են հնարարող, այդ ձևով կտակերացման անհրաժեշտութիւնը և այլն: Կարելի չէ բերել մի այլ օրինակ, յենթադրենք խաղողից գուշար և բարձր վորակի բնութիւններ պատրաստել:

Ընտրութիւնը կատարվում և նկատի ունենալով տեղական պայմանները:

II. Գյուղատնտեսութեան կիմնական բարձրման ուղիներ.

1. Գիտութիւն հաջողութիւնների զբաղմունքները իւրան ասպարիզում (Ա. մերկիս, Գանիս):

Ինչ՞ո՞ւ անհրաժեշտ է, վար մենք

կան մթերքների վերամշակման ընդհանուր յոսքեր:

5. Կենդանա օրինակներով տեղում կատարված վերամշակութիւնը համեմատութիւն զննել գործարանային վերամշակութիւն հետ:

(ԽՍՀՄ) հասնենք և ապա առաջ անցնենք կապիտալիստական շերտերների պայտանտեսական տեխնիկայի մակարդակից:

2 Այդ ուղիւրմաք ի՞նչ ծրագիր ունի խորհրդային իեխանութիւնը:

ա. Համառոտ կերպով բացատրել թե Պետպլանի տվյալ ուղիւնում պետականտեսութիւնն ի՞նչ ուղիւթիւն պիտի վերակազմվի և զարգանա (նյութը արդեն պատրաստ է, վերոհետև ր. տարում աշակերտներն արդեն անցել են ԽՍՀՄ աշխարհագրութիւնը): ր. Բացատրել, թե վճիռն է մեր շերտի պետականտեսութիւն վերակազմութիւն (5 կամ 10 տարվա) նախագիծը: ր. Գոյութիւն ունի՞ զպրոցի շրջանի պետականտեսութիւնը վերակազմութիւն նախագիծ, վճիռն է այդ նախագիծը:

(Այս խնդիրն ուսումնասիրելիս պետք է ոգտագործել մի շարք թվեր, ապա տակներ և այլն: Պետք է պաշտանալ վար նյութը չժանրաբերովի յերկրողական և վաշ կարևոր վիճակագրական տեղեկութիւններով):

3. Զառազան ցանափախութիւնների սեփական գնահատութիւնները յեզ նրանցից ամենաաւելեքի բնութիւնը:

ա. Բննել այն հարցը, թե ի՞նչ ուղիւթիւն և փառեմի տնտեսութիւնն ափելի նպատակադարմար է, չիլիներով

Ծանոթանալ տվյալ շրջանի պետպլան տնտեսութիւն վերակազմութիւն նախագիծին:

Ողակներով նախագիծը կազմել բարելաված ցանափախութիւնային անցանկու համար:

[illegible]

6. Սելեկցիա լի սեռամբուծություն: Սնամուկների բազմացման լի գլխի ազնվացումը:

1. Բեղքի կախումը վոչ միայն մըշակումից և խնամքից, այլև բույսի անասկից: Տեղական բույսերը և նըրանց փոփոխականությունը: Մասանական բնաբույսերը, նրա նշանակությունը: Անհատական ցնորությունը:

1. Հնարավոր բարեփոխություններ մտցնել (կիր մուծելը, հողի քե-
լեւը մաքրելը և այլն);
2. Կաթմահերթել մեկիորտովը՝
կերություններ;
3. Զահիճները զրկնածի և այլ մի-
ջոցներով հորացնել;
4. Մեղակներն յենթակա հողերի
պաշտպանուածը զանազան միջոցներով;
5. Անուտ հողերի բարեկալուծը;
6. Ավազուտ հողերը մշակութային
դարձնելը;

Կապուկ հախաղիժ «Ինչո՞ւ չե՞ս անել-
լաժեշտ մեկիորտովը՝ ընկերությունը»
նյութի, սովի ապտապիտ և այլն:

1. Մերմերի տեսալները փորձեր,
2. Ֆազմացնել աղմիվ տեսակի սերմեր:
3. Մատղաշ անասունները նկատ-
մամբ կատարել խիստ ընտրություն:
4. Բողմալություն կապանները հետ
կապ պահպաններ և նրանց հանձնարու-

[illegible]

2. Անաստանուհի փորակը կախված է փոշ միայն նրանց պահվածքից ու խնամքից, աղև նրանց տեսակից: Տեսակի աղջկացույթը միևնույն տեսակի միջոցով (լավագույն անհանդերձ ընտրությունը և վատ սերնդի ամորձատման անհրաժեշտություն): Սերունդ արտադրողների բնատուփուն:

Համայնական ցուլի խնամքն ու
սրճվածքը: Ձեռնասուր զուգավոր-
ման (ручная сучка) տափերովուն-
ները: Ձիերի արհեստական բերնա-
փորումը: Բեղմնավորման կաշանների
կազմակերպումը: Մեռիդացիա: Ցեղա-
յին բուժարաններ:

3. Պետական, կոտակերտով, հասարակական հիմնարկություններ, ձևեր առած միջոցները սերտի և ցիվիլ աշխարհայն զարկում: Գրառվան նվաճումներն ալ առարկելում: Միջու. բերն, բերնակի և ալից աշխատանքներ:

Իշխանոսի իղջնափ յյունքիում

5. Յուզերի - հովատակներով մատակ
 ձկների խնամքը:

6. Կանոնադրոյ ձևով նրանց աշխատեցնելը:

2. Կազմակերպել դատ տեղական կողմի կամ ձեռք վերաբերյալ:

8 Բեղմնավորման, ծնելու և ալլել
ժամկետերի նշանակումը:

9. Բեղմնավորման կաշաններ կազմակերպելու:

10. Քաղաքայինների ընդհանուր ժողովներում՝ անակոթ արտադրողների

մասին ամօրձատման վերջում ևս
չկիր:

11. Յեղապին ցուլերի, ձիերի բուծման բնկերությունը թյուրեմներ կադմակերպելու:

187

Գ Ի Ն Ե Գ Ո Ր Ծ Ո Ի Թ Յ Ո Ի Ն.
(Այգեգործական շրջանների համար)

Տ Ե Ս Ա Կ Ա Ն

Գ Ո Ր Ծ Ն Ա Կ Ա Ն

1. Խաղողի ուսումնասիրություններ.

Վոդկույզ | հատիկ | Սրանց մեջ պա-
| | ռունակվող դա-
| | նազան նյութեր,
| |
| | հլիկ | գլխավորապես
| | միս | շաքարներ, թրթ-
| | քաղցու | վումներ, տանին
| | կորիզ | ազոտային և ներ-
| | | կառու նյութեր:

2. Այգեգործ. Խաղողի հասունու-
թյունն ու գերհասունությունը: Այ-
գեգործի կազմակերպությունը, աշխա-
տող ձեռքի դասավորությունը: Խաղո-
ղի տեղափոխությունն այգուց դեպի
միջնակները և ապա դեպի մառաններ-
ը: Քաղցու ժամանակ գործածվող
ամանեղենները (կոդովներ և այլն),
նրանց առավելություններն ու պա-
կասությունները:

**3. Խաղողի բնագետություններ մա-
ռանում.** Կշռելը, տրորելը և մամլելը:
Խաղողի վերամշակության ձևերի տար-
բերությունն ըստ նպատակի:

4. Խմորում. Խմորման ելույթյու-
նը, շաքարասնկեր և նրանց գերը:

5. Զերմության և նրա տեղություն
ազդեցությունը խմորման վրա և խը-
մորման ժամանակ առաջ չեկած ջեր-
մությունը:

**6. Քաղցուի մեջ կատարած փոփո-
խությունը շաքարասնկերի ազդեցու-
թյան տակ:**

7. Քաղցուի մեջ գտնված շաքարի և

կատարել խաղողի մեխանիքական
անալիզ:

Վորոշել շաքարի և թթվումների
փոփոխությունը հասունանալու ըն-
թացքում: Իրա միջոցով վորոշել ալ-
գեքաղի ժամանակը:

Հատուկ արեոմետրների գործածու-
թյունը:

Այգեգործից առաջ նկուղում (մառա-
նում) կարգի բերել բոլոր անոթները,
կարասներն ու տակառները լվանալ,
ծծումը ծխել, կատարել այն սովորը,
ինչ պահանջում և անոթների սանի-
տարիան, ապա մաքրած և դեզինֆեկ-
ցիայի լինելով մառանում դասա-
վորել անոթները:

Կազմակերպել այգեքաղ և հաշվի
առնել, թե մի բանվոր ինչքան խա-
ղող կհավաքի մի օրում զանազան
պայմաններում:

Կազմակերպել խաղողի ընդունելու-
թյուն, կշռել, չափել քաղցվի շաքարի
քանակը և, նախած ունեցած գործիք-
ներին ու զրված նպատակին՝ խաղո-
ղը տրորել վոտքով կամ անցկացնել
ջարդելով և կատարել սպիտակ կամ
կարմիր գինեգործություն և ըստ այն-
մամլել կամ դնել կարասները, կիտ-
աակառները և հետո մամլել:

Ըստ հնարավորության գործ ածել
շաքարասնկերի մաքուր կուլուրա:

Հետևել խմորման պրոցեսին ջեր-
մաչափով և կանոնավորել ջերմությու-
նը տաքացնելով կամ պակեցնելով
միջավայրը:

Տ Ե Ս Ա Կ Ա Ն

Գ Ո Ր Ծ Ն Ա Կ Ա Ն

ստացվող ալքոհոլի համեմատությունը:

**8. Շաքարասնկերի քանակի ազդե-
ցությունը խմորման վրա:**

**9. SO₂ գործածությունը խմորումից
առաջ և նրա ազդեցությունը խմոր-
ման վրա:**

**10. Շաքարի քանակի ազդեցությունը
նր խմորման վրա:**

**11. Թթվումների ազդեցությունը
խմորման վրա:**

**12. Թթվածնի ազդեցությունը խը-
մորման վրա:**

**13. Շաքարասնկերի մաքուր կուլ-
տուրայի գործածությունը:**

**14. Կարմիր և սպիտակ գինիների
խմորման տարբերությունը:**

15. Զարդող գործիքներ:

**16. Զանաչանման ազդեցությունը
կարմիր գինու վորակի վրա:**

**17. Կարմիր գինու խմորման ըն-
թացքում ինչ խնամք և պեղք:**

**18. Զերմության կանոնավորումը
խմորման ժամանակ:**

19. Կարմիր գինու տաջին կուտելը:

**20. Մամուլներ (պրեսներ) և մամ-
լելը, կարմիր գինու ջեջի մամլելը և
սպիտակ գինու ջարդած խաղողի մամ-
լելը:**

21. Գինու հնացում. Գինու կու-
տելը, գլուխը լցնելը, տակառների և
կարասների խնամքը գինու հնացման
ընթացքում, գինու սոսնձումը և քա-
մելը: Սոսինձների տեսակները և զա-
նազան ֆիլտրներ:

Ըստ հնարավորության ծանոթանալ
ջարդող գործիքներին: Քանդել և նո-
րից հավաքել:

Կարմիր գինի պատրաստելու ժամա-
նակ հետևել գլխարկին և խնամել՝
քացախելու առաջն առնելու համար,
վորից հետո ժամանակին կուտել:

Ցույց տալ պրեսներ, ըստ հնարա-
վորության զանազան տեսակները և
աշխատել դրանցով:

Ըստ հնարավորության կատարել
գինու հնացման աշխատանքները, սո-
սնձումն և կուտելը, ինչպես և գլուխը
լցնելը:

Լի անոթները մաքրել, մառանում
ծծումը ծխել:

Տ Ե Ս Ա Կ Ա Ն

22. ԳԻՆՈՒ ԻՐԿԱՆՈՒՄՆԵՐԸ
ՈՒ ԱՎԿԱՍՈՒՄՆԵՐԸ

ա. ծագիկ
բ. քաղաքի
գ. գաղութ.
դ. ճարպ
ե. կասս
զ. գանազան
կողմնակի հա-
մեր.

Ի՞նչ պիտի անել,
վերադադրի ալի
գոթյուններն ու պա-
կասությունները տե-
ղի չունենան: Առա-
ջանալու դեպքում ի՞նչ
պես նրանց առաջն
առնել:

23. ՄԱՌԱՆՆԵՐ: Գինի պատրաս-
տելու և պահելու շինքեր, նրանց ուս-
խոնալ ձևով կազմակերպելու ելմանու-
ներ:

24. ՖԱՌՈՒՆԵՐ.

1. Կարաններ, նրանց առավելու-
թյուններն ու պակասությունները:

2. Տակառներ, նրանց մեծությունը,
շինելու ձևը, չափերը, նոր տակառնե-
րի խնամքը գործածելուց առաջ: Հին
տակառների խնամքը գինի կամ քաղ-
ցու ածելուց առաջ:

Դատարկ անոթների խնամքը:

Գ Ո Ր Ծ Ն Ա Կ Ա Ն

Գյուղում յեղած հիվանդ և պակա-
սավոր գինիների զրկումն ապահով
անել, գտնել ալի գինիների փշանալու
պատճառը և հնարավորության դեպ-
քում միջոցներ ձևառ առնել առողջա-
ցնելու:

Համեմատել տեղական գինու մա-
ռաններն իրար հետ և գտնել դրանց
պակասավոր կողմերը ուսուցիչալ գի-
նեգործության տեսակետից:

Տակառները և կարասները խնամել
գինի կամ քաղցու լցնելու համար:

7. ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՄԵԼԱՆԵՐԱՅԻՆ ՑԵՎ ԵՒ ԵԼԵՄԵՆՏԱՆԵՐ

ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ

1. Մեխանիկացիայի հաճախու-
թյունը գյուղատնտեսության վերա-
կազմելու գործում: Տվյալ շրջան
ինչ չափով և ապահովված մեքենանե-
րով և գործիքներով: Հանազան տն-
տեսությունները (չքավոր, միջակ, ու-
նեմոր) ի՞նչ չափերով են գործադրում
մեքենայական մշակում: Մեքենայա-
կան մշակման արտադրողականու-
թյան և նրա արդյունավետության հաշ-
վառում: Ինչո՞ւ գյուղացիական առան-
ձին մանր տնտեսություններին տն-
տեսական լիբերալ մեխանիկացիան: Կոո-
պերացման անհրաժեշտությունն ավելի
կատարելագործված մեքենաներով լիբերալ
մեխանիկացիա մտցնելու համար:

Շաբիի դերը գյուղատնտեսության
մեջ (լիբերալ, արտադրող): Տրակ-
տորի ոգտագործման և գործադրու-
թյան գանազան լեզանակները (հողի
մշակումը, «հացահատիկներ» ձեռնարկ,
աղալը և այլն): Տրակտորի գործա-
դրության շահավետությունը գյուղա-
տնտեսության մեջ: Ծանոթություն
նրա կազմությանը: Տրակտորային
ընկերություն կազմակերպելու ան-
հրաժեշտությունը:

2. Ելեմենտիկացիան գյուղատն-
տեսության մեջ. — Լենինն ինչ նշա-
նակություն էր տալիս ելեկտրիֆի-
կացիային, ինչո՞ւ: Ելեկտրական ենե-
րի գործադրությունը գյուղացու
տնտեսության մեջ (ԽՍՀՄ-ի և ար-
տասահմանի փորձերից): Ի՞նչ և ելեկ-
տրական շարժիչների առավելությունը
բոլոր մյուս տեսակի շարժիչների
հանդեպ: Տվյալ վայրում հնարավոր
է անցկացնել ելեկտրիֆիկացիան: Ե-
ներգիայի ինչպիսի աղբյուրներ գո-
թյուն ունեն (սպիտակ ածուխ,
յություն ունեն) (սպիտակ ածուխ,
տորֆ, մագնիս կալն): Խորհրդային

Տ Ե Ս Ա Կ Ա Ն

Գ Ո Ր Ծ Ն Ա Կ Ա Ն

իշխանության գործունեությունը՝ գյուղատնտեսությունը ելեկտրիֆիկացնելու: Ինչպիսի հասարակական-տնտեսական նախագրյալներ են հարկավոր գյուղի ելեկտրիֆիկացիայի համար:

Արմատական բարվոքումների անմաշկելիությունն անհատական տնտեսությունների համար: Միակ ուղին կոոպերացիան է:

III. ԳՅՈՒՂԻ ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒՄԸ

1. Պայծառ երգեհի վսահգի դեմ. Բարեփոխված վառարանի անհրաժեշտությունը, ծանոթացնել նրա կազմությանը: Գյուղացուն տալ համառոտ տեղեկություններ հրադիմացիուն մատչելի շինարարության ձևի մասին: Հակահրդեհաչին ալլ ձեռնարկումներ, ազարակի և գյուղի կանոնադր նախադրում, ծառատնություն և այլն: Հրդեհաշեջ սալլի անհրաժեշտությունը, հրդեհաշեջ խմբի կազմակերպումը:

2. Ինչո՞ւ բարեկարգությունը հաջողություն կունենա միայն այն դեպքում, չեթ բն կմտցեն վոչ միայն առանձին տնտեսությունները, այլևամբողջ գյուղը:

Հասարակական շենքերի անհրաժեշտությունը (բազիսների, հասարակական շտեմարանների, մսուրների, խրճիթ-ընթերցարանների, ժողովրդական տների կազմակերպումն և այլն):

Ի՞նչ է անում մեր Խորհուրդը (և առհասարակ Խորհրդային Իշխանությունը) գյուղի բարեկարգման ասպարիզում:

3. Գյուղի ճանապարհները. (գեպի շուկա, կալարան, քաղաք, դաշտ), ներանց գրությունը: Ճանապարհների ամենապարզ և մատչելի բարվոքումները (պնդացնելը, քարով ծածկելը, ջրերը հեռացնելը, հասարակ կամուրջներ շինելը, ճանապարհների յերկարությունը կենդանի ցանկապատներ—ծառեր տնկելը և այլն):

4. Կոոպերացիան անհրաժեշտությունը գյուղի բարեկարգման ասպարիզում:

IV. ԳԱՐՆԱՆԱՅԻՆ ՅԵՎ ԱՄԱՌԱՅԻՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ

1. Կատարել ր. և գ. տարվա ծրագրերում նշված փորձերը և գործնական աշխատանքները (վերջացնել գործնական աշխատանքների մինիմումը):

2. Կազմել սեփական տնտեսության բարվոքման նախագիծը:

3. Հրահանգչական աշխատանքներ տանել փոքր յերեխաների, գյուղատնտեսություն մեջ աշխատող պիոներների կամ Ա. ասալեճանի գալրոցի աշակերտության շրջանում:

4. Կատարել մի շարք հասարակական գյուղատնտեսական աշխատանքներ:

ԱՎԱՐՏՈՒՄ ԵՑ ԱՇԽԱՏՈՒՄ

Կազմակերպել գալրոցի և ավարտողների կապը:

ԾՐԱԳԻՐ ԲՆԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ.

ՈՒՍՄԱՆ Գ. ՏԱՐԻ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴԻՏՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԾՐԱԳՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ.

Գյուղատնտեսության ծրագրի 1. թեման (ամբողջությունը) և 11. թեմալի 1, 2, 3, 4 և 5. յենթաթեմաները բնագիտությունից վոչ մի բացառություն չեն պահանջում. դրա համար էլ այդ ժամանակ բնագիտությունից իբրև ինքնուրույն նյութ պետք է անցնել «Մարդու աշխատանքն ու առողջությունը» թեման:

11. թեմալի 6-րդ յենթաթեման («Սեյեկցիա և սերմնարուծություն: Անասունների բազմացման և ցեղի բնորոշություն») լուսարանվում է բնագիտության սույն ծրագրի 3-րդ գլխի ոգնությունը:

Ինչ վերաբերվում է 11-րդ թեմալի 7-րդ յենթաթեմային, դա լուսարանվում է ֆիզիկայի միջոցով:

3-րդ և 4-րդ թեմաները բնագիտության նյութի կարիք չունեն, ուստի այդ ժամանակ բնագիտությունից մշակվում են «Եվոլյուցիոն տեսություն» և «Յերկրագնդի կյանքը» ինքնուրույն թեմաները:

Ա. ՄԱՐԴՈՒ ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ ՅԵՎ ԱՌՈՂՋՈՒԹՅՈՒՆԸ.

1. — Ինչո՞վ մարդու արտաքին տեսքը տարբերվում է կենդանու արտաքին տեսքից: (Հետազոտում մարդու մարմնի կազմության և կյանքի ուսումնասիրությունը պետք է համեմատվի կենդանու մարմնի կազմության հետ. այդ լեզանակով մարդու սրգանիզմի կարեորագույն առանձնահատկություններն ավելի ևս աչքի կընկնեն):

2 — Մարդը վորպես բանող մեհեհա.

ա. — Շարժողության որդաններն ու նրանց աշխատանքը: Ֆիզիկական աշխատանքի առողջապահությունը և նորմալ պայմանները:

Այդ հասկանալու համար պիտի ուսումնասիրել կմախքը և մկանային սխեման, շնչառության և արյան շրջանառության որդաններն ու պրոցեսները:

բ. Եներգիայի վատումն աշխատանքի ժամանակ և նրա վերականգման անհրաժեշտությունը: Նյութերի փոխանակումը շունք որդանիզմի մեջ (սնդկառություն չեվ արտաթորման պրոցեսները): Ինչպես պետք է կանոնավոր սնվել (տարրեր տարիքի և տարրեր աշխատանք կատարող մարդկանց սնունդը): Անդառություն առողջապահությունը: Մաշկի խնամքը (ուժեղ աշխատանքի, շոգ ժամանակ և այլն):

գ. — Նյարդերի դերագույն գործունեությունը, նրանց նշանակությունը մարդու կյանքում և գործունեություն մեջ: Նյարդային սխեման կազմությունը: Մտավոր աշխատանքի առողջապահությունը: Ինչից է առաջա-

նում հոգնածութիւնը, մարդը ինչպէս պետք է կազմակերպի իւր մտաւոր աշխատանքը, ինչից է լինում ջղախոթութիւնը: Տեսողութեան որդանների առողջապահութիւնը:

Գ. — Առհասարակ հոգնածութիւնն ինչից է առաջանում (թունավոր նյութերի առաջանալը ուղղանիւղմի մեջ): Ի՞նչ է քունը:

Յ. — Առաջին ոգնութիւնն հասցնելը դժբախտութեան դեպքերում (վերքերի և պալարների կապելը, ոգնութիւնն ածխահոտի (ուղարի) և թունավորման դեպքերում):

Հասարակական հիվանդութիւններ՝ տուրբերկուլոզ, ալքոհոլիզմ և այլն, ինչպէս պետք է պաշտպանել դրանց դէմ:

Զ. — Մարդու սեռական կյանքը, սեռական կյանքի առողջապահութիւնը. վեներական հիվանդութիւններ:

Է. — Մանկական տարիքի առողջապահութիւնը, ինչպէս պետք է կանոնավոր խնամել ծնկեր ֆերեխաքին: Ի՞նչ է արվում մայրութեան և մանկութեան պաշտպանութեան համար (ծանոթացնել նաև այդ ուղղութեամբ հրատարակված խորհրդային որեւորներին):

Գործնական աշխատանքներ.— 1. կազմակերպել առաջին ոգնութեան խումբ: 2. — Բնակարանում վեներկայացիա տարբեր: 3. — Պաշտար միջատների և մակարույծների դէմ: 4. — Պաշտար արեցողութեան և ծխելու դէմ: 5. — Խրճիթ-ընթերցարանում սանանկուն և սանխմբակ ստեղծել: 6. — Տեղական խորհրդի մասնակցութիւնը սանրջիջի աշխատանքներին: 7. — Գյուղ-խորհուրդների և ժողովների միջոցով վորոշումներ անել գյուղի սանիտարական դրութիւնը բարձրելու համար: 8. — Հասարակական կազմակերպութիւնների և հասարակութեան միջոցով կազմակերպել մսուրներ և մանկական հրապարակներ: 9. — Ազիտացիա մղել հասարակական բաղնիք շինելու համար: 10. — Պաշտար տատմաններ, հեքիմների, գրքացների և այլ մուլթ ուժերի ազդեցութեան դէմ:

Ծանոթութիւն — Այստեղ նշված գործնական աշխատանքների մի մասը պետք է սկսել հենց Ա. տարվանից, վորովհետեւ նրանք վերաբերվում են Ա. և Բ. տարվա դասընթացներում հիշված բարեկարգութեան թեմաներին:

II. ԻՆՏԵՎԵՍՈՒՄՆԵՐԻ ԱԶՆՎԱՅՄԱՆ ՎՈՐԾԸ.

(Գյուղատնտեսութեան II-րդ թեմայի 6-րդ յենթաթեման).

Ինչպէս է կատարվում բազմացումը բուսական աշխարհում (սեռական և վոչ սեռական բազմացում. կրկնել Ա. և Բ. տարիներում անցածները):

Ինչպէս է կատարվում կենդանիների բազմացումը՝ սեռական գործարաններ և նրանց կազմութիւնը, սեռական բջիջներ, բեղմնավորում: Սաղմի զարգացումը մինչև ծնունդը: Մի քանի վաղնաշարավորների սաղմերի զարգացման համեմատութիւնը:

Որգանիզմների փոփոխվելու ընդունակութիւնը: Որգանիզմների հարմարումը շրջապատին (մատնանշել Ա. և Բ. տարիներից հաշանի փաստերը): Որգանիզմների փոփոխվելը շրջապատի ազդեցութեամբ: Նշանների ժառանգական փոխանցումը:

Տնտեսական նպատակներով մարդն սգտադործում է (բուսական և կենդանական աշխարհում նկատվող) ժառանգականութեան յերեւոյթը: Արհեստական ընտրութիւն, ցանկալի նշաններ ունեցող ազգակից տեսակների դուգավորումը: Ամենատարրական գաղափար Մենդելի որեւորների մասին: Նոր տեսակներ և ցեղեր կազմելու լեզանակների բացատրութիւնը:

Ինչպէս (և վորտեղից) են առաջացել կուլտուրական բույսերն ու դուգատնտեսական և ընտանի կենդանիները (արհեստական ընտրութեան որինակներ):

III. ԵՎՈՒՅՈՒՅԻՈՒՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ.

1. — Անհրաժեշտ է հախորդ տարիներում անցած նյութը համառոտ և սեղմ կրկնել — վորպէսզի վերածվի այն մի վորոշ սխտեմի և գաղափար տրվի կենդանական և բուսական ամրող աշխարհը դասերի բաժանելու մասին: Ապա աշակերտներին արդեն ծանոթ նյութերից կատարել մի բանի աճիւփումներ, այն է.

ա. — (Բույսի և կենդանու) որգանիզմն ինչպէս է համարվում շրջապատող միջավայրին (Ա. և Բ. տարիների նյութը):

բ. — Որգանն ինչ չափով է հարմարված իր կատարելիք փունկիային (Ա. և Բ. տարիների նյութը):

գ. — Որգանիզմն ընդունակ է փոփոխվելու (Գ. տարվա նյութը):

դ. — Ինչ է արհեստական ընտրութիւնը:

լե. — Ձանաղան կենդանիների սաղմերի համեմատութիւնը զարգացման մի վորոշ շրջանում (Գ. տարվա նյութը):

2. — Դրանից հետո կարելի լե անցնել եվոլուցիոն ուսմունքի ելուրյան տարրական բացատրութեան՝ վորն է.

Բազմացման պրոգրեսիա (հենվելով մի շարք որինակների վրա, կատարել համապատասխան հաշիվներ): Գոյութեան կովի ծագումը (Ա. և Բ. տարվա նյութերից հիշել վորոշ որինակներ):

Գոյութեան կովում ձվ է հաղթում (շրջապատին խիտ լավ հարմարված որգանիզմները): Ժառանգաբար անցնում են (ուժեղացած կամ թուլացած ձևով) այն նշանները, վորոնց շնորհիվ հաղթել է սովյալ որգանիզմը: Գոյութեան կովի շարունակվում է ապրողների ժառանգների մեջ ևս: Հետեաբար, շարունակվում է նաև բնական ընտրութիւնը, ինչպէս և որգանիզմների հետագա հարմարումը շրջապատին: Համեմատել իրար հետ արհեստական և բնական ընտրութիւնները, ապա հանել յեզրակացութիւն՝ վորն է Դարվինի ուսմունքի հիմնական գաղափարը (եվոլուցիայի գաղափարը):

Տեսակների ծագումը՝ գյուղատնտեսական բույսերն ու կենդանիները և նրանց վայրի ազգակիցները (Բ. տարվա նյութը)՝ գյուղատնտեսական բույսերի և կենդանիների ծագումը վայրի բույսերից և կենդանիներից (Գ. տարվա նյութը): Մի քանի կենդանիների ծագումը մյուսներից (որ. մեր մեկմատնչա ձիու ծագումը 5—4 մատնչա նախահալերից): Մի քանի բույսերի ծագումը մյուսներից:

Մարդու ծագումը կենդանական նախահալերից (մարմնի կազմութեան հմանութիւնը, ինչպէս նաև որգանների կազմութիւնն ու նրանց եվոլու-

քիալի համեմատությունը, սաղմարանական տվյալները, մարդու մարմնի ուղղիմենտար (չզարգացած) տվյալները:

Վերջինս մարդու և կենդանիների տարբերությունը, մարդը գործիքներ պատրաստող կենդանի՝ չէ:

IV. ՅԵՐԿՐԱԳՆԴԻ ԿՅՈՒՔԸ.

1.—Ի՞նչ և ատմաֆերան (մթնոլորտ), լիթոսֆերան և հիդրոսֆերան: Հրաբխային յերկույթներ, յերկրաշարժներ, ցամաքի դարավում տատանումները:

Գիտությունն ի՞նչ և հայտնի և ի՞նչ և չենթադրվում յերկրագնդի ներքին զբոսության մասին:

Քիստ համառոտ տեղեկություններ յերկրագնդի անցյալի մասին:

2.—Գիտությունն ի՞նչ և հայտնի, և ի՞նչ և չենթադրվում յերկրագնդի վրա գոյություն ունեցող կյանքի ծագման մասին:

3. **ԿՐՈՆ ՔԵ՞՞ զԻՏՈՒՔՅՈՒՆ** — Հին ժամանակներում մարդիկ իրենց ի՞նչ պես էլին պատկերացնում յերկրի, բույսերի, կենդանիների և մարդու ծագումը: Վո՞րտեղից առաջացավ հավատն Աստծուն:

Մի քանի վառ որինակներով բացատրել, թե ի՞նչպես գիտություն զարգացման հետևանքով այդ հարցերի մասին ունեցած հայացքները յենթարկվում էյին շատ խոշոր փոփոխությունների. ինչո՞ւ բուրժուազիան չհագրգռված և աշխատավորների գիտակցությունը կրոնական հաշիշով թըմբեցնելու:

Կրոնի փոխարեն գիտություն.

(III) և IV թեմաների դասավորությունը կարելի չէ փոփոխել):

Ք Ի Մ Ի Ա Յ Ի

Ո Ի Ս Մ Ա Ն

Վերաբերում է 1. «Գյուղերի»

Իրտելով պարարտանյութեր գործադրող հարկանների ու շրջապատողների պետք է ուսումնասիրվի և այդ ֆակտորը:

Իրտելով քիմիական տարրեր նյութերի ոգնությունը պլուզատնտեսության Հասարակական ու անհատական առողջապահությունն առատ նյութ է մալու շուրջը զրույցներ կազմակերպելու համար:

Մյուս խնդիրների շարքում գյուղերում գյուղացիների ամենաառաջնակարգ ներք. անտեսության բարձրություն միջոցները, ինչպես նաև մարդու և կենդանի

Տ Ե Ս Ո Ի Թ Յ Ո Ի Ն

ԼՍԲՈՐԱՏՈՐԱԿԱՆՄՇԱԿՈՒՄ

1. Ոգ: Ոգի բաղադրությունը: Թըթ-վածին և նրա հատկությունները: Այլ-բույսը թթվածնի և ոգի մեջ:

2. Ջուր: Ջրի լուծող դերը: Գաղա-փար լուծվածքների մասին: Ջրի բաղադրությունը: Ջրածին և նրա հատկությունները: Ջրի սինթեզ: Շառա-չող գազ: Պարզ (եթմենաներ) և բարդ նյութեր:

3. Այլման օւսումնասիրության ցարուհակությունը: Ածուխի ալրումը թթվածնի և ոգի մեջ: Ածխաթթու գազի բաղադրությունը և նրա հատկությունները: Յեղրակացություն մոմի բաղադրության մասին: Գաղափար ալրման և շնչառության մասին: Ածխաթթու գազ և ածխածնի օքսիդ:

1. Ծանոթություն լաբորատորիա-լին (աշխատանոցին) և նրա ինվեն-տարին: Սպիտակուցի ոգտագործումը: Մետաղների փոփոխվելն ոգի մեջ (ժան-գոտումն և օքսիդացումն), ալտեղից յեղրակացություն ոգի բաղադրության մասին: Թթվածնի ստանալը և նրա մեջ զանազան նյութեր աչրելը:

2. Լուծել ջրի մեջ զանազան նյութեր: Շոգիացնել «մաքուր» ջուրը և հալանարերել նրա մեջ լուծված նյութերը:

Ջրի մաքրելը, քամելը և դոնելը:

Ջրի տարրալուծելը ելեկտրական հոսանքով:

Ջրածնի ստանալն ու հատկությունները:

Շառաչող գազ:

Ջրի գոյանալը ջրածնի ալրման զեպքում:

3. Ածուխի ալրումը թթվածնի և ոգի մեջ: Կալճից ածխաթթու գազ ըստանալը: Իրտել ածխաթթու գազի ծանրությունը: Ածխաթթու գազի ազդեցությունը կրաջրի վրա: Մոմի ալրման ուսումնասիրությունը: Շնչառության արդյունքների ուսումնասիրությունը:

Ծ Ր Ա Գ Ի Ր

Ա. Տ Ա Ր Ի

գալուցի խճգիրները» քեմալին:

անտեսությունները, մեր մեջ հղանում է այն միտքը, վոր գյուղերիտ գալուցում

վնասատուների դեմ մղվող պայքարը, մեր մեջ դարձյալ առաջանում են նման մտքեր: տակարարում՝ անասուններին ու տնային թռչուններին մաքուր ոգ, ջուր տա-

խնդիրն և հանդիսանում քիմիայի ոգնությունը պարզել վերոհիշյալ հանգամանք-ների գոյություն պայմանները:

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆՈՒՄ ԿԻՐԱՌԵԼԸ

ԿՈՄՊԼԵՔՍԻՆ ՄԱՍՆԱԿՑԵԼՆ ՈՒ ՄՅՈՒՍ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐԻ ՀԵՏ ԿԱՊԵԼԸ

1. Ոգ և նրա առնչությունը չերկ-րի վրա տեղի ունեցող չերկույթների հետ: Բնակարանների մաքուր ոգը: Մարդու բնակարանի և կենդանիների շենքի ոգամաքրության անհրաժեշտու-թյունը: Առարկաների (գլխավորապես մետաղների) փոփոխվելն ոգի մեջ և նրանց ոգից պաշտպանելու անհրա-ժեշտությունը:

2. Խմելու ջուրը: Կենդանիներին և մարդկանց ջրի միջոցով վարակվելուց պաշտպանելը: Ջրի մաքրելը և ջրա-մառակարարում: Բնական աղբյուրնե-րի ջրերն ու նրանց առանձնահատ-կությունները: (Հանքային աղբյուր-ներ, գեվարախում ու հեշտ խմվող ջրեր):

3. Լուսավորությունը և վառելիքով ոգավելը: Ալրման արդյունքներն ու նրանց հեռացնելու անհրաժեշտու-թյունը: Ալրման վնասակար արդյունքներն ու նրանց (գլխավորապես ածխաչոտ գազի) մարդու օրգանիզմի վրա ազ-դելու դեմ նախազգուշացման միջոց-ներ ձեռք առնելը:

3-րդ կետը կարելի չե նույնպիսի հաջողությամբ կապել թե վերոհիշյալ թեմաների և թե «Ինչպես բարձրաց-նել բերքը» (բույսի շնչառության և տերևի աշխատանքի հարցերը) թեմա-լի հետ:

Է. ՈՒՍԻԳԱԳՄԱՆ ԼԵՎ ՎԵՐԱԿԱՆՈՂ-
ման ռեակցիաներ: Կարևորագույն մե-
տաղներն ու նրանց ստանալը հանքե-
րից՝ մեխանիքական չեղանակով աղ-
նիվ մետաղներ ստանալը: Ածուխով
վերականգնելու միջոցով հանքերից
լերկաթ ստանալը: Այլ մետաղներ: Գա-
ղափար համաձուլվածքների մատին:

5. Պագափաւը հողի կազմութեան մասին. կալալին մասերը, կալծրար, (ալալ) ածխաթթվալին միացութեանը (կրաքար):

Հողի կոլլոյիդ հատկութեանները:

6. Ա. սարկա նյուքք յնքարկել
հազաւաման յեզ անել համապա-
սախան յեզրակացութիւններ: Ա.սո-
մական կեփո:

Քիմիական և ֆիզիքական լերե-
վույթներ: Նյութի պահպանման որեն-
քը: Մնալուն բաղադրութեան որենքը:
Եկվիվալենտներ: Բազմապատիկ հա-
րաբերութեանները որենքը և այլ
պարզարանող մի քանի որինականեր
ածխածխու գազ և ածխածնի սքսիդ,
ածխածնի և ջրածնի միացութեաններ
ը (ճահճաչին գազ, էթիլեն, ացետի-
լեն). ծծումբ, ծծմբալին գազ, ծծմբ-
ական անհիդրիտ, ծծմբաջրածին և
ծծմբեկվիվալենտներ, ազոտի սքսիդ-
ները: Աջատեղից չեզրակացութեան
առմական կշռի մասին: Գաղափար
առմի մասին: Մոլեկուլներ, Ելեմենտ-
ները նշանները: Քիմիական միացման
փորձույթներ:

4. Պղինձ ոքսիչի ստանալը. պղինձի ոքսիչից ածուխով և ջրածնով վերականգնել պղինձը: Կապար ոքսիչից և ալյ մետաղների ոքսիչներից ածուխի վրա զոդիչ խողովակով վերականգնել կապարը:

5. Հողի նախնական քննությունը՝ «Հոր» հողի մեջ խոնավություն հալո-
նաբերելը, ալյուվոլ մասեր, կալսուլին
մասեր և ավազ, հողի կրաքարը (նրա
հալոնաբերելը թթուների հետ լիտա-
լիս)։

Հողի կլանող ընդունակությունը:
Փորձեր կոլոյիդ լուծույթների:

n h u v y i

6. Քիմիական և ֆիզիկական չերեզույթների տարրերու թվունը ցույց տըվող մի քանի փորձեր՝ նախապես չեռացնել, շարարը (կամ փայտի թեփը) չեռացնելով ամբողջովին տարալուծել, տաքացնել սղղինձը, պլաստինիլարը և այլն:

Մեկսանիքական խառնուրդ և քիմի-
ական միացութեան՝ ձմռանը և չերկաթի
(4:7 հարաբերութեամբ) նյութի պահ-
պանման որոշքի պարզաբանումն՝ ձը-
մանը և չերկաթի միևնույն փորձը,
միայն 8:7 հարաբերութեամբ:

Յինկ, ժաղնիում, արևմտիսիում և
հասարիում մետաղների եկվիվալենտը
Ջրածնով վերադարձնելու:

Բաղմապատիկ հարաբերության ու
րենքը պարզաբանելու համար, բացի
որինակաները տեսականորեն քննելուց,
ստանալ հաժանգի մեջ չոգային և չո-
ղական անդիկ:

Կատարել վարժություններ տարբեր

4. Յերկաթի տեսակները (չուգուն, չերկաթ, պողպատ)։ Ստորյա կյանքում չերկաթ և ալլ մետաղներ գործածվում են։ Նկարագրել մի քանի շատ գործածական մետաղները՝ պղնձի, ցինկի, ալյումինի, կապարի և անագի հատկությունները և ստանալու լեղանակները։

5. Հողի մշակման, պարարտացման աշխատանքներ:

Աշակերտների մասնակցությունը վընաստատուների գեմ պաշարելու գործում (ծծումը ծխելը, ծառերի բներին կիր քսելը, մկնդեղ պարունակող հրապուրիչ կերեր (խաճ) ցրելը և այլն): Այս աշխատանքը կնախապատրաստի Բ. Թարվա աշխատանքների համար:

B. S. U. P. b

Քիմիայի այս մասը չի լուսաբանում
պոլիպատենտեանի մասին թեմա:

7. Այ կազմող միացություններ. Գաղափար ընդհանրապես թթուների մասին: Մեծագույնի հիմնական ոքսիդները և հիմքերի հիդրատները: Աղերի կազմվելն իրեն չեզոքացման անկեղծության հետևանք:

Աղերի կազմվելը թթվի ջրածինը մեծադու փոխարինվելու հետևանքով:

8. Քլոր: Քլորային նստրիում և աղաթթու: Այլ քլորային մեծագույններ:

9. Ծծումբ: Ծծմբային գազ և նրա ստանալը: Ծծմբային և ծծմբական թթուներ:

Ծծմբական թթվի աղերը՝ գիպս, նստրիումի սուլֆատ, արջառններ:

10. Ազոտ: Ազոտաթթու և ազոտաթթվի աղերը (սալպետր): Ամոնիակ և ամոնիումի աղերը:

11. Ածխածին: Ածխաթթվային միացություններ: Կրաքարեր: Կիր: Սոդա: Կաուստիկ սոդա: Պոտաշ: Կալիումի աղերի նշանակությունը բույսի կյանքում:

նյութերի տոկոսային բաղադրությունները: Ֆորմուլաներ կազմելու և նյութերի ֆորմուլաներից տոկոսային բաղադրությունը հաշվելու վերաբերմամբ:

7. Դիտել պահպան թթուների թթու անակցիան և ուղղորդված առնել նրանց ֆորմուլաները: Հանգցնել կիրը, սառնալ կրախմոր, կրակաթ և կրաջուր և դիտել կրաջրի ակալային անակցիան: Դիտել մյուս ակալայինների ակալային անակցիաները: Կծու նստրումը չեզոքացնել աղաթթվով և փորձել համը:

Այլ թթուների և հիմքերի չեզոքացումն: Լակմուս և այլ ինդիկատորների գործադրությունը:

8. Աղաթթու ստանալը, քլոր ստանալը:

9. Ծծումբ հալելու փորձեր: Ծծումբ և ծծմբային մեծագույն ալրելով ստանալ ծծմբային գազ: Լուծել ջրի մեջ ծծմբային գազը և դիտել նրա թթու անակցիան:

Ծծմբաթթվից (գինկ, լերկաթ, ալյումինիում, մագնիում) մեծագույններով դուրս մղել ջրածինը:

10. Սալպետրից (բորակից) ազոտաթթու ստանալը: Ազոտաթթվի մեջ մեծագույններ լուծելը: Ամոնիակ և ամոնիումի աղեր ստանալը:

11. Ածխաթթվային աղերի մեջ հալանարերի ածխաթթու: Սոդա ստանալը: Ջրի կոշտությունը վարելով:

7, 8, 9, 10, 11 և 12-րդ կետերը պարզաբանում են «կերի խնդիրը և կանոնավոր կերպով դաշտաբուծություն կազմակերպելը» թեման:

8. Աղաթթու: Նրա գործադրությունը մ տաղներ կայցնելու: Քլորը վնասատուների դեմ պայքարելու: Կերակրի աղը վորպես կոնսերվող միջոց:

9. Ծծումբ և նրա գործադրությունը անասունները բուժելու: Ծխել բույսերը ծծմբով: Արջառնի լուղ Պլդինձարձասպի և պղնձի մյուս աղերի գործադրությունը վնասատուների դեմ պայքարելու:

Ծծմբի գործադրությունը պտուղների չորացնելու և իրեն սպիտակացնող, ախտահանիչ միջոց:

10. Գաղափար ազոտային պարարտացման մասին: Բնական և արհեստական ազոտային պարարտացումը: Բակտերիաների մասնակցությունը ազոտ լուրացնելու գործում:

Հողի բուսահոգը և նրա փոփոխությունը առանց ողի և ողի ներկայությամբ: Վարելահողին հանդիսա տալու նշանակությունը:

11. Կրաքար և կավիճ կավիճը վորպես սպիտակացնող, երկ, կրաքար ալրելը: Արամ կիր հանույնելը և շարվածքի մեջ գա ծաղ-ելը: Ջրի կոշտությունը և նրա փոխազդեցությունը կալիումի աղերը և նրանց նշանակությունը բույսերի համար: Պոտաշ տվող բույսերը և նման կուլտուրաների դեպքում հողի կալիումի վերաբերմամբ ուժազուգուկելու վնասողը: Կալիումա ա պարարտացման անհրաժեշտությունը:

12. Սիլիկաթթվային միացություններ:

13. Ազոտ լեզվ Փոսֆոր: Ազոտի որսիկները: Ազոտի որսիկներ ստանալը բնական միացություններից և ելեմենտներից: Բնական և սինթետիկական (նորվեգական) սալպետրներ: Յիանային միացությունները և կալցիումի ցիանամիդը: Սինթետիկական ամոնիակ: Ամոնիակի որսիկացումով ազոտաթթու դառնալը: Ազոտի շրջանառությունը բնության մեջ: Փոսֆոր, նրա ածականները (կարծիր և ըսպիտակ), նրանց հատկությունները: Փոսֆորի որսիկները: Փոսֆորաթթուները և նրանց աղերը: Սուպերֆոսֆատ, թոմասյան շլակ և վեսկերաֆոսֆատ:

14. Ածխածնային (որգանական) միացություններ: Ածխաջրածիններ: Նավթ: Քարածուխ: Անուշաբույր (բենզոլական) ածխաջրածիններ:

15. Ածխաջրեր լեզվ խմորում: Խաղողի և չեզեզնի շաքար: Խմորում և ալքոհոլ ստանալը: Ոսլա և ցելյուլոզ:

16. Բարդ լեզերներ: Ճարպեր: Ուտա: Գլիցերին:

17. Գազափառ սպիտակուցների մասին:

12. Լուծվող ապակու ստանալը: Կոլլոիդ սիլիկատի ստանալը:

Ո Ի Ս Մ Ա Ն

13. Սալպետրից ազոտաթթու ստանալը և նրա մեջ մետաղներ լուծելը: Դիտոգություն ազոտ որսիկների: Ամոնիակ և ամոնիումի աղերի ստանալը: Ամոնիակի որսիկացումը (11-րդ կետի փորձերի մասնակի կրկնողություն): Փոսֆորի փորձեր:

14. Ածխաջրածնային որգանական նյութերի մեջ ածխածնի և ջրածնի վորոշելը: Քարածուխի և փայտի չոր թորումը: Ածխաջրածինների կոտորակային թորումը:

15. Ոսլայի ալքոհոլային խմորումը: Ոսլա, նրա ստանալը: Ոսլայի գեակցիան: Ոսլայի ձևափոխվելը գեկստրինի և խաղողի շաքարի:

16. Ուտա ստանալը:

17. Փորձեր սպիտակուցների (կաթի, արջան, ձվի) մակարդման, փորձեր սպիտակուցների ածխացման:

12. Կալքաթարը հողի մեջ: Սիլիկատի մեջ և ածխաթթվային միացությունների համեմատությունը: Գազափառ սիլիկատի միացությունների ցեմենտների մասին:

Գ. Տ Ա Ր Ի

13. Պարարտանյութերի ավելի խոր ուսումնասիրություն, քան նախկին տարիներում եր: Հողի կազմությունն ու ծագումը: Զանազան հանգամանքներում քանակի տեսակետից փոփոխվող հողի բաղադրիչ մասերը: Բույսին պետքական և ուստի մեծ քանակությամբ նրա մեջ գտնվող հողի բաղադրիչ մասերը և ալիպիտները, փորձեր մասնակի բնթացքում հեռացվում են հողից (ջրի մեջ լուծվելու կամ բերքի հետ տարվելու պատճառով):

Պակասող մասերը հողի մեջ մտցնելու անհրաժեշտությունը: Ազոտային և ֆոսֆորային պարարտանյութերի խնդիրը: Բնչպես և դա լուծվում:

14. Կուլտանտեսություն արդյունաբերացման հարցեր: Վառելանյութի դերը գյուղատնտեսության մեջ: Պինդ, հեղուկ և գազային վառելանյութեր: Հեղուկ վառելանյութի նշանակությունը կապված նոր տնտեսական շարժիչների տարածման հետ: Նավթից ստացված հեղուկ վառելանյութը (և մեքենայի յուղերը):

15. Խմորումը: Բուսախաչ (գրոմո): Ալքոհոլային խմորումը: Հաց թխելը: Քաղախաթթվային խմորումը: Կաթի թթվելը: Թթու գնելը, աղելը և ալն: Զանազան կերերի հատկությունն ու լուրացները: Ճանդեղնից շաքար ստանալը:

17. Ուտա լեզերն ու ալգ արտադրություն կոզմակի արդյունքները (բրնձաբլ, գլիցերին): Ֆուլամթերքների կծվելու խնդիրը: Կարծր յուղերի արժանիքը և հեղուկ յուղերի կարծրացնելը: Բուսայուղեր ստանալը: Բուսալիքը փորպես կերամթերքներ:

Բ. տարվա դասընթացը քիմիայի նյութով չժանրաբեռնելու համար ազոտային ու ֆոսֆորային պարարտանյութերի մանրագնին քիմիական ուսումնասիրությունը տեղափոխված և Գ. տարվա դասընթացի սկիզբը:

Վառելանյութի քիմիան շոշափող 14-րդ կետը մշակվում և «Մեխանիկա» գրքի գյուղատնտեսության մեջ» արտագրական թեմայի հետ:

Դժբախտաբար քիմիայի դասընթացի տրամաբանական զարգացումը մեկ կողմից և Բ. տարվա դասընթացը քիմիայի նյութով ժանրաբեռնելու վախը մյուս կողմից, ստիպել են գյուղատնտեսական մթերքների ոգտագործման ուսումնասիրությունը (15—17) տեղափոխել ծրագրի այս մասը:

ՖԻԶԻԿԱՅԻ ԾՐԱԳԻՐԸ

ՈՒՍՄԱՆ Ա. ՏԱՐԻ

Տ Ե Ս Ա Կ Ա Ն Ն Յ Ո Ւ Թ

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԿԻՐԱՌՈՒՄ ԳՅՈՒՂԱՏԵՆ-
ՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ, ԱՌՈՐՅԱ ԿՅԱՆ-
ԲՈՒՄ ՅԵՂ ԱՅԼՆ:Վերաբերում է 2-րդ՝ «ԿԵՆԴԱՆԱԲԱՌԾՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԲԱ-
ՐԵՂԱՎՈՒԹՆԵՐ» ՅԵՂ 3-րդ՝ «ԲՆԱԿԱՐԱՆԻ ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒԹՅՈՒՆԸ»
ԹԵՄԱՆԵՐԻՆ:

1. Մարմինների լեռն վիճակը: Փորձերով ուսումնասիրել կարծր, հեղուկ և գազային մարմինների բնագործակիցը շերտավորված: Ջերմաշափերի (տերմոմետրի) կազմությունը և տեսակները: Ցելսիուսի և Ռեմյուրի սանտիմետրի տախտակը: Ոդի և Ջրի բարեխառնության վերաբերմամբ դիտողություններ կազմակերպել: Ջրի առանձնահատուկ բնագործակցումը և նրա նշանակությունը բնության կյանքում: Ջերմության հաղորդվելը ջերմահաղորդման միջոցով: Լավ և վատ հաղորդիչներ: Ջերմության տարածվելը գազային և հեղուկ մարմինների մեջ: Կոնվեկցիա:

2. Ցերկություն, մակերեսի և ծավալի ամենապարզ չափումները: (Խնքնագործ մենզուրները աստիճանների բաժանելը): Ծանոթանալ կշիռների և կշռելուն (պատրաստել խնքնագործ կշիռներ): Տարրական դադար ուժերի մասին. ծանոթության միջոցով նրանց չափելը: Մկանային ուժ: Գաղափար տեսակարար կշռի մասին: Հեղուկների և կարծր մարմինների տես. կշիռը վորոշելու համար կատարել գործնական աշխատանքներ: Ծավալի, կշռի փոխհարաբերությունները:

3. Կարծր, հեղուկ և գազային մարմինների միջոցով ճնշման հաղորդվելը անոթի հատակին և պատերին: Պասկալի օրենքը: Ջրաբաշխական մա-

1. Մարզում, կենդանիների և բույսերի (բնական և արհեստական) պաշտպանությունը ցրտից և առքից: Բնակարանում և այլ շենքերում ջերմության արագ փոփոխման դեմ առնող միջոցները (գլուխը և ձուռնի խնչպես ևն տաքացնում բնակելի շենքերը և գոմերը): Փայտի, հարցի, աղյուսի ջերմահաղորդման փորձնական հետազոտումը գլուխացու անասունների մեջ գտնվող գոմերում. ցամքալ գործադրելու նշանակությունը: Կշռաչափների խրճիթի պատերը սկզբում, առաստաղը տախտակելու և կրկնակի փեղկեր գործադրելու նշանակությունը: Հագուստի ջերմահաղորդումը (առաջարկել վոր աշակերտներն իրենք օրինակ բերեն ասորյա կյանքից, կամ սալ վճելու մի շարք համապատասխան խնդիրներ) Խնկուրատներ, թերմոմետր:

Բնակարան ճարտարագիտության մեջ: Վառարանների տեսակները և այն նյութը, վորից շինված են գրանք: Դիտելով ծանոթանալ վառարաններին և ծխնելույզների ներքին կազմությանը: Բաշխ (ԿԱԳԱ): Մետաղա և քարե վառարանների առավելություններն ու պակասությունները:

Բնակելի շենքերի և գոմերի վնասվածքներ:

Տվյալ վայրը հարթաչափելու գործնական աշխատանքներ: Ջրույցներ

Տ Ե Ս Ա Կ Ա Ն Ն Յ Ո Ւ Թ

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԿԻՐԱՌՈՒՄ ԳՅՈՒՂԱՏԵՆ-
ՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ, ԱՌՈՐՅԱ ԿՅԱՆ-
ԲՈՒՄ ՅԵՂ ԱՅԼՆ:

մուկ: Հեղուկ և գազային մարմինների ճնշումը անոթի հատակին և պատերին վրա: Հեղուկի կամ գազի ճնշումը ներքին վերին: Հեղուկի կամ գազի սյունը վորպես ճնշման չափ: Ճնշման կախումը և տեսակարար կշիռը: Ճնշման պակասումը հոսող հեղուկի ուղղությունը: Գաղափար հարթաչափման մասին, (нивелирование):

Ջրի բնական փխրացիան: Ջրի արհեստական մաքրումը՝ քամելը, թորելը:

Վերաբերում է 4-րդ՝ «ԵՋՊԵՍ ԲԱՐՁՐԱՅՆԵԼ ԲԵՐԳԸ» ԹԵՄԱՆԵՐԻՆ:
ՈՒՇԵՐԵՎՈՒԹՅԱՆ ԱՆՈՒՆ ՑՐԵՎՈՒՅԹՆԵՐ:

1. Մագնականություն, ուժ, դիֆֆուզիա:

5. Փորձնական ուսումնասիրություն ողի հաժվությունների՝ առաձգականություն, սղմելիություն, ծանրություն, Բոյլ Մարիոտի օրենքը, մթնոլորտային ճնշման չափելը: Տորիչելիի փորձը: Բարոմետրի (ծանրաչափի) կազմությունը: Մթնոլորտային ճնշման չափելը: Հեղուկների և գազերի համար ծծող և ճնշող (всасывающий и нагнетательный) ջրման մեքենաներ պատրաստելու սկզբունքները: Սիֆոնի կազմությունը և աշխատանքը: Շրիֆելի օրենքը: Ջրի և ողի մեջ մարմինների լողալու պայմանները: Տեսակարար և հարաբերական կշիռներ:

Ավիացիա. ողից թեթև և ծանր աղարատներ: Նավակ, շոգենավ, սուզանավ: Խնքնագործ անոսրաշափերի կազմությունը և նրանց ոգնությունը հեղուկների տեսակարար կշիռ վորոշելը:

Սննդակի ողի շարժման դիտողություններ սովորական պայմաններում

ստորջերկրյա ջրեր կազմվելու և ջրատար շերտերում շարժվելու մասին: Ստորջերկրյա ջրերի մակարդակի չափումը: Հաղորդակից անոթների սկզբունքի միջոցով բացատրել աղբյուրների կազմվելը: Շատրվան և արտեզյան ջրհորների պատրաստելու սկզբունքները:

1. Կազմակերպել տեսական դիտողություններ ողի ճնշման վերաբերյալ: Մթնոլորտային ճնշման չափումների գրաֆիկ արտահայտությունը: Ցերկրի մակերեսի վրա ծանրաշափից ուղիղ տված ճնշումը համեմատել վերին շերտերի ճնշման հետ: Վորոշել տվյալ վայրի ամսական միջին բարոմետրային ճնշումը:

2. Ջրհորներ և նրանց կառուցվածքը: Խնչպես են ջրհորները ջրման մեքենաներով ջուրը բարձրացնում: Սրսիչի (вспрыскиватель) կազմությունը:

3. Կազմակերպել դիտողություններ քամու ուժի և ուղղության: Դիտողությունների գրանցումը: Խնքնագործ Ֆլուիդի պատրաստելը:

Տ Ե Ս Ա Կ Ա Ն Ն Յ Ո Ւ Թ	ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԿԻՐԱՌՈՒՄ ԴՅՈՒՂԱՏԸՆ- ՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՄԵԶ, ԱՌՈՐՅԱ ԿՅԱՆ- ԲՈՒՄ ՅԵՎ ԱՅԼՆ:
-------------------------	--

և ջերմության տարրեր աղբյուրներից
ուղղվելու դեպքում: Անհավասար տա-
քանալուց և ճնշումից քամու առա-
ջանալը: Յիկլոններ և անտիցիկլոններ:

Վերաբերում է 5-րդ՝ «ԳԱՐՆԱՆԱՅԻՆ ՍՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ» ԹԵՄԱՅԻՆ:
ՄԵԼՍԱՆԿԱՅԻ ՏԱՐՐԱԿԱՆ ՀԱՐՅԵՐԸ:

6. Պարզ մեքենաների՝ լծակի և ճա-
խարակի փորձնական ուսումնասի-
րություն:

Պարզ մեքենաներով աշխատելիս
շահվելն ըստ ուժի ու փափուկն ըստ
ճանապարհի: Լծակի հավասարակշռման
պայմանները: Գաղափար մեխանիկա-
կան աշխատանքի մասին և նրա չա-
փումը կիրառված-մեքենաներով:

Կարծր մարմիններ չեվ նրանց հաս-
կությունները: Կարծր մարմինների
հիմնական հատկությունների վրա
հիմնվելով տարրեր նյութերն իրար
հետ համեմատելու առթիվ կատարել
գործնական աշխատանքներ: Կարծր
մարմինների հիմնական հատկություն-
ները՝ կարծրություն, առաձգականու-
թյուն, անանցելիություն, խիստ զբ-
վարություն մասերի բաժանվելը:
Մասերի միացման ձևի ազդեցությու-
նը կառուցվածքի ամրության վրա:
Միացման ամենամուր կառուցվածքը:

Ո Ւ Ս Մ Ա Ն Բ. Տ Ա Ր Ի

Վերաբերում է «ԴԱՇՏԱԲԱՌԻԾՈՒԹՅԱՆ ԿԱՆՈՆԱՎՈՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐ-
ՊՈՒՄԸ» ԹԵՄԱՅԻՆ:

1. Գյուղատնտեսական գործիքներ չեվ մեքենաներ:

1. Համալսարանի շարժում: Գաղափար
համալսարանի շարժման արագության և
նրա չափումների մասին: Արագու-
թյան գրաֆիկ պատկերացում: Հա-
մալսարանի շարժման հավասարությունը:

Մեխանիկայի այս թեման հանդի-
սանում է ուսուցման ա. տարեվերջի
աշխատանքների շարունակությունն
ու խորացումը: Գյուղատնտեսական
գործիքներն ու մեքենաներն ուսում-

Տ Ե Ս Ա Կ Ա Ն Ն Յ Ո Ւ Թ	ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԿԻՐԱՌՈՒՄ ԴՅՈՒՂԱՏԸՆ- ՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՄԵԶ, ԱՌՈՐՅԱ ԿՅԱՆ- ԲՈՒՄ ՅԵՎ ԱՅԼՆ:
-------------------------	--

կազմել ճանապարհի կախումը ժամա-
նակից ցույց տվող գրաֆիկ:

Ուժը վորպես բարձրագույն պատճառ:
Շարժվող մարմինների արագությունը
փոփոխող տարրեր գեղարվեստ: Ինքնա-
շարժվող մարմինների շարժումների
զուգորդումը և տարրարաշխույթում: Այդ
հարցի պարզարանումը փորձերով:
Ուժերի և շարժումների զուգահեռա-
գծի կանոնները: Զուգահեռ ուժերի և
շարժումների զուգորդումը:

Գաղափար ծանուցում կենտրոնի
մասին: Մարմինների ծանուցում
կենտրոնի փորձնական վորոշումը:
Մեկ և մի քանի հենման կետեր ու-
նեցող մարմինների փորձնական ու-
սումնասիրություն: Կաշիսություն և
սրտ կարակից խնդիրները: Անտար-
քեր կաշիսություն: Ազդեցություն և
հակազդեցություն: Պարզ մեքենանե-
րի աշխատանքը: Ատամնավոր անիվ-
ներ, թեք մակարդակ, սեպ և պտու-
տակ: Աշխատանքի պահպանման ու-
րենքը և պարզ մեքենաների շահավետ
աշխատանքի գործակիցը:

Շփման ուժի գործնական ուսում-
նասիրություն: Շփման դերը տեխ-
նիկայում և առարկա կյանքում: Յու-
ղանյութերի դերը: Գաղափար մեքե-
նաների գործունեության մասին. գորու-
թյան տեխնիկական միավորները՝
ձիու ուժ, կիրովատ:

Պարզ շարժում: Գաղափար կեն-
տրոնախույս և կենտրոնաձիգ ուժերի
մասին: Պարզ շարժման արագու-
թյան չափումը ժամանակի միավորի
կատարած պտույտների թվով: Տիե-
զերական ձգողություն (նյութների լ-ին
որենք):

նասիրելիս այստեղ արդեն մեծ չափե-
րով կարելի չէ հենվել աշակերտների
մեխանիկայից ձեռք բերած գիտելիք-
ների վրա: Որինակ՝ այստեղ կարելի
չէ վերլուծել գույքանի, հնձող, ձեռող,
քամուն տվող և տեսակների բաժա-
նող (сортировка) մեքենաների աշ-
խատանքը: Աշխատանքի դաշտային աշ-
խատանքները բալականայտի նյութ
կմառակարարին մեխանիկայի տեսա-
կան հարցերը պարզարանելու համար:
Յեթե շրջանում գոյություն ունեն
անայնպիսի մեքենաներ, որոնցով
ապա նրանց հետադարձությունն էս
հարուստ նյութ կմառակարարի մե-
խանիկայի տեսական հարցերը լուսա-
րանելու համար: Առանձնապես պետք
և հետադարձել այնպիսի հիմնարկու-
թյուններ, ինչպիսիք են՝ ջուլհա-
նոցները, ատաղձագործարաններն ու
չրաղացները: Նույնպես անհրաժեշտ է
քննել խնոցու և սերգատի կապու-
թյունը:

Տ Ե Ս Ա Կ Ա Ն Ն Յ Ո Ւ Թ

ԴՈՐԾՆԱԿԱՆ ԿԻՐԱՌՈՒՄ ԴՅՈՒՂԱՏԸՆ-
ՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՄԵԶ, ԱՌՈՐՅԱ ԿՅԱՆ-
ՔՈՒՄ ՅԵՎ ԱՅԼՆ:

պոտենցիալ եներգիաների մասին. գա-
ղափար եներգիայի պահպանման ու-
րենքի մասին:

2. Ելեկտրիկացիան գյուղատնտեսության մեջ.

2. Վարոս լեզ գրա հեռ կապված
մի քանի էլեկտրոստատիկական լեռե-
վույթներով ծանոթություն: (Շփուկից
էլեկտրականություն ստանալ): Յեր-
կու տեսակի էլեկտրական հոսանքներ,
նրանց փոխադրությունը: Ելեկտրա-
ցույց: Հաղորդիչներ և մեկուսացնող-
ներ: Շանթարգել:

Մեծալույս հոսանքի շղթա (ներքին
և արտաքին շղթաներ): Ելեկտրական
հոսանքի նշանները (մագնիսային
սլաքի շեղումը, քիմիական, ջերմային
և լուսային ազդեցությունները): Վոլ-
տի, էլեկտրոնային և Գանիլի գալվանա-
կան էլեմենտների կազմությունն ու
աշխատանքը: Մարտկոց և մարտկոց
կազմերը: Հոսանքի քիմիական ազդե-
ցություն փորձեր (թթվով ազդած
ջրի, պղնձարջասպի և այլն տարրալու-
ծումը): Գաղափար ակուստիկատորի
կազմության մասին:

Ա. Հոսանքի ուժն ու նրա չափերը
ամպերներով:

Բ. Հեռագրույթ, թե հոսանքի ուժն
ինչ պատճառներից և կախված:

Գ. Գաղափար ուժի լարվածության
մասին և նրա չափերը վոլտերով: Ելե-
մենտների և լամպերի հաջորդական
ու զուգահեռ միացումը (պոտենցիալ-
ների տարբերություն):

Դ. Դիմադրության չափերը ոմերով:
Ծանոթություն սկսատանների կազ-
մությանը:

ՅԵ. Գաղափար հաղորդիչների զի-
մագրության մասին:

Զրույցներ գյուղատնտեսության
մեջ եներգիայի դործադրման հեռա-
նկարների մասին: Ծանոթություն իր
շրջանի և ամբողջ Հ. Ս. Ս. Հ. էլեկ-
տրիֆիկացիայի ծրագրին:

Զրույցներ «Ելեկտրոշարժիչների ա-
ռավելությունները ջերմաշարժիչնե-
րից» նյութի շուրջը: (Շրջանի էլեկ-
տրական եներգիայի արժեքը): Գա-
ղափար հիպոթեզային կառուցվածքի
և նշանակության մասին:

Կողմնացույց և նրա դործադրու-
թյունը:

Տ Ե Ս Ա Կ Ա Ն Ն Յ Ո Ւ Թ

ԴՈՐԾՆԱԿԱՆ ԿԻՐԱՌՈՒՄ ԴՅՈՒՂԱՏԸՆ-
ՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՄԵԶ, ԱՌՈՐՅԱ ԿՅԱՆ-
ՔՈՒՄ ՅԵՎ ԱՅԼՆ:

Զ. Հոսանքի ջերմային ազդեցու-
թյունները և էլեկտրական լուսավո-
րության կազմությունը՝ լամպի պատ-
րոնի, շառագույնի, ընդհատիչի կազ-
մությունը: Գաղափար կարճ կապելու
և հոսանքի շղթայի նախապաշա-
պանների (предохранитель) մա-
սին:

Հոսանքի ուժի աշխատանքի չափե-
լը ջառններով և դործությունը վառ-
տերով (կիլովատ, հեկտովատ, կիլո-
վատ ժամ, հեկտովատ ժամ):

Բնական լեզ առհեսական մագ-
նիսներ:

Բևեռների փոխադրությունը:
Մագնիսային դաշտը: Յերկրագնդի
մագնիսային դաշտը: Հոսանքի մագ-
նիտային դաշտը: Ելեկտրոմագնիսա-
ները: Ելեկտրոմագնիսական լիքույթ-
ների տեխնիկական դործադրույթու-
նը՝ էլեկտրական գանգ, հեռագիր: Ե-
լեկտրոմագնիսական ինդուկցիայի լի-
քույթները: Ռադիո: Գաղափար փո-
փոխական և միացուն հոսանքի զինա-
մույի և միացուն հոսանքի էլեկտրո-
շարժիչների կազմության մասին: Ե-
ներգիայի հաղորդումը վորոշ տարա-
ծություն Վրա գանվող մարմիններին:
Գաղափար էլեկտրական եներգիայի
ձևափոխության մասին: Աշխատանքի
էկվիվալենտներ:

Յ. Ձայնի սառածման պայմանները:
Գաղափար ալիքների մասին: Ձայնի
ուժը, բարձրությունը, բնույթը (тембр):
Ձայնի արագությունը, անդրադառ-
նալը: Արձագանգ: Հեռախոս:

ԾՐԱԳԻՐ ՀԱՍԱՐԱԿԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ (Այժմեականություն)

1. ԽՈՐՀԱՌԻՐԿՆԵՐԸ ԳՅՈՒՂՈՒՄ

1. Խնչպես առաջ չեկավ խորհրդային իշխանությունը (մի քանի նե-
րածական գրույցներ, վորոնց նպատակը պիտի լինի պատկերացնել ցա-
րական կարգերը և մեզ մոտ, դաշնակցական կառավարության որոք, գոյու-
թյուն ունեցող կարգերը: Մասնավորապես ցույց առա, թե ինչպես էր հե-
ղափոխությունից առաջ գյուղը կառավարվում և բացատրել, թե ինչու բան-
վորներն ու գյուղացիներն իշխանությունն իրենց ձեռքը վերցրին:

Խորհրդային իշխանությունն ինչ խնդիրներ առաջադրեց իրեն:

2. Մեր գյուղխորհուրդը չեմ նրա գործունեությունը: Գյուղխորհրդի
կազմը և ընտրությունը: Խնչո՞ւ բոլորն իրավունք չունեն ընտրելու: Ո՞վ և
առանձնապես զրկված ընտրական իրավունքից: Գյուղխորհրդի և նրա
սեկցիաների անելիքները գյուղում: Խնչ են նրանք արդեն արել գյուղա-
տնտեսության և հասարակական կյանքի ստարիզում, առանձնապես չը-
քավորներին ոգնելու գործում (զնալ գյուղխորհուրդ և այլ հարցերի մա-
սին տեղեկանք ստանալ ու պարզել, թե ինչ չափով են գործադրել նախորդ
ընտրություններին տրված հրահանգները): Ո՞ւմ շահերն ու պահանջներն և
պաշտպանում մեր գյուղխորհուրդը (հիմնված փաստերի վրա):

3. ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԱԵՏՈՒՔՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

ա) Մեր գյուղխորհուրդն առանց ամբողջ պետության ոգնության չի
կարող բավարարել գյուղացիության բոլոր պահանջներն ու կարիքները:
Կենտրոնական իշխանության անհրաժեշտությունը: Խորհրդային իշխանու-
թյան կառուցվածքը՝ ցածրից վեր, գյուղխորհուրդ, շրջգործկոմ, գավառի
կոմ, կենտգործկոմ, ժողովրդխորհ: Իշխանության բոլոր որդանները հաշվե-
տու լին մի կողմից իրենց ընտրող մասսաներին (խորհուրդների համադու-
մարներին), մյուս կողմից վերադաս մարմինների կողմից ղեկավարությոն և
ուղղություն են ստանալու: Խնչո՞ւ բանվորները ղեկավար զեը
են խաղում պետության մեջ: Խնչու չեն կոմկուսակցությունը ղեկավարում
Խորհրդային իշխանությունը:

բ) Խորհրդային ֆեխանության հոգացողության առարկան ի՞նչն է.
Արդյունաբերության և գյուղատնտեսության զարգացումը, եփան ապրանք-
ների արտադրություն, գյուղի և քաղաքի փոխանակության ուղիղ կազմա-
կերպում, ժողովրդական լուսավորության և առողջապահության, սոցիալա-
կան ապահովության, հասարակակարգի և որինականության պահպանու-
թյան, յերկրի պաշտպանության, կապի և հաղորդակցության միջոցների
բարելավում. — այս խնդիրներն իրագործելու համար անհրաժեշտ են հա-
տուկ որդաններ (ժողովրդական կոմիսարիատներ):

գ) Խորհրդային լեռկ ում ապրող բոլոր ժողովուրդների իրավահավա-
ստությունը: Հանրապետությունների Միությունն իբրև զանազան ազգու-

թյունների բանվորների և գյուղացիների լիզբայրական միություն: ՄեջՄ-ի
կառուցվածքն ու կազմը: Ծանոթանալ Անդրկովկասի և ՌեՖՍՀ կազմին ու
սահմանադրությունը: Խնչու չեն ցարական կառավարությունը մյուս ժողո-
վուրդների աշխատավորներին ավելի դաժանաբար ճնշում, քան վելիկոռուս
բանվորներին ու գյուղացիներին: Ազգային հակասությունների հրահրումն
Անդրկովկասում ցարական իշխանության որոք: Ազգային թշնամանքի մը-
նացորդներ (հրեատեցություն, արհամարհական վերաբերմունք ղեպի մի
քանի արեւելյան և «անկուլտուրական ժողովուրդներ»): զրանց դեմ կովե-
լու անհրաժեշտությունը:

դ. Ենչո՞ւ չեն մեզ ասում կապիտալիսական պետությունները. կար-
միք բանակը աշխատավորների և նրանց շահերի պաշտպանն է: Խնչո՞ւ աշ-
խատավորները պետք է հոգ տանեն կարմիր բանակի մասին:

4. Խորհրդ չին պետության (առանձնապես մեր գյուղխորհուրդին)
աճեցածեւ միջոցները վորսեղից են սացվում: Խնչ է բյուջեն, տեղական
և ընդհանուր պետական բյուջե: Յեկամուտի աղբյուրները, վորոնց թվում
և ընդհանուր պետական բյուջե: Հարկերն առաջ և՛ այժմ (հա-
նա հարկերը (սրանց բաժինը բյուջեում): Հարկերն առաջ և՛ այժմ (հա-
մեմատել): Իշուհհարկի անհրաժեշտությունը, նրա դասակարգային ելու-
թյունը (չքավորներին հարկից ազատելը, գյուղի ունեոր մասից շատ հարկ
վերցնելը), հարկի լուծն արտասահմանում (բերել մի քանի փաստեր):

Խնչ բանի վրա ելին ծախսվում պետ. միջոցներն առաջ և՛ այժմ. Խնչ-
քան է Խորհրդ. իշխանությունը վերցնում գյուղացիներից և Խնչքան նը-
բանց տալիս (ժողովրդական լուսավորության և առողջապահության, վարկի,
գյուղատնտեսության նպատավորման, ճանապարհների, ջրանցքների, ե-
լիկտրոկայանների կառուցման համար և այլն):

5. Խորհրդային ուղանքների աշխատանքների մեջ ենի մեացորդների
զեմ աճեցում պալար մղելու աճեցումները: (Անփութություն, բյու-
րոկրատություն, վոշ սրտացավ վերաբերմունք ղեպի հաճախորդները և դե-
պի գործը, անորինակ արարքներ և չարաշահություն): Խնչու այդ անկա-
նունությունները դեռ գոյություն ունեն մեր պետության մեջ (մեր տնտե-
սական և կուլտուրական հետամնացությունը, հին կարգերի պաշտոնյաների
գոյությունը մեր հիմնարկներում և այլն): Խնչպես է կուսակցությունը կը-
վում զրանց դեմ: Աշխատավոր մասսաների այդ գործին մասնակցելու ան-
հրաժեշտությունը:

Յեզրակացություններ—1. Խորհրդային իշխանությունը հիմնված է
բոլոր աշխատավորների՝ նրա շինարարությանը մասնակցելու և շահագոր-
ծողներին ճնշելու վրա:

2. Խորհրդային իշխանությունը հիմնված է բանվորների և գյուղացի-
ների միության վրա:

3. Խորհրդային իշխանությունը հիմնված է բոլոր աղգությունների
աշխատավորների լիզբայրական միության վրա:

4. Գյուղում Խորհրդային որդանները նախ և առաջ պիտի մտածեն աղ-
քատի և միջակի մասին և նրանց միացնեն:
Հասարակական գործնական աշխատանքներ. 1. Խորհրդի գործունեու-
թյան հետադոտություն:

2. Ուժանդակել ընտրական կամպանիաներին (հրավերների գրություն,
թերթերի և հրահանգների ընթերցում, խրճիթներում աղիտացիա՝ ընտրա-
կան ժողովներին հաճախելու համար և այլն):

(գործարանում) աղբեկությունն աշխատանքի արտադրողականության, ինչպես և բանվոր մասսաների (կապվածության, աշխատանքի կարգապահության, կոլեկտիվիզմի) վրա:

Մանր և խոշոր արտադրությունը քաղաքում (ինքնաշխատ արհեստավոր, փոքր արհեստանոց, ֆաբրիկ և գործարան): խոշոր արտադրության առավելությունները մանրի համեմատությամբ:

3.—Ինչպես և տեղի ունենում փոխանակությունը քաղաքի և գյուղի միջև: Պետական, կոոպերատիվ և մասնավոր առևտուր: Նրանցից վերին և ամենից լավ բավարարում գնորդի պահանջները, պետական և առևտրի թերությունները, նրանց վերացման միջոցները:

Գների խնչ քաղաքականություն և վարում խոշոր և մանր շահերի համար: հացի և արգելանքներության արտադրանքների գների կարգավորումը, պաշար մասնավոր միջնորդի և չարաշահողի (սպեկուլյանտի) դեմ: կոոպերացիայի ամրացումը: խոշորագույն իշխանության գների իջեցման քաղաքականությունը:

Հաղորդակցության ճանապարհները քաղաքի և գյուղի միջև, նրանց նշանակությունը փոխանակության համար:

4.—Ինչու քաղաքը գյուղի համար քաղաքական, տնտեսական և կուլտուրական կենտրոն է:

5.—Ինչ խնդիրներ և առաջադրում կոմկուսակցությունը քաղաքի և գյուղի փոխհարաբերության ասպարիզում:

Ծանոթություն. Այս թեման պետք է այն լեզրակացության բերել, վոր գյուղացու տնտեսության բարձրացումն ու բարեհաջող զարգացումը հնարավոր է միայն այն դեպքում, լեթե բանվոր դասակարգը ղեկավարի մեր չերկրի վոչ միայն քաղաքական, այլև տնտեսական կյանքը:

IV. Կոոպերացիան ուղի՞ն է գեպի գյուղը, գեպի սոցիալիզմը.

Գյուղացու տնտեսության մանր լինելը մեր գյուղատնտեսության ընդհանուր հետաքննության կարևոր պատճառներից մեկն է. դա խոչընդոտ է հանդիսանում նրա բարելավման ու վերակառուցման:

Որինակներ. — Ինչպես միացած ուժերով (կոմունա, ընկերություններ) գյուղացիները կարողացել են իրենց վիճակը զգալի չափով բարելավել: խոշոր տնտեսության առավելությունները գյուղատնտեսության մեջ: Գյուղատնտեսության մեջ հնարավոր է խոշոր տնտեսության չերկու տիպ՝ կուլակային (շահագործման վրա հիմնված) և կոոպերատիվ-ընկերային: Ինչու գյուղացի մասսան շահագրգռված պիտի լինի տնտեսության կոոպերատիվ ուղղության զարգացման հաղթանակով: Կոոպերացման տարբեր աստիճանները, տնտեսության մասնակի և լիակատար կոոպերացում (շոշափելի որինակներով):

Սեռագր. կոոպերացիա.—Արտագր. և սպառողական կոոպերացիայի ոգտավետությունը: Գյուղատնտեսական, տնայնագործական, կոոպերատիվ ընկերություն կամ արտել, կոլեկտիվ տնտեսություն, կոմունա, գյուղ-կոոպն իբրև կոփի միջոց կուլակի դեմ: Մեր տեղական գյուղկոոպի թերություններն ու դրանց վերացնելու միջոցները:

Սպառողական կոոպերացիա.—Սպառման իրերի հատ-հատ և մեծա-

քանակ գնում, վերջինիս ոգտավետությունը (ժամանակի և ուժերի տնտեսում, եժանություն, վարկի հնարավորություն և այլն): Մեր գյուղի սպառողկոոպի գրությունը. նրա նվաճումներն ու թերությունները մասնավոր առևտրականի համեմատությամբ:

Վարկային կոոպերացիա.—Գյուղացու՝ շրջանառության միջոցների կարիքը: Վարկի անհրաժեշտությունը: Պետությունն ի՞նչ վարկեր և տալիս: Պետությունը չի կարող վարկի բոլոր պահանջները բավարարել, չեթե այդ նպատակի համար գյուղացու խնայողությունները չլինեն:

Ինչպես են կազմակերպվում արտադրական, սպառողական և վարկային կոոպերատիվները (պարզել, վոր կոոպերացիան ինքնագործ կազմակերպություն է՝ ընտրող որգաններով, վորոնք չիտվին պատասխանատու լինելուց կազմակերպության անդամների առջև և աշխատում են նրա լին իրենց կազմակերպության անդամների առջև և աշխատում են նրա լին իրենց կազմակերպության առջև): Ո՞վ իրավունք ունի կոոպերատիվի անդամ լինելու: հսկողության տակ):

Ֆեդերացիայություններ.—1. Կոոպերացիան մի միջոց է գյուղի արտադրական ուժերը բարձրացնելու: 2.—Կոոպերացիան հաստատում է արգելադրական ուժերը բարձրացնելու: 3.—Կոոպերացիան իբրև միջոց չբավորների և նորդի կախվածությունից: 4.—Կոոպերացիան իբրև միջոց չբավորների և նորդի կախվածությունից: 5.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 6.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 7.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 8.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 9.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 10.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 11.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 12.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 13.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 14.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 15.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 16.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 17.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 18.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 19.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 20.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 21.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 22.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 23.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 24.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 25.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 26.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 27.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 28.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 29.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 30.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 31.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 32.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 33.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 34.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 35.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 36.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 37.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 38.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 39.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 40.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 41.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 42.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 43.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 44.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 45.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 46.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 47.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 48.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 49.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 50.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 51.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 52.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 53.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 54.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 55.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 56.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 57.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 58.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 59.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 60.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 61.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 62.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 63.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 64.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 65.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 66.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 67.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 68.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 69.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 70.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 71.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 72.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 73.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 74.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 75.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 76.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 77.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 78.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 79.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 80.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 81.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 82.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 83.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 84.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 85.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 86.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 87.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 88.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 89.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 90.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 91.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 92.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 93.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 94.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 95.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 96.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 97.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 98.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 99.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին: 100.—Այն դեպ-կոոպերացիան հատուկ ուշք պիտի դարձնի չբավորներին:

V. Գյուղի կենցաղը, կուլս-առևտրականությունը.

Մեր գյուղի կենցաղը (փոխհարաբերություններն ընտանիքում, զանազան ընտանիքների միջև, վատ և լավ վարք: Նորմուծությունները գյուղում, գյուղացիության վերաբերմունքը դեպի այդ նորմուծությունները և այլն):

Ինչ է նոր կենցաղը. (ընկերական փոխհարաբերություններ՝ մարդիկ և կնոջ, ծնողների և չերեխաների միջև, հասարակական սերտ կապ, կոլեկտիվիզմ, փոխորոշություն, կուլտուրական կյանք և տնտեսավարություն, խելացի ժամանց և այլն):

Ինչ է նշանակում լինել կուլտուրական մարդ. ինչ է գրել Լենինը չերիտասարդության գաստիարակության և գյուղի կուլտուրական հեղափոխության մասին:

1. Լուսավորությունը վորպես կուլտուրական հեղափոխության անհրաժեշտ պայման: Գրագիտություն և զարգացում, նրանց դերը տնտեսական կյանքում:

Ինչու և ինչ խոշորագույն իշխանությունը շահագրգռված, վոր չերեխաների ընդհանուր ուսում լինի և մեծահասակների անգրագիտությունը վերանա. ինչ է ձեռնարկված այդ ուղղությամբ մեր շրջանում: Քաղլուսաշխա-

տանքներ խրճիթ-ընթերցարան, ակումբ, կարմիր անկյուն, ժողովուն, անհրաժեշտ և, վոր դպրոցը կապ պահպանի և նրանց աշխատանքներին մասնակցի: Լրագիր, նրա գերը գլուղում: Գրքի գերը կյանքի և տնտեսության բարելավման գործում: Գիրքն իրեն ինքնադարգացման գործիք: Գրքերի և թերթերի բաշխումը մեր շրջանում: Մեր շրջանի կուլտաշխատանքները բավարարում են գյուղացիությանը: Խնչ թերթություններ կան, Խնչպես վերացնել, ինչո՞վ կարող ե ոգնել դպրոցը այդ խնդրում:

2. Ժողովրդական առողջությունը և կուլտուրական հեղափոխություն: Հիվանդությունները տեղական ազգաբնակչության մեջ: Ամենաշատ տարածված հիվանդությունների պատճառները, դրանց սոցիալական դրդիչները: Արհեստագործ Խնչպես կովել դրա դեմ: Ցոփ կենցաղը և վիճակական հիվանդությունները: Առողջության պահպանությունն Խնչպես և դրված մեր շրջանում: Գյուղի բարեկարգման անհրաժեշտությունը (առողջապահական միջոցներ, միջոցներ հրդեհի դեմ, ճանապարհների բարելավում և այլն): Անշախտակների ամուսնությունն վնասները:

3 Յերեխաների խնամքն իրեն կուլտուրական խնդիր: Մայր-գեղջկուհու դրությունը: Յերեխաների մահացությունը գլուղում: Ցարական կառավարությունը հոգում էր, արդյոք, կնոջ ազատագրման և մանուկ սերնդի առողջության մասին:

Մանկական մսուրներն ու հրապարակները պատրաստում են առողջ սերունդ և հնարավորություն տալիս, վոր կինը հասարակական կյանքին մասնակցի, և նրա աշխատանքն ավելի արտադրական լինի: Լինինը բանվորունու և գեղջկուհու մասին: Գյուղում Խնչպես կազմակերպել մսուր և հրապարակ:

4. Կոնվ գյուղի հին կենցաղի մնացորդների դեմ: Ա. Մահապատություն և նախապաշարմունք, նրանց ծագման պատճառները յեվ վնասները: Նրանց դեմ պետք և կովել բնական, տնտեսական և կենցաղային չեքեռությունների գիտական ըմբռնումը տարածելու միջոցով:

Բ. Փոխհարաբերություններն ընտանիքում (ընտանիքի բոլոր անդամները հավասար իրավունք ունեն ամենը: Կնոջ դրությունը, չեքեռաների դրությունը, գյուղացու ընտանեկան փոխհարաբերությունների բացասական կողմերը՝ ծեծ, կնոջ իրավազրկություն, չեքեռաների պատվ և այլն): Խնչպես պետք և լինեն նոր կուլտուրական փոխհարաբերություններն ընտանիքում:

Գ. — Ժամանցի կազմակերպում (Խնչպես և անցկացնում գյուղը, հատկապես յերիտասարդությունը, ազատ ժամանակը: Բացասական չեքեռություններ՝ հարեցողություն, զուժար, հայհոյանք և այլն): Խելացի ժամանց՝ կարմիր հավաքություններ, նոր յերգեր, նոր խաղեր և այլն:

Դ. — Մրիկայություն և պայքար նրա դեմ:

5. — Կոմկուսի խնդիրները կուլտաշխատանքների և կենցաղի վերափոխման ասպարիզում:

Հասարակական-գործնական աշխատանքներ. — 1. Դպրոցական հասակի չեքեռաների հաշվառք՝ 8 տարեկանից 12 տ և 12—16 տ. (անդրագետ և դպրոցից դուրս մնացած): 2. Մեծահասակ անդրագետների հաշվառք: 3. — Բջիջի հետ միասին պարզել Խնչպես ոգնել Ա. աստիճանի դպրոցին: Խնչպես կազմակերպել մանուկների գրագիտության դպրոց և իրականացնել

այն: 4. — Աշխատանքներ տանել խրճիթ-ընթերցարանում և կարմիր անկյուններում: 5. — Թերթերի տարածման համար կազմակերպել պատի լրակցություններում: 6. — Գյուղյերիտասարդության համար կազմակերպել սանխմբակ, ֆիզգիր: 7. — Մղել հակա-արհեստական կամպանիա: 8. — Ակուլտի և այլ ժամանցներ: 9. — Նախապես խմբակի կազմակերպմանը և աշխատանքներին մասնակցել: 10. — Մասնակցել մանկ. մսուրների և հրապարակների կազմակերպման աշխատանքներին:

Ո Ւ Ս Մ Ա Ն Բ. Տ Ա Ր Ի

1. Խ. Ս. Հ. Մ. — ԺԱՂԱՎԵՐԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱՌԹՅՈՒՆԸ
ՅԵՎ ՅԵՐԿԻ ԻՆԴՈՒՍՏՐԻԱԿԱՆ.

Ա. 1. — Յերկրի շրջանների տարբերությունն ըստ բնական պայմանների, ըստ արտադրության բնույթի, ըստ արդյունաբերության, գյուղատնտեսության դարգացման աստիճանի ու բնույթի: Աշխատանքի բաժանումն ամենին շրջանների միջև փոխադարձ սերտ կապ և հաստատում նրանցում և այդպիսով ստեղծում ԽՍՀՄ-ի միասնական ժող. տնտեսությունը:

2. — Ժող. տնտեսության դրությունը պատկերացնող ամենակարևոր տվյալներ՝ Խ. Միության ազգաբնակչության քանակն ու զբաղմունքը. բանվոր, գյուղացի, ծառայող: Կարևորագույն տեղեկություններ բանվոր դասակարգի դրության ու կազմակերպվածության մասին:

Բ. — Արդյունաբերություն. — Նրա արտադրության բաժինը ժող. տնտ. ամբողջ արտադրության մեջ: Արդյունաբերության կարևորագույն ճյուղերը. — 1. Մեքենագործություն: Բ. — Վառելիքի արդյունաբերություն (ածուխ, քարածուխ), վոր ենթակա յե մատակարարում: Ելեկտրիֆիկացիայի նշանակությունն այս տեսակետից. — Վոլտմետրոյ, Դեպոստրոյ, Զագես, Ռիոնգես, Զարագես, Գ. — Սպառման իրերի արդյունաբերություն (անկվածալին և այլն). արդյունաբերական դանդաղ ճյուղերի աշխարհագրական բաշխումը և կախվածությունը բնական ու տնտեսական պայմաններից, արդյունաբերության դրությունը տվյալ մոմենտում: Խնչ չափով են նրանք ազգաբնակչության կարիքները բավարարում:

Գյուղատնտ. հում նյութի կարիքն արդյունաբերության մեջ: Տեխնիքական մշակույթների կարևորությունը:

Գ. — Գյուղատնտեսություն. — Նրա արտադրության բաժինը ժող. տնտ. տնտեսության մեջ: Կարևոր մշակույթների ցանքսի տարածությունն ու բերքը վերջին տարում. յերկրագործության, անասնապահության և գյուղատնտեսության այլ ճյուղերի վիճակը:

Դ. — Փոխադրության գեր արագություն (հում նյութի, վառելիքի փոխադրություն) և փոխադրության մեջ: Հաղորդակցություն ցամաքային (յերկաթուղի) և ջրային (գետ, ծով): Ծանապարհները Խ. Ս. Հ. Մ. մեջ: Փոխադրությունը սերտ կապում և տնտեսության տարբեր ճյուղերն իրար, մի շրջանը մյուսի հետ և այլն: Դարեցի վրա ցույց տալ Խ. Ս. Հ. Մ.-ի մի քանի խոշոր հաղորդակցության ուղիներ, 1—2 մագիստրալ Մարինսկի ջրանցքը, Վոլգա-Դոնի ջրանցքը):

Յ. — Նեբիճ յեվ արաֆիճ առեվտուր. — Ներքին շուկայի բնույթը ԽՍՀՄ-ում (գյուղացին՝ արդյունաբերական ապրանքների, գյուղատնտեսա-

կան մեքենաների սպառողն և և հում նյութերի արտադրողը, բանվորը՝ գ. տ. ապրանքների սպառողը): Խ. Ս. Մ. ի արտաքին առևտուրը (հում նյութի և գ. տ. արտադրանքների ավելցուկի արտահանում և խոշոր արդյունաբերության սարքի ներածում):

3. Խճչ չափով և ԽՍՀՄ-ի սենսուրյունը մոտենում սոցիալիզմին:

Ա. Փող. սենսուրյունը հասարակականացումը. — ա. — Ուժ ձեռքին են արդյունաբերությունն ու փոխադրության միջոցները (պետական, մասնավոր և կոնցեսիոն արդյունաբերության տեսակարար կշիռը): Մանր (անաշխատորժական և արդյունադորժական-կոոպերատիվ) և խոշոր արդյունաբերություն:

բ. — Գյուղատնտեսության հասարակականացման աստիճանը. կոլլանտեսությունների, կոմունաների և խորհրդային տնտեսությունների տեսակարար կշիռը: Գյուղացիության վճռ. տոկոսը գյուղկոոպի անդամ և, քանի՞ տոկոսն են կուլակները, բուսարկները, չքավորները, միջակները:

գ. — Ուժ ձեռքին և ներքին առևտուրը: Պետական, կոոպերատիվ և մասնավոր առևտրի տեսակարար կշիռը: Արտաքին առևտրի մենաշնորհն ու նրա մենաշնորհությունը:

Բ. — Հասարակական-սենսական ձեռքի բազմազանությունը մեքենայում:

ա. Նահապետական տնտեսություն. — բ. — Մանրապրանքային տնտեսություն, գ. — Մասնավոր տնտեսական կապիտալիզմ, դ. — Պետական կապիտալիզմ, չ. — Սոցիալիզմ:

Ծանոթություն. — Այս գաղափարները պետք և բացատրել պարզ, շոշափելի փաստերով (օրինակ՝ նահապետական տնտեսությունը նկարագրելիս կարելի չէ օրինակ բերել Հյուսիս-Արևելյան շրջանի վորսորդներին, իսկ մեղ մոտ՝ մասամբ յեղիզներին) և տարրական ձևով:

Մեր արդյունաբերության և գյուղատնտեսության տեխնիքական հետաձգությունը Ֆեդրոպայի և Ամերիկայի համեմատությամբ: Տեխնիքական ավելի բարձր մակարդակի անցնելու անհրաժեշտությունը. բերել ցայտուն օրինակներ այդ ուղղությամբ արած նվաճումներից (տրակտորիզացիա, ելեկտրիֆիկացիա, արդյունաբերություն, ռացիոնալիզացիա և այլն):

4. — Խորհրդային իշխանության խնդիրներն են՝ ա. — Խ. Միությունը հասցնել տեխնիկայի և կուլտուրայի բարձրագույն աստիճանին (մասնավոր նրա հետաձգող շրջանները). բ. — Սոցիալիզմը դառնել յերկրի հասարակական-տնտեսական հիմնական կենսաձևը. գ. — Խ. Միությունն անկախ դառնել կապիտալիստական յերկրներից:

Այս խնդիրների իրագործման անհրաժեշտությունն առանց արդյունաբերության զարգացման:

Ի՞նչ և նշանակում իրագործողում. — Ի՞նչ նշանակություն ունի նա գյուղացու տնտեսության համար (գյուղատնտեսությունը մատակարարել մեքենաներ, գյուղատնտեսության սպեցիալիզացիան բոլոր շրջանների, գյուղատնտեսական միջոցների վերամշակման կազմակերպում, գյուղի կոոպերացում և այլն):

Ինչո՞ւ չէ գյուղացին խիստ շահագրգռված յերկրի ինդուստրացումով:

Ֆեդրակացություններ. — 1. — Արդյունաբերության զեկավար գերը Ժո-

ղովրդական տնտեսության մեջ: 2. — Կապիտալիստների ձեռքում արդյունաբերությունը քայքայում և գյուղացիական տնտեսությունը (այս բանը պետք և ծանոթ լինի պատմության դասընթացից): 3. — Բանվորական պետության ձեռքում արդյունաբերությունը կոպնի գյուղացու տնտեսությանը, կրարձրացնի ու կրարելավի այն:

II. ԿՕՄԿՈՒՄԸ, ԼԿՅԵՄ-ը, ՊԵՌՆԵՐՆԵՐԸ:

ա. Կոմկոուսը:

1. — Խճչ և կուսակցությունը. — Խորհրդային իշխանությունը պրոլետարիատի իշխանությունն է, իսկ կոմ. կուսակցությունը՝ պրոլետարիատի առաջապահ մասը: Կուսակցությունը վորպես համախոհների միություն:

2. — Կուսակցության կազմը. — (Ուժ կարող և լինել կուս. անդամ, բր-ջիջն իրրե կուսակցության հիմք, կուսակցության որդանները՝ համագումարներ, կոմիտեներ, կենակում: Կոմկուսի կառուցվածքի զեկոկրատական ցենտրալիզմի սկզբունքը:

3. — Գյուղը շիջների գերն ու խնդիրները:

4. — Կուսակցության փոխարարությունը՝ Խորհրդային, արհմիությունների, կոոպերացիաների և այլ հասարակական կազմակերպությունների հետ: Ինչո՞ւ չէ կուսակցությունն այդ կազմակերպությունների մեջ զեկավար շեր խաղում: Ի՞նչպես իրականացնել այդ զեկավարությունը:

Կարող և Խ. իշխանությունը գոյություն ունենալ առանց Համկոմկուսի (բ) զեկավարության:

5. — Համկոմկուսի (բ) հիմնական պահանջները (ծրագիրը). վերամիտ-վել Ա. տարում անցածները. ավելի մանրամասն պարզարանել կուս. ծրագրի գործնական մասի առանձին բաժինները: Ի՞նչ և գրված կուսակցության ծրագրի մեջ՝ գյուղատնտեսության նկատմամբ նրա ունեցած խնդիրների մասին:

6. — Ի՞նչպես պետք և լինի կոմունիստ: Լինին իրրե կուսակցության օրինակելի անդամ: Լինին կենսագրությունը:

բ. ԼԿՅԵՄ-ը:

1. — Ֆեդրատարրության կյանքը գյուղում և քաղաքում առաջ և աջմ: Ի՞նչ տվեց հեղափոխությունը յերիտասարդության: Ի՞նչպես առաջ լեկավ ԼԿՅԵՄ-ը (ՀամԼԿՅԵՄ-ի պատմությունից կարևորագույն մոմենտներ):

2. — ԼԿՅԵՄ-ի կազմը, ուժ կարող և ԼԿՅԵՄ-ի անդամ լինել:

3. — ԼԿՅԵՄ-ի ծրագիրը: Լեհինի ավանդները յերիտասարդության (առանձնապես նրա ճառը ՀամԼԿՅԵՄ-ի 3-րդ համագումարում): Կուսակցու-թյունը զեկավար ԼԿՅԵՄ-ի:

4. — ԼԿՅԵՄ-ի խնդիրները գյուղում (ի միջ. ալոց նաև գյուղական յերիտասարդության կրթության գործում): ԼԿՅԵՄ և գյուղ. յերիտասար-դություն. բառարկ, չքավոր և միջակ (լավագույն մասը կազմող) գյուղի-րիտասարդության լայն ընդունելությունը Միության շարքերը: Պրոլետա-րական կորիզի գերը ԼԿՅԵՄ-ում: Կոմյերիտմիությունն աշխատանքների թե-րություններն ու նվաճումները գյուղում: Ի՞նչպես պետք և վերացնել թե-րությունները:

Գ. Պ Ի Ո Ն Ե Ր Ե Ր. —

Պիոններն իրեն կոմյերիտականներին փոխարինող սերունդ: Պիոն. կազմակերպությունը: Ինչպես պետք է աշխատի պիոներական շրջառը գյուղում, հատկապես դպրոցում:

III. ԿՈՆՍՍԿՐՈՒԹՅԱՆ ԳՍՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԳՅՈՒՂՈՒՄ.

Կուսակցության ծրագրի մեջ ինչ է ասված այդ հարցի մասին:

ա. — ԽՈՐԻ. ԻՇԽ. ԽՈՂԱՅԻՆ ԲԱՊԱՖԱԿԱՆՈՒՅՈՒՆԵՐ. —

1. — Հողաբաժանությունը գյուղում հեղափոխությունից առաջ և այժմ: Ինչու վերացվեց հողի մասնավոր սեփականությունը: Ոգտավե՞ր և արդյոք հողի մասնավոր սեփականության վերականգնումը չքավոր և միջակ գյուղացու համար: Գյուղի վրա խավերի համար և ոգտավե՞ր:

Հողի ազգայնացումը իրեն միջոցներից մեկը՝ խոչընդոտ հանդիսանալու կուլակության և գյուղական բուրժուազիայի աճմանը:

2. — Ի՞նչ է աշխատավորական հողագտադրո՞ւմը: Հողային ընկերությունն ու նրա իրավունքները: Հողագտադրո՞ւմն ձեռքը՝ համայնական, հողաբաժիններով (ընկերովի), կոլեկտիվ տնտեսություն, կոմունա, խորհրդային տնտեսություն:

Բաժանումներ և կոլիվ տնտեսությունների մանրացման դեմ: Հողաշինարարություն և նրա նշանակությունը: Գաղթ:

Հողագտադրո՞ւմն վրա ձեն է ամենից ոգտավե՞ր մեր գյուղում:

բ. — ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒՅՈՒՆՔԻ ԲԱՐՁՐԱԳՄԱՆ ՎԻՃԵԿՆԵՐ. — Հողամշակման բարելավ յեղանակների մոծում, հողաշինարարական աշխատանքներ, մեխանիզացիա, ջրաշինարարության և գյուղատնտ. մեքենաների հայթայթում, տնտեսության առանձին ճյուղերի զարգացման ուժանդակություն (տեխնիքական մշակույթներ, անասնապահություն), գյուղատնտեսական վարկ, էլեկտրիֆիկացիա:

գ. Սորհուրդների 3-րդ համագումարի և Կուս. 14-րդ համագումարի վորոշումները գյուղում վարելիք քաղաքականության մասին:

1. — Սորհուրդների աշխուժացումը, նրանց աշխատանքների բարելավումը, բնորոշությունները:

2. — Արտադրական ուժերի զարգացումը գյուղում, կոնոններ հողի վարձակալության և վարձու ուժի կիրառման մասին:

Ի՞նչպես է նախում կուսակցությունը կուլակ վերնաշերտի ուժեղացման և վերաբերմունքը դեպի միջակը: Չքավորների մեջ ի՞նչ աշխատանքներ պիտի տարվեն և ինչպես: Բատրակների շահերի պաշտպանությունը: Կոլիվ գյուղական գործադրկության դեմ:

3. — Լենինի կոոպերատիվ պլանը: Ի՞նչպես պետք է տարվի աշխատավոր գյուղացիության զանազան խավերի կոոպերացումը (չքավորներին՝ արտադրական գծով, միջակին՝ սպառման և մատակարարման): Ինչու չի կուլակին թույլ տրվում մասնել կոոպ-ի մեջ:

4. — Չքավորների և միջակների բոլոր գյուղի քաղաքական և տնտեսական կյանքում:

Ֆեդրակացություններ. — Խ. Իշխանության ամբողջ քաղաքականությունը կառուցված է բանվոր դասակարգի և գյուղացիության դաշինքի վրա: Առանց այդ դաշինքի ամրացման անհնար է տնտեսության զարգացում և աշխատավոր մասսաների բարեկեցության բարձրացումը:

Ո Ւ Ս Մ Ա Ն Գ. Տ Ա Ր Ի

1. ՈՍ. Ս. 2. ՄԻՈՒԹՅՈՒՆԸ ՅԵՎ ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀՍՍՐԱԿԱԿԱՐԳ.

Ա. — Կապիտալիստական ռեճեսուրսան բնորոշ գծերը. —

1. — Արտադրության միջոցները չեն պատկանում նրանց, ովքեր աշխատում են:

2. — Արտադրանքները հանվում են շուկա. դրանով է կարգավորվում մի արտադրանքի փոխանակությունը մյուսով (տարրական գաղափար արժեքի մասին):

Այդպիսի արտադրությունը կապիտալիզմի ժամանակ մանր տնտեսության քայքայման և շահագործման միջոց է (մրցության մեջ հաղթանակը և ապրի):

3. — Կապիտալիզմի շահույթի աղբյուրները. —

ա. — Բանվորական ուժը — աղբյուր է: Ինչու է վորոշվում բան. ուժի արժեքը:

բ. — Հավելյալ արժեքի չուրացում, շահագործում:

Ա. — Ի՞նչ ուղիներով է Խ. Միությունը սոցիալիզմ կառուցում:

1 — Արտադրության միջոցները պատկանում են իրենց աշխատավորներին՝ հանձինս Սորհրդային պետության որդանների: Աշխատավորների մասնակցությունն արտադրության կառավարման գործում (արտադրական խորհրդակցություններ, կարմիր դիրեկտորներ, առաջ քաշվածներ և այլն):

2. — Խ. Միության մեջ (ուր տնտեսական տիրող բարձրունքները պետության ձեռքում են կենտրոնացած և ուր գյուղություն ունի պլանային արտադրություն) շուկան միջոց է գյուղատնտեսության հետ սերտ կապ հաստատելու, գրանով հնարավոր է դառնում գյուղացու տնտեսությունը բարձրացնել և աչն վերակառուցել սոցիալիստական ուղղությամբ: Շուկան սոցիալիզմի ժամանակ կը փոխարինվի պլանային բաշխումով:

3. — Խ. Ս. Հ. Մ-ում (պետադրյունաբերության մեջ) աշխատավորի քաղաքականության նպատակն է.

ա. — Աշխատանքի արտադրողականության բարձրացումը:

բ. — Բանվորների պահանջների ավելի ու ավելի բավարարումը: Պետադրյունաբերության մեջ չկա շահագործում. հավելյալ արտադրանքը մեծացնում է սոցիալիստական կուտակումը, վորովհետև սոցիալիզմը հնարավոր է ատանց արտադրության տեխնիկայի բարձր զարգացման:

Ներկայումս ԽՍՀՄ-ում մասնավոր կապիտալիստական ձեռնարկություններ ել կան, ուր տեղի ունի շահագործում: Ի՞նչպես են արհմիություններն ու Խ. Իշխանությունը մասնա-

վոր ձեռնարկութուններում պաշտպանում աշխատողների շահերը:

Ինչո՞ւ մինչև այժմ ԽՍՀՄ-ում դեռ պայքարում են մասնավոր-կապիտալիստական ձեռնարկութունները:

4. — Խորհրդային ձեռնարկութունների միջև պայքար չկա: Խ. պետութունը շահագործված է, վոր խորհրդային տնտեսության սոցիալիստական տնտեսութան հիմք, բազմակողմանի և արագ զարգացում: Կոլմե աշխատող սոցիալիստական և կապիտալիստական տարրերի միջև է: Մասնավոր կապիտալի գերը. ինչո՞ւ է ԽՍՀՄ-ում ժող. տնտեսութան միասնական պլանը և արդյունաբերության միասնական վարումը:

5. — ԽՍՀՄ-ում տրեստներն ու սինդիկատները պրոլետարական պետութան սոցիալիստական արդյունաբերության միասնական վարչության օրգաններն են: Բանկերը վարկավորման և միջոցների վերաբաշխման օրգաններն են և ժող. տնտեսութունը միասնական պլանով վարելու գնդերից մեկը:

Արտ. առևտուրը և նրա նշանակությունը ԽՍՀՄ-ի տնտեսության համար: Արտ. առևտրի մենաշնորհն իբրե՞ ԽՍՀՄ-ի տնտեսական ինքնուրույնության պաշտպանություն միջոց:

6. — Գյուղացու տնտ. հեռանկարները ԽՍՀՄ-ում:

ա. — Դրա վիճակի բարելավումը համեմատած ցարական ռեժիմի ժամանակի հետ:

բ. — Խ. Միութան սովետականությանը չքավորներին և պետարդյունաբերության ուժեղացմանը զուգընթաց գյուղի շերտավորման վերացման հնարավորությունը:

4. — Պայքար խորհրդային արտադրության համար:

ա. — Շահութի ձգտում, մրցութուն:

բ. — Մրցության մեջ հաղթանակ և տանում խորհրդային կապիտալիստը միշտ քաղաքականությանների շնորհիվ: Կոլմ կապիտալիստական յերկրների միջև:

գ. — Պարերական ճգնաժամեր, դրամայ պատճառները (անարխիան արտադրության մեջ):

դ. — Կապիտալիզմի զարգացումը տանում է դեպի մանր արտադրության անխնա քաղաքացու և կապիտալի կենտրոնացումը:

5. — Մենաշնորհ կապիտալիզմի տիրապետությունը:

ա. — Կապիտալիստների միասնալը տրեստներ, սինդիկատների և կարտելների միջոցով. մրցության ազատությունը փոխարինում է մենաշնորհը: Կապիտալի մենաշնորհ կենտրոնացումը մղում է դեպի մրցման նոր և կատաղի ձևեր:

Բանկերի ամենագործությունը:

բ. — Գլխավոր կապիտալիստական յերկրները արդեն բաժանված աշխարհը նորից բաժանում են իրար մեջ, դրանից ծագում է կոլմ:

6. — Գյուղացու տնտեսության վիճակը կապիտալիզմի ժամանակ:

ա. — Մանր տնտեսության քայքայումը և անկումը:

բ. — Գյուղի շերտավորումը:

գ. — Գյուղացիական տնտեսությունը, կոլեկտիվ ձևերի միջոցով խորհրդային տնտեսական արտադրությունը դարձնելը կը տանի դեպի գյուղատնտեսական արտադրական ուժերի զարգացումը և դեպի ընդհանուր մասնակցության բարեկեցության աճումը (կուլտ. և կուլտուրական մուսաստան՝ Լենին):

7. — Մեր տնտ. քաղաքականությունը հետաձայն ժողովուրդների նկատմամբ:

ա. — Խ. Միության մեջ մանող արևելյան ժողովուրդների հանրապետությունների և շրջանների մեջ արդյունաբերություն և ստեղծվում:

բ. — Մեր արտաքին առևտուրն ոգնում է աշխարհի արևելյան յերկրների արտադրական ուժերի զարգացման, վորոնց իմպերիալիզմը շահագործում է և վորոնք ձգտում են ազատագրվելու դրանից:

Բ. Պոլեմիկայի գիկսառուց.

Սոցիալիզմի ժամանակ պետությունը վերանում է:

Պրոլետարիատի գիկտատուրան միակ ուղին է դեպի սոցիալիզմ:

Խ. իշխանությունը պրոլետարիատի գիկտատուրան է գյուղացիության զանազանությունը (ինչո՞ւ), ինչո՞ւ համար պետք էր ամբողջովին խորտակել բուրժուական պետական ապարատը և նորով փոխարինել:

Իսկական գեմոկրատիան մեկ մաս է (մասսաներն են փաստորեն գեկավարում պետությունը և տնտեսությունը բոլոր ճյուղերը):

Ինչո՞ւ Խորհրդային իշխանություն մեջ գեկավար դերը պատկանում է պրոլետարիատին:

Ինչո՞ւ գյուղացիությունը շահագործված պիտի լինի, վոր պրոլետարիատի գիկտատուրան պահպանվի:

Ինչո՞ւ Խորհրդային պետությունը գե-

7. — Գաղութների և հետաձայն յերկրների շահագործում (ակնառու փաստեր):

Բ. Բուրժուազիայի գիկսառուց.

Պետությունը մի դասակարգի բռնի ուժի վրա հենված կազմակերպություն է մյուս դասակարգին ճնշելու համար:

Դասակարգային հասարակությունը չի կարող գոյություն ունենալ առանց պետության:

Բուրժուազիայի գիկառուրա չի նույնիսկ ամենագեմոկրատիկ պետական կազմ ունեցող կապիտալիստական յերկրներում:

Դասակարգային կոլի սրումը պատում է գեմոկրատիայի գիմակը և մերկացնում խորհրդային բուրժուազիայի գիկտատուրան (Ֆաշիզմ, չինգեներուրգ, Պուանկարե և այլն):

**Գ. Իմպերիալիստական յերկր-
ների բաղադրականությունը.**

- 1.—Մրցությունը և կոիվ կապիտա-
լիստական յերկրների միջև:
- 2.—Հետաքննաց ազդեցություն յերկր-
ների ճնշում: Գաղութային քաղաքա-
կանություն: Ազգային ճնշում:
- 3.—Կոիվ հաղթողների և պարտվող-
ների միջև (14 թ. պատ. հետո):
- 4.—Կապիտալիստական աշխարհի
պայքարը Ս. Ս. Հ. Մ-ի դեմ:
- 5.—Նոր պատերազմների անխու-
սափելիությունը:

Դ.—Յեզրակացություններ —

- 1.—Կապիտալիստական հասարա-
կությունը բաժանված է դասակարգե-
րի, իշխանության գլուխը բուրժուա-
զիան է, վոր ճնշում և շահագործում
է բանվոր դասակարգին և գյուղա-
ցիությունը: Ինչու կապիտալիստական
հասարակության անկումն անխուսա-
փելի չէ:
- 2.—Կապիտալիստական յերկրների
բանվորների ու գյուղացիների գործը
պետք է լինի կոիվ բուրժուական
պետության դեմ, իսկ իշխանությու-
նը և ձեռք բերել արտադրության մի-
ջոցները:

կապիտալիստները գտնվում է կոմկու-
սակցության ձեռքին:

**Խ. Ս. Հ. Մ. արհ. բաղադրա-
կանությունը.**

- ա.—Սաղաղության պահպանում,
կոիվ նոր պատերազմների վտանգի
դեմ:
- բ.—Արևելքի ճնշված ժողովուրդնե-
րի սերտ կապը, ոժանդակություն նը-
րանց ազգային-ազատագրական շար-
ժումներին: ԽՍՀՄ-ում ազգային ճնշ-
ում չկա:
- գ.—Մինչև հեղափոխությունը հաղ-
թանակի մյուս յերկրներում, ԽՍՀՄ
հարաբերություն է պահպանում կա-
պիտալիստական պետությունների
հետ, վոր հնարավորություն ունենա
խաղաղ շինարարության՝ տնտեսապես
ուժեղանալու:
- դ.—ԽՍՀՄ-ի պաշտպանությունը,
կարմիր բանակը, նրա ուժեղացման
անհրաժեշտությունը:

**Յե.—Սոցիալիստական չեվ կոմունիստական հասարակարգ,
որանց արբերությունը.**

Ծանոթություն.—Այս հարցերն ուսումնասիրելիս պետք է ընդգծել,
վոր սոցիալիստական և կոմունիստական կարգը վոչ միայն տնտեսու-
թյան նոր կազմակերպություն է, այլ ամբողջ կյանքի մի նոր ձև,
մարդկանց փոխհարաբերության մի նոր կազմակերպություն (կենցա-
ղի կոլեկտիվիզմ, սերտ կապ, փոխոգնություն չեվ ալլն):

**II — ԱՇԽԱՏԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՊԱՅՔԱՐԸ ԱՐԵՎՄԱՌԻՏԱՆԻՄ
ՅԵՎ ԱՐԵՎԵԼՔԱՆԻՄ.**

Բանվոր դասակարգի դրությունն Արևմուտքում չեվ Արևել-
քում (փաստեր աշխատավարձի, բանվորական որվա, կնոջ չեվ յերեխաների
աշխատանքի շահագործման, քաղաքական իրավազրկության մասին չեվ
ալլն): Գյուղացիության դրությունը (առանձնապես գաղութներում):
Բանվորների չեվ գյուղացիների դասակարգային հակադրություններն
ու կոիվ կապիտալիստների չեվ իրոշոր հողատերերի դեմ ներկայումս:
Կոմիսներ.— Երա խճգիրները. — Կապիտալիզմի ոչնչացում, ժողո-
վուրդների չեղարկություն, սոցիալիստական կարգերի հաստատում:
ԿիՄ, նրա խնդիրները: Պրոֆինտերն, կոիվ արհշարժման միասնականու-
թյան համար: Գյուղիներն: Արևելքի պայքարը (Չինաստան, Հնդկաստան
չեվ ալլն): Կապիտալի հարձակումը. կապիտալիստական կարգերի հակա-
սությունները վոչ թե մեղմանում, այլ սրվում են: Ուստի անխուսափելի
սոցիալիստական հեղափոխությունն ամբողջ աշխարհում: ԽՍՀՄ—ն սո-
ցիալիստական հեղափոխության պատվարն ու նրա ուժերի պահպանումը
հիստական հեղափոխության շոշափելի որինակ սոցիալիստական շինարա-
ն: ԽՍՀՄ—ն իբրեվ կենդանի, շոշափելի որինակ սոցիալիստական շինարա-
րության: Արևմտյան յերկրների բանվորների հետաքրքրությունն ու ալլն-
ությունները Ս. Ս. Հ. Մ.: Այդ յերեվույթի նշանակությունը միջազգային
պայքարի համար:
Մեր պարտականությունները աշխատավորների միջազգային կովի
հանդեպ:

III.—ՄԵՐ ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ.
(Յեզրափակող թեմա)

- 1.—Մեր գլուխի թե տնտեսական և թե հասարակական կյանքը կապ-
ված է համաշխարհային տնտեսության, համաշխարհային անցքերի, աշխա-
տավորների միջազգային կովի հետ:
- 2.—Ըճրացիկ մոմենտ.— Մեր նվաճումներն ու թերությունները
սոցիալիստական շինարարության ասպարիզում:
Սոցիալիստական տարրերի կոնկրետ նմուշներ գյուղում: Ինչու նրանք
դեռ ալլքան քիչ են:
- 3.—Տնտեսական չեվ կուլտուրական շինարարության հերթական
խնդիրները:
Յուրաքանչյուր գալրոցավար կուսակցության, Խորհրդային իշխանու-
թյան և ԿԿՅԵՄ—ի առաջադրած գործնական աշխատանքների վոր մասը
պետք է հանձն առնի կատարելու:
- 4.— Ինչ տվից գալրոցը: Ինչ գեանքներ դեռ պակասում են, գալրո-
ցըն ավարտելուց հետո ինչպես պետք է քաղաքական խնդրադրագրամը
պարապել:

ՀԱՍԱՐԱԿԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԾՐԱԳԻՐ (Պատմություն)

Ո Ւ Ս Մ Ա Ն Ա. Տ Ա Ր Ի

1. Առեկտրական կապիտալի զարգացումը: Ճորտատիրական: Գյուղացիական շարժումներ:

1.—Ճորտատիրական կարգերը.—Ինչպես առաջացան ճորտատիրական կարգերը: 15-րդ և 16-րդ դարերի Մոսկովյան պետության ավատական հասարակության կառուցվածքը: Ապրանքային տնտեսության աճումը: Գյուղացիության դրուժյունը, նրա շահագործումը. ազգաբնակչության հոսանքը դեպի ծայրագավառները: Ավատական կարգերը Անդրկովկասում (Հայաստանում, Վրաստանում և Ադրբեջանում—Մեղիքներ, բեգեր, կնյաղներ, չեկեզեցիներ: Գյուղացիների դրուժյունը, ճորտատիրությանը Վրաստանում: Գյուղացիների ճորտացումը: Ստեփան Ռազինի բռնությունը (շատ սեղմ՝ իբրեւմ համառոտ ներածություն):

2.—Առեկտրական կապիտալի հետագա զարգացումը: Գյուղացիության դրուժյան վատթարացումը. շահագործման ուժեղացումը: Առաջին գործարանների հանդես գալը: Ինքնակալության ազդեցիկ քաղաքականությունը: Պուգաչովյան շարժումները, 19-րդ դարի խռովությունները: Գյուղացիների պահանջներն իրենց պայքարի ընթացքում:

1.—Առեկտրական կապիտալի մուտքը Անդրկովկաս, մասնավորապես Հայաստան: Գյուղացու շահագործման ուժեղացումը: Արդյունաբերության զարգացումը, քաղաքների զարգացումը և գյուղացիության հոսանքը դեպի քաղաքները (Թիֆլիս, Բաքու):

Գյուղացիական ապստամբությունների և բուհների պարտության պատճառները:

Այս թեման անցնելիս գլխավոր նպատակը պետք է լինի՝ տալ ճորտատիրական տնտեսության և ճորտ գյուղացու և կալվածատերի փոխհարաբերության պատկերը, աչինքն՝ ինչպես եր տարվում գյուղացու չեկ կալվածատիրոջ տնտեսությունը ճորտատիրական կարգերում: Հողի ոգտագործումն ալլ ժամանակ, մեքենա և ձեռքի աշխատանք: Կոռ և մասնորդ (բահրա). գյուղացիների շահագործումը (ըստ հնարավորության հավաքել տեղագրական նյութեր): ճորտի իրավական դրուժյունը, ազնվականություն՝ որպես տիրող դասի իրավական արտոնությունները, ինչպես եր ինքնակալությունն ազնվականների իրավունքները պաշտպանում գյուղացիության դեմ: ճորտ. պետական և շինական (поселенный) գյուղացիներ, ճորտատիրության ժամանակ գյուղացին կարող եր իր տնտեսությունը բարձրել (հագել) արդյունքի յուրացումը պետության և կալվածատերերի կողմից): Պետք է տալ նալիվ ճորտատիրական պետության և կալվածատերի պատկերը:

2.—Ուշագրություն դարձնել հատկապես Անդրկովկասում գոյություն ունեցող ավատական կարգերի յուրահատուկ արտահայտության ձևերի վրա:

3.—(Համեմատության համար նմուշներ Արևմտեւոր պատմություն)

նից): Առեկտրական կապիտալի ճնշումը գյուղաց. ժառանգների վրա Արևմուտքում 14-15 դարերին: Գյուղացիության կոիվները—Ժակերիա (Ֆրանսիա) Ուսթալտրի ապստամբությունը (Անգլիա), մեծ գյուղացիական պատերազմը Ֆերմանիայում (այդ կովի կարեկորագույն անցքերն անցնել համառոտակի):

Ժակերիայի և Թալտրի ապստամբությունն անցնելը պարտադիր չէ:

Ո Ւ Ս Մ Ա Ն Բ. Տ Ա Ր Ի

I. ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐԱԿԱՆ ԿԱՊԻՏԱԼԻԶՄԻ ԶԱՐԳԱՅՈՒՄՆ ԱՐԵՎՄԱՌԻՏԻՄՆ

Համառոտ ծանոթություն

1.—Արդյունաբերության հեղաշրջումը Անգլիայում. Մասսաների դրուժյունը նրանից հետո: Չարտիզմ:

2.—Մասսաների դրուժյունը Ֆրանսիայում 18-րդ դարի 2-րդ կիսին: Ֆրանսիական մեծ հեղափոխության պատճառներն ու ամենագլխավոր փուլերը: Արդյունաբերական կապիտալիզմի հետագա զարգացումը Կենտր. Ամերիկայում: 1848 թվի հեղափոխությունը: Ֆրանս. Պրուսական պատերազմը: Փարիզյան կոմունա:

3.—Գաղափարային կովի սրումն առաջ և բերում միջազգային բանվորական միությունը (1-ին ինտերնացիոնալ): Մարքսը և նրա դերը, վերջին կոմունիզմի հիմնադիրը:

II. ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐԱԿԱՆ ԿԱՊԻՏԱԼԻԶՄԻ ԶԱՐԳԱՅՈՒՄՆ ՌՈՒՍՍՈՍՏԱՆՈՒՄ (19-րդ դարում):

1.—Հացի արտահանումը և կալվածատերերի ձգտումը դեպի գյուղատնտեսության ինտենսիֆիկացիան: Կոռի և մասնորդի (բահրայի) բրնձի փոփոխության կալվածությունը շուկայից:

2.—Արդյունաբերության զարգացումը.—Տնային արտադրություն, մանուֆակտուր, հնավանդ արդյունաբերություն (փաստական ավալներ նրանց զարգացման մասին): Ճորտատիրական և պետական (ճորտ բանվոր ունեցող) ֆաբրիկ: Ճորտատիրական մանուֆակտուրի փոխարկումը ֆաբրիկի: Մեքենաների և չեկաթուղու հանդես գալը: Արդյունաբերական հեղափոխություն հետևանքները Ռուսաստանի ժողովրդական տնտեսության համար: Զարգացող արդյունաբերությունն ինչու և ինչպես բաղխեր շահագրգռված ճորտատիրության վերացումով: Ինչու և ինչպես բաղխեր շահագրգռված ճորտատիրության կապիտալի շահերը կալվածատերերի հետ: Յարիզմի արտաքին քաղաքականությունն ալլ ժամանակաշրջանում և նրա ազդեցությունը չեկերի տնտեսական զարգացման վրա: (Ղրիմի պատերազմը):

3.—Արդյունաբերության զարգացումն Անդրկովկասում. նավթ, մարգանց, պղինձ, բանվորության առաջացումը, նրա կազմակերպումը, պայքարը:

4.—Գյուղացիների ազատագրումը.—Կառավարության առաջադրած նախադեքը (նախ՝ առանց հողի, ապա՝ հողով, իվերջո՝ հողաձեռքերով և այլն): Ռեֆորմի պայմանների ծանրությունը գյուղացիների համար: Ճորտատիրության վերացումը Վրաստանում: Ռեֆորմի հետևանքները՝ սակա-

ում, Հայաստանում: Յեկեղեցական կալվածների զբաղմունքը և դպրոցների ուսուսակցականությունը: հետեվանք՝ շուրհի տրամադրությունների ուժեղացում, բուրժուազիայի և նրա կուսակցության՝ դաշնակցության ազդեցության ուժեղացումը նույնիսկ բանվորության մեջ: Դաշնակցականներ և հնչակյաններ:

1905 թ. հեղափոխությունն Ա. զրկովկասում. գյուղացիական ապստամբություններ Վրաստանում. գործադուլներ Բագվում, Թիֆլիսում. աշխատելի գնդակահարություններ:

Տարբեր դասակարգերի և կուսակցությունների վերաբերմունքը դեպի հեղափոխությունը: Դաշնակցության վերաբերմունքը հեղափոխության ու բանվորական շարժման հանդեպ: Ցարական կառավարության ձեռք առած միջոցները հեղափոխությունը խեղդելու համար. հայ-թրքական ընդհանրություններ. թուրք բեկովկասյան ու բուրժուազիայի դիրքը հայ բուրժուազիայի դիրքը. դաշնակցության դերն այդ ընդհանրությունների ժամանակ. սոց. դեմոկրատիան և հայ-թրքական ընդհանրություններ:

Ֆեդրակացություններ. — 1905 թ. բանվոր դասակարգի լիուլթը չէր համակերպված գյուղացիների և զինվորների լիուլթի հետ: Համաձայնության կուսակցությունները հեղափոխությունը հակիրճաց ելին: Այդ են 1905 թ. հեղափոխության անհաջողության պատճառները: Ազգային հակասությունների ոգտագործումը հեղափոխությունը ճնշելու, թուլացնելու համար: Միջազգային բուրժուազիայի ոժանդակությունը ցարական ինքնակալություն:

Ո Ւ Ս Մ Ա Ն Գ. Տ Ա Ր Ի

1. — **Համաթխարհային պատերազմ.** — Մենաշնորհ կապիտալիզմի ծագումը: Իմպերիալիզմ: Մեծ պետությունների համաշխարհային կռիվը՝ չերկիրն իրենց մեջ բաժանելու համար: 1914-18 թ. համաշխարհային պատերազմը, նրա մասնակիցները: Ուժ շահերի համար եր աշխ: Պատերազմի իրրե կապիտալիզմի անխուսափելի ուղեկիրը: Սոցիալիստական կուսակցությունները (եաներ, մենշևիկ չեվ ալին) դավաճանում են բանվոր դասակարգի միջազգային համերաշխության գործին և նպաստում պատերազմին: Բալկանյան լիկներ և Լեհիսի վերաբերմունքը դեպի պատերազմը: Պատերազմի աված կորուստները: Աշխարհի փոփոխությունը պատերազմից հետո (տընտեսական հետեանքները, քայքայում, կռվի շարունակությունը իմպերիալիստական պետությունների միջև): Իմպերիալիստական նոր պատերազմների սպանալիքը:

Իմպերիալիստական պատերազմը և «ճնշված ազգերի ազատագրումը»: Ցարական Ռուսաստանը ճնշված ժողովուրդների և Հայաստանի ազատարարի դերում: Հայ բուրժուազիայի և դաշնակցության վերաբերմունքը դեպի իմպերիալիստական պատերազմը: Հայաստանի «ազատագրման» խնդիրը և ցարական Ռուսաստանի ու իմպերիալիստական չերկրների հետ դաշնակցիլը: Ապստամբության կազմակերպումը Տաճկահայաստանում և հայ կամավորական խմբերը ռուսական զորքերում այս բոլորի հետեանքը՝ հայերի տեղահանությունը, գաղթ և բնաջնջում:

Արեվմուսքի ապստամբությունը. — 2-րդ ինտերնացիոնալ, նրա գործունեությունը ու դավաճանությունը: Ուժ հավատարիմ միաց սոցիալիզմի

գործին (Լիբեռնիստի խմբակը և ալին): 3-րդ ինտերնացիոնալը կազմակերպելու առաջին փորձերը: Յերիտինտերնի առաջ գալը:

II. — ՓԵՏՐՎԱՐԻՑ — ԼՈՒՏԵՄԲԱՐԸ

Իմպերիալիստական պատերազմի ազդեցությունը Ռուսաստանի ժողովրդական տնտեսության վրա: Ցարական կառավարության անընդունակությունը՝ չերկրի քաքայումը կասեցնելու և պատերազմը շարունակելու:

Բանվորական շարժման ուժեղացումը 1917 թ.: Գյուղացիների դժգոհությունը: Խորունկ բանակում: Բուրժուազիայի և ռաար կապիտալիստների անբախտալիստությունը: Կասեցնելու և կառավարությունից: Փետրվարյան հեղափոխություն: Բուրժուազիայի սովհետիստություն ու տատանումները (պետ. Դումա), միապետությունը փրկելու նրա ձգտումը: Պետրոգրադի խորհրդի կազմվելը. ուժ զեկավարություն տակ եր աշխ: Ինչու՞ իշխանությունը ընկավ բուրժուազիայի ձեռքը: Ուժ շահերն եր պաշտպանում ժամանակավոր կառավարությունը: Մենշևիկները և եաները պաշտպանում էլին կազմաներին:

Բալկանյան լիկների, կազմաների, մենշևիկների և եաների դիրքը գլխավոր հարցերում (պատերազմի դադարեցում, կռիվ քայքայման դեմ, պարենավարման և հողային հարց և ալին): Մասսաների անվտանգությունը դեպի կապիտալիստական կառավարությունը. կռիվիցիոն կառավարություն կազմվելը և մենշևիկների ու եաներների դիրքը այդտեղ: Բանակի հարձակման անցնելը: Մասսաների տրամադրությունը: Հուլիսյան որերը: Բալկանյան լիկներին հետապնդելը: Կապիտալիստների կռիվը բանվորների դեմ 1917 թ. ամբանը (լոկ սուտներ և ալին): Կանվորների պահանջները, գյուղացիների պահանջները հողի մասին: Հողային կոմիտեների կազմակերպումը ու նըրանց ցրիվ տալը: Կերենսկու կողմից: Ռուսկցիայի ուժերի զարգացումը (Մակուայի պետական խորհրդակցությունը, Կոնսիլը (շինա)): Բալկանյան լիկների ազդեցության աճումը բանվոր զենվոր, գյուղացի մասսաների մեջ: Հոկտեմբերյան ազատությունը: Նրա ընթացքը: Եաներն ու մենշևիկները բուրժուազիայի կողմը: Մանստալիք ժողովի ցրումը (Հունվարի 5): Բալկանյան լիկներն ինչու՞ հաղթեցին և իշխանություն իրենց ձեռքը պահեցին:

Ինչ ժառանգություն թողե, հետևելիք բանվորներն ու գյուղացիներին (քայքայված տնտեսություն, անկաշտության թյուն և ալին): Գործունեության ինչ ծրագիր առաջադրել խորհրդին կառավարությունը հոկտեմբերյան ապստամբության հաղթանակից հետո:

Լեհիսի և բալկանյան կուսակցությունը հոկտեմբերին:

Ցարական լիկներ. — Հոկտ. հեղ հաղթանակից շնորհիվ բանվորների և գյուղացիների միություն:

Փետրվարյան հեղափոխությունն Ա. զրկովկասում և Հայաստանում: Հոկտեմբերյան հեղ օփոխությունը: Ազգային անջատողական ձգտումների ուժեղացումը: Կասեցնելու և կառավարությունից: Ազգային անտագոնիզմի սրումը: Անդրկովկասյան Մումը և ցարաքանչուր ազգության անփական քայքայության թուր: Անդ կռիվ տակ անջատումը: Խորհրդային Ռուսաստանի: Բուրժուազիայի դաշնակցիլը ու Անդ կռիվ տակ: Ֆոտոտի քայքայումը: Գործի տրամադրությունն ու վերագործը: Շամբորի գեպքերը: Սուլթանա-

կան Տաճկաստանի առաջխաղացումը դեպի Անդրկովկաս. Վրաստանի և Ադրբեջանի վերաբերմունքը: Հայերի «գիմարությունը»: Բաթումի դաշնագիրը և չերք հայապետությունների կազմակերպումը: «Անկախ» Հայաստանի կազմակերպումը: Մենշևիկյան «գեմոկրատական» Վրաստան. Մուսավաթիստական Ադրբեջան:

Պրոլետարիատի պայքարը Անդրկովկասում: Բազմի խորհրդային իշխանությունը և նրա պայքարը՝ նացիոնալիզմի, բուրժուազիայի և համաձայնողականների դեմ: Բազմի խորհուրդն ու տեղի կուսակցությունները: Պրոլետարական Բազուն սպիտակ բանակի, Անգլիայի և Տաճկաստանի ճանկերում: Նրա անկումը և 26 կոմիսարների վախճանը:

Գերմանական իմպերիալիզմի Անդրկովկասում: Դաշնակից պետություններն ու անդրկովկասյան հանրապետությունները, հատկապես Հայաստանը: Ազգամիջյան կոիվների հրահրումը. ընդհարումներ Հայաստանի և Ադրբեջանի միջև: Հաշվառական պատերազմը:

Անդրկովկասի նավթը. Անդրկովկասը վորպես գաղութ և խորհրդային Ռուսաստանի դեմ պատենշ դարձնելու ձգտումը:

Անդրկովկասի և Հայաստանի աշխատավորության ազատագրական փորձերը: Վրաստանի ապստամբությունները: Մալիսյան ապստամբությունը Հայաստանում:

Դաշնակցական Հայաստանի չերկամյա գոյությունը և չերկրի քաղաքում: Ամերիկայի ոգնությունը և ժողովուրդի ալլասեռումը: «Ծովից ծով» Հայաստանի ձգտումը և դաշնակցական կառավարության ավանյուրիատական ներքին ու արտաքին քաղաքականությունը. դաշնակցական կառավարության քաղաքականությունը հանդեպ ազգային փոքրամասնությունների: Հայ-Տաճկական պատերազմը. չերկրի քաղաքականության աճումը: Աշխատավորության ապստամբությունը դաշնակցական կառավարության դեմ: Հայաստանի խորհրդայնացումը: Դաշնակցության փետրվարյան ավանյուրան, նրա ջախջախումը և մեր չերկրից վերջնականապես արտաքսելը: Ադրբեջանի և Վրաստանի խորհրդայնացումը. ազգային հարցի լուծումը և Ա. Խ. Ս. Հ. ֆեդերացիայի կազմակերպումը:

III. ԲԱՆՎՈՐ ԴՊՍԱԿԱՐԳԻ ՅԵՎ ԳՅՈՒՂԱՅԻՈՒԹՅՈՒՆ ԴԱՇԻՆԳԸ ՀՈԿՑ. ՀԵՂ. ՀԵՏՈ

1.—Հոկեմբերի նվաճումները.—Հոգի, բանկերի և գործարանների ազգայնացում: Հոգի հանձնումը գյուղացիներին մեր շրջանում և Միության մեջ: Ինչպես լուծեց Հոկտ. հեղ. ազգային հարցը: Սաղապության չերկրերը: խորհրդային Ռուսաստանի դուրս գալը պատերազմից (Բրեստի հաղթությունը): Քաղաքացիական պատերազմի ծագման պատճառները և նրա մեղապարանները (բուրժուազիայի և կալվածատերերի ձգտումը՝ հարստությունը և իշխանությունը հետ խլելու շարունակել պատերազմը Գերմանիայի դեմ):

2.—Բանվորների, գյուղացիների ու ազգա-քաղաքական գաղինքը.—Ինչպես հետգհեռի ծավալվեց քաղաքացիական կոիվը: Միջազգային բուրժուազիայի ոժանդակությունը ուս սպիտակ-գվարդիականներին (ինտերվենյա): Չերկրի պաշտպանության կազմակերպությունը: Կարմիր բանակ: Դասակարգության դեմ կոիվը, պարտադիր զորակոչի և բանվորի չերկաթե կարգապահության անհրաժեշտությունը: Ինչ և ուղղական կոմունիզմը և

ինչո՞ւ չեր նա պետք (իրեն միջոց՝ բուրժուազիայի և միջոցներն ուղղելու խորհրդային իշխանության պաշտպանություն և զինաթափ անելու ներքի բուրժուազիային): Պարենի բախումը: Քաղաքի արդյունաբերության ուղղման հանցում: Բանվորների և գյուղացիների ուժերի հերոսական լարումը՝ կոիվը հակահեղափոխության դեմ (որինակներ նախվ տվյալ շրջանի պատմությունից, ոգտագործել հիշողությունները, հավաքածուները, մասնակիցների պատմությունները): Արեվմայան Յեվրոպայի պրոլետարիատի համակրությունը և ոժանդակությունը: Կոլչակի պարտությունը: Կոիվ հարավում: Կոիվ Լեհաստանի դեմ: Վրանդելի պարտությունը: Հակահեղափոխության վերջնական պարտությունը չերկրի ներսում: Ինչո՞ւ մենք հաղթեցինք քաղաքացիական կոիվը:

3.—խորհրդային չերկրի տնտեսական վերականգնումը: Ժող. տնտեսության զրուխությունը քաղաքացիական կոիվների վերջին (քաղաքում, ճեղհաժամ և այլն):

Ինչ և ասել Լենինը խորհուրդների 8-րդ համագումարում: Պարենի յախումը պարենաբերով փոխարինելու անհրաժեշտությունը՝ վորպես միջոց դարկ տալու արտադրական ուժերի զարգացման: Նեպի հետագա զարգացումը (գյուղացին իր արտադրանքի տերն ու տնորենն է. արդյունաբերությունը շուկայի համար և աշխատում. կապիտալի չերը մեծանում է, մասնավոր առևտուրը և արդյունաբերությունը թույլ տրվում, չերը պետության ձեռքին են տիրապետող բարձունքները, խոշոր արդյունաբերությունը, հողերի ազգայնացումը, բանկերը, տրանսպորտը, արտաքին առևտուրը): 1921 թ սովը և կոիվը նրա դեմ: Գյուղատնտեսության և արդյունաբերության վերականգնումը 21—26 թ. Ելեկտրիֆիկացիա՝ Շատուրի, Վոլխովի, Շտերովի կայանները և այլն: Մեղ մոտ՝ Զագես, Ռիոնդես, Ջորագես և այլն: Նեպի բացասական կողմերը, նրա առաջացրած վտանգը գյուղում (չերտավորում, կուլակության զարգացում և նրա՝ քաղաքի մասնավոր կապիտալի հետ կապ ստեղծելու հնարավորությունը): Այդ վտանգները հաղթանարելու միջոցները (արդյունաբերության ուժեղացում, կոոպերացիայի զարգացում, չքավորությանն ոգնություն), մեր նվաճումներն այս ուղղությամբ: Վոռոգման և շինարարական աշխատանքները Հայաստանում. ելեկտրիֆիկացիա. նոր գործարաններ. չերկրի ինդուստրացում: Սոցիալիստական տարրերի ընդհանուր չերակշռությունը կապիտալիստականի նկատմամբ:

IV. ԱՐԵՎՄՏՅՈՒՆ ՅԵՎԻՐՈՊԱՅԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆԵՅ

Ինչով վերջացավ համաշխարհային պատերազմը: Վերսալյան դաշնագիրը: Աշխատավոր մասսաների զրուխությունը համաշխարհային պատերազմի վերջին: Հեղափոխական շարժման ալիքը: Գերմանական հեղափոխություն (1918 թ. նոյեմբերին միապետության անկումը, Սպարտակյանների ապստամբությունը և ճնշումը): Կարլ Լեյքենխաու և Գ. Լյուքսեմբուրգ: խորհրդային իշխանություն Ունգարիայում և Բալարիայում: Գերմանիայի պարտությունը և նրա կրած ճնշումները պատերազմից հետո:

Հեղափոխական ալիքը 1923 թ. (Գերմ. անցքերը): Շարժումներ գաղութներում—Մարոկո, Սիրիա, Ճափա, Մուսսուրա—: Զինական հեղափոխություն: Առաջավոր Ասիայի ժողովուրդների (Թուրքիա, Պարսկաստան) պայքարն իմպերիալիստների դեմ. մեր վերաբերմունքը:

Համաշխարհային հեղափոխության հեռանկարները:

[illegible]

Գ. Ր. Ա. Կ. Ա. Ն.— Գ. Ի. Տ. Ա. Կ. Ա. Ն. Հ. ՈՐ. Կ. Ա. Մ. Ն. Ե. Ր.	Ի. Գ. Դ. Մ. Ո. Կ.	Գ. ՈՐ. Փ. Ն. Ա. Կ. Ա. Ն. Ա. Շ. Ա. Տ. Ա. Մ. Ա. Ն. Ե. Ր. (Բանավոր և գրավոր)	Մտուցող արհեստավորներ և համաձայնական պորոգ վարժուկները Համառոտ ծանոթություն լիզվի ու նրա կցանքի վախճ. հասկացողություն խոսքի, բաների, հնչյունների ու տառերի: Գրել վերջավորավոր վերջացող ասածվածքները Հա. ցական ու բացարձակական նշաններ: Մեծատառեր (գլխագիր) գործածությունը: Չարհավոր ու բարձրագին հնչյուններ: վանկ, շեշտ, աղյուսարձ: Պարզ համարադրություն և նրա կառուցվածք:
1 Բազմաթիվ «Մի սրավոր հող»	Մ. տ.	Գրվում են (գրություն, լեզվ աղյճ), ստացականներ, հավատարմագրեր,	Մտուցող արհեստավորներ և համաձայնական պորոգ վարժուկները
2 Պուշկին—«Զբահեղձը»	»	Փոքրիկ թղթակցություններ պատի լրագրի համար: Ժողով-	Համառոտ ծանոթություն լիզվի ու նրա կցանքի վախճ. հասկացողություն խոսքի, բաների, հնչյունների
3 Տուրգենևի «Մուսու»	»	»	»
4 Լալո—«Բյուրդ Զարմի պատմութ.»	»	»	»
5 Մուրացյան—«Առջա Միլլա»	»	»	»
6 Հ. Թումանյան—«Գուլիանի լերդը»	»	»	»
7 Կուլով «Գեղջուկի ծաղիկունքը»	»	»	»
8 Դ. Աղայան—«Ծախարակ»	»	»	»
9 Ա. Ահարոնյան—«Մեծ ճանապարհին»	»	»	»
10 Զուգուրյան—«Պետին և Ուհանը»	»	»	»
11 Դ. Աղայան—«Արուկունի պալատը հնի դեմ»	»	»	»

12	վիւհներ՝ Տեղի — Ընթերցան, նուրբ	»	կառավարական և ազգագրական
13	Սկստապար — «Ռուս, ժող. առասպ.»	»	նյութերը (հանելուկներ, ասացվածք-
14	Ա. Իսահակյան — «Մշերի կռիվը»	»	ներ և այլն)։ Կադմիլ բառարան,
15	Հ. Հովհաննիսյան — «Մարն ի վեր»	»	հուշատետր, շրջիկ տետր։
16	Բաֆֆի — «Սաս-փուշ» ընթերց նյութ	»	Գրավոր աշխատանքներում մեծ
17	Արաքս — «Պալաքարոյ Մարտն»	»	տեղ տալ գուցած տեսական թեմա-
18	Պուչկով — «Կին պատվիրակը»	»	ներինց վերցված շարադրութուննե-
19	Խ. Արովյան — «Գուղը և քաղաքը»	»	րին։
20	Հ. Հովհաննիսյան — «Հատիկ»	»	
21	Ակսել-Բակունց — «Թանգիրն»	»	
22	Ա. Իսահակյան — «Մաճկալ»	»	
23	Շ. Կուրդիւյան — «Գութանի լերդը»	»	
24	Ալ. Ծատուրյան — «Յերկրի մշակներ»	»	
25	Հ. Թումանյան — «Յերկաթուղու մուտ-	»	
	քը մեր ճորհրում»	»	
26	Ստ. Զորյան — «Յերկաթուղին»	»	
27	Նեկրով — «Տաքենտ» հայի քաղաք»	»	
28	Ակսել-Բակունց — «Մեր գյուղերում»	»	
29	Տարազիր — «Շաբաթուրկալը»	»	
30	Մելիքսեթյան — «Գրիթ Մարթո»	VII տ.	
31	Թ. Զրկովյան — «Փրկիչ կոտորեալ»	»	
32	Անուշ — «Վհակյան քալ»	IV տ.	
33	Խ. Արովյան — «Բարեկենդանը Գա-	V տ.	
	նաքնում»	»	
34	Բաֆֆի — «Տանուտեր Խաչուի ընտ-	»	
	նիքը	»	
35	Հ. Թումանյան — «Մարերի կոխը»	»	
36	Փափաղյան — «Հայ բուշանեղի վրան-	»	
	ներում	»	
37	Հ. Թումանյան — «Մի կաթիլ մեղր»	»	
38	Զորյան — «Յանկապատ»	»	
39	Ակսել-Բակունց — «Ծիրանի տափ»	»	

ԳՐԱԿԱՆ—ԳԻՏԱԿԱՆ ՀՈԳԱԾՆԵՐ	ԴՊՈՅՈՒՆ	ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ (Բանավոր և գրավոր)	ՔՆՐԱԿԱՆԱՐԱՆ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ
16	Նիկ. Մամիկոնյան—«Պրնճաշանքի անցյալից»	Մամ.	կազմակերպչություն): Բայի ժամանակները, դեմքերը, թիվը, խոսքերն ու (նեղ- կա, անցյալ, ապագան, վարակա- տար՝ եւ հարակատար՝ ած վերջա- վորություններ: Բայերի ուղղագրու- թյունը: Բայական միջածանցներ— ան, են, ն, չ, առ, ոտ, ա, ացն, եցն, ցն, վ (գոյան-ալ, մոտ-են- ալ, տեւ-ն-ել, կոր-չ-ել, կոր-առ-ել, շարդ-ոտ-ել, փշր-ա-ել, կարդ-ացն- ել, մոտ-եցն-ել, թռ-ցն-ել, շարդ-վ- ել): Բայերի կրկնավոր բարդու- թյուններ՝ զնգզնգալ, թափթփել, ծակծկել, ծրծռել, գրծալ և այլն:
17	Հ. Հակոբյան—«Անգլիկ»	»	Համանման խմատով անդամներ ունեցող նախադասություն (խոսքի բաղձակի մասերով) և կետադրու- թյունն այս մասում: Գոյական ու-
18	» — «Հեռախոսակն կա- լարան»	»	նուն, նրա քերականական հատկա- նիշներն ու իմաստը: Իգական սեռի ածանց ու բարդություն հայերենում
19	Ժ. Երզուկ—«Անտրակա Նավա- հանգստում»	»	(ուճի, դուխտ, անուշ): Հատարակ ու հատուկ գոյականներ: Հատուկ անունների ուղղագրությունը: Գոյ- ականների հոլովումը: Դերանունն ու թվական անուն:
20	Գրիգ—«Մեքենաներն ու շահագործ- վող մարդը»	»	Բառեր ու բառերի կապակցու- թյուններ, փոխաբ. նախադասու-
21	Գանդեհի—«Զուգունի և լերկաթի թագավորությունը»	»	
22	Սինկլեր—«Կապիտալի աշխարհում»	»	
23	Ա. Անտոնյան—«Փողոցում»	»	
24	» — «Ճարակալ բանտում»	»	
25	Պուշկին—«Աքսորյալ. Դեկաբրիստ- ներին»	»	
26	Որոտսկի—«Պատասխան Պուշկինին»	»	
27	Սինկլեր—«Ջրմուխի չրգիկներ»	»	
28	Հ. Հակոբյան—«Գործարար»	»	
29	Ան. Ֆրանս—«Մարտ»	»	
30	Վալլես—«Կոմունիստի սկիզբը»	»	
31	Մ. Գորկի—«Բազելի լերդը»	»	
32	Վ. Հյուգո—«Բարբիկադների վրա»	»	
33	Գերասիմով—«Կոմունիստի կործա- նումը»	»	
34	Հ. Հակոբյան—«Հեղափոխություն»	»	
35	Մ. Գորկի—«Հունվարի ինն»	»	
36	Լ. Աթաբեկյան—«Ապստամբություն»	»	

37	Մ. Գորկի—«Գործաթիվների լերե- խաններ»	»	թյունից դուրս են մնում. միջան- կյալ բառեր: Միջանկյալ կապակ- ցություններ՝ գերջավորված և չվեր- ջավորված:
			Ածական, նրա քերականական հատկանիշները և նշանակությունը: Ածականը գոյականի հետ (չհոլով- վող), ստանց գոյականի (հոլովվող): Ածական դերանուններ՝ գոյականնե- րի հետ (ցուցական, ստացական, հարցական): Վերական, թվական (քանական-գոյական) անորոշ ածականներ և բաղձականներ կամ դերայիններ—ապառնի դերայ լույս վրա, անցյալ դերայ-ած, ել, լեն- թական դերայ-ող:
			Դիտությունը բարդ նախադա- սությունն ու սրա կառուցվածքի: Շաղկապակցի և անշաղկապ կապակ- ցություններ: Համադասական և ստորադասական շաղկապներ: Նա- խադասությունների կապակցու- թյունը հարաբերական դերանունների միջոցով (սի, ինչ, ուր, ինչ, փոքր): Անորոշ դերայ, սրա կապակցու- թյունը, լծողություն, (ալ, ել): Պարզ ստանդանց (ան, են, ն, չ), բարդ- մադական (առ, ոտ, ա), պատ- ճառական (ացն, եցն, ցն), կրավո- րական (վ) կապակցական դերայ- ներ:
			Ուղղակի և անուղղակի խոսք:

Գ Ր Ա Ն Ա Ն—Գ Ի Տ Ա Ն Վ Ա Ն ՀՈՐԴԱՄԱՆՆԵՐ	ԴՊՐՇՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ (Բանավոր և գրավոր)	ՔՆՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ
		Ուղղակի խոսքն անուղղակի և ընդհակառակը դարձնելու վարժություն: Մակբալ և մակբալական բառեր, տեղի, ժամանակի, վերակի, քանակի մակբայներ, նպատակի և պատճառի արտահայտություն: Հարակատար անցյալ դերբայներ և սրանց տարբերություններ: Ամփոփել կետադրության նշանները՝ ուղենշները (տրոհություն, ատղանություն և բացահայտություն նշաններ): Չափարկություններ: Կապեր—նախդիր և հետագիր: Շաղկապներ—համադասական և ստորադասական:

Գ. Տ Ա Ր Ի

Յերբորդ խմբի ուսումնասիրությունն նույն ժամանակ Միտլան և կապիտալիստական յերկրների կարգերի ուսումնասիրությունն է՝ հակադրության միջոցով: Այս տարում ուսումնասիրվում են սոցիալիստական և կոմունիստական կարգերն ու նրանց տարբերությունները: Ապա, աշխատավորության կեղծ Արևմուտքում և Արևելքում: Կոմիստերն ու նրա խնդիրները, մեր հերթական անելիքները ու ներկա սոսնձություն:

Պատմությունը վերլուծություն և յենթարկում համաշխարհային պատերազմը: Փետրվարյան և Հոկտեմբերյան հեղափոխությունները և քաղաքացիական կռիվները: Բանվորության ու գյուղացիության դաշինքը և սրա հետևանք՝ ինքնիշխանությունը, ինչպես լիբերալ տարի «Կարմիր Արև»-ից, նույնպես և վեցերորդ տարվա զբաղմունքը, փորը հնարավոր և դպրոցում խմբակների միջև դասադրերն իրար հետ փոխանակելով:

Խորհրդային և կապիտալիստական յերկրների հակադրությունը հարցը լուծելու համար պետք է բանավոր և գրավոր աշխատանքներ կատարել ուսումնասիրվող հոգվածների շուրջը: Այսպես, որինակ՝ յեթե հողվածը կապիտալիստական յերկրների կարգերն է ցուցադրում, ապա բանավոր և գրավոր աշխատանքի նյութ պետք է դրձնել, թե ինչպես են կարգերը մեղմում և ընդհակառակը: Գրավոր աշխատանքների մեջ զարկ տալ դատողական, քննադատական, վերլուծական շաղկապներին և ինքնուրույն ստեղծագործություններին:

Քերականությունը կրկնվում է և ամբողջացվում նույն Ա. և Բ. խմբերի համար մասնանշված մեթոդով:

Գ Ր Ա Ն Ա Ն—Գ Ի Տ Ա Ն Վ Ա Ն ՀՈՐԴԱՄԱՆՆԵՐ	ԴՊՐՇՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ (Բանավոր և գրավոր)	ՔՆՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ
1 Երկնադուրդ «Անեղը իմպերիալիստական պատերազմում»	Վերլուծական, դատողական շաղկապներ: Չեկուցումներ, բանաձևեր, գեղարվեստական ինքնուրույն փորձեր:	Կրկնել ստուգաբանություններ, շացնել համաձայնություններ:
2 Թորգոմյան «Անշակա գլխիկ»	Վերլուծական ալյա խմբի թեման առաջադրում է հակադրություն կապիտալիստական իրավակալի և ինքնիշխանության միջև, ապա ուղենշները:	
3 Մ. Գորկի «Բազելի յերգը»	Նյութ պետք է դարձնել անցած հողվածները: Հակադրական շարժումները:	
4 Ստ. Զորյան «Պատերազմը»	Պատմությունը: Գրավոր աշխատանքներում մեծ տեղ տալ գյուղատնտեսական թեմաներին:	
5 Յակ. Ուկուլե «Փետրվարյան ուրբերը»	Մասնավորում է հակադրություն շարժումները: Հակադրական շարժումներում մեծ տեղ տալ գյուղատնտեսական թեմաներին:	
6 Վ. Տերզյան «Թափվում են թագերը հնամուտ»	Մասնավորում է հակադրություն շարժումները: Հակադրական շարժումներում մեծ տեղ տալ գյուղատնտեսական թեմաներին:	
7 Չարենց «Ամբոխները խելագարված»	Մասնավորում է հակադրություն շարժումները: Հակադրական շարժումներում մեծ տեղ տալ գյուղատնտեսական թեմաներին:	
8 Մ. Գորկի «Մերկահավի յերգը»	Մասնավորում է հակադրություն շարժումները: Հակադրական շարժումներում մեծ տեղ տալ գյուղատնտեսական թեմաներին:	
9 Մեյլք-Շահյան «Մայիսյան ապստամբություն»	Մասնավորում է հակադրություն շարժումները: Հակադրական շարժումներում մեծ տեղ տալ գյուղատնտեսական թեմաներին:	
10 Չուբար Յե «Նոյեմբերի 29-ը»	Մասնավորում է հակադրություն շարժումները: Հակադրական շարժումներում մեծ տեղ տալ գյուղատնտեսական թեմաներին:	
11 Չարենց «Մեր աշխարհը սովորական»	Մասնավորում է հակադրություն շարժումները: Հակադրական շարժումներում մեծ տեղ տալ գյուղատնտեսական թեմաներին:	
12 Պահարե «Յերեկ և Այսր»	Մասնավորում է հակադրություն շարժումները: Հակադրական շարժումներում մեծ տեղ տալ գյուղատնտեսական թեմաներին:	
13 Մեյլքյան «(Փոխ.) «Հաղթանակ»	Մասնավորում է հակադրություն շարժումները: Հակադրական շարժումներում մեծ տեղ տալ գյուղատնտեսական թեմաներին:	
14 Սեֆուլինա «Բաղադրացիական կույր»	Մասնավորում է հակադրություն շարժումները: Հակադրական շարժումներում մեծ տեղ տալ գյուղատնտեսական թեմաներին:	
15 Մեյլքյան «Մեյլքյան ու բանվորները»	Մասնավորում է հակադրություն շարժումները: Հակադրական շարժումներում մեծ տեղ տալ գյուղատնտեսական թեմաներին:	
16 Չեկ-Լոնգոն «Յերկաթե կրունկ»	Մասնավորում է հակադրություն շարժումները: Հակադրական շարժումներում մեծ տեղ տալ գյուղատնտեսական թեմաներին:	

Գ Ր Ա Կ Ա Ն . Գ Ր Տ Ա Կ Ա Ն Հ Յ Փ Վ Ա Մ Ն Ե Ր	Խ Պ Մ Ո Ս Վ Մ Ո Կ	Գ Ո Ր Ծ Ն Ա Կ Ա Ն . Ա Շ Խ Ա Տ Ա Ն . Ք Ն Ե Ր (Քանակությ. և գրավոր)	Ք Ն Ր Մ Ա Կ Ա Ն . Ա Կ Մ Ա Ն . Գ Ր Տ Ե Ն Ր
17 Սերկեր «Ամերկյան բուռնքը»	Vllm.		
18 Գաստև — «Մեծ տնում ենք յեր- կաթեց»	»		
19 Զոն Ռիդ — «Հաղթության ճանա- պարհին»	»		
20 » — «Մոսկվայում»	»		
21 Գ. Մահարի — «Դեպի գյուղ»	»		
22 Սեյֆուլինա — «Կոմունայի խոս- հարբը»	»		
23 Դ. Նալիդ — «Բանդ. Փակուղեւում»	»		
24 Սամվել «Բանֆակը»	»		
25 Էմ. Զոլա — «Ինչ են մտածում նը- րանք սոցիալիզմի մասին»	»		
26 » — «Բանֆորների գրույցը»	»		
27 » — «Ապագայի իրկրում»	»		
28 Ան. Ֆրանս — «Համաշահականների հավասարության մեջ»	»		
29 Հ. Հակոբյան «Հավասարություն»	»		
30 Վարդանյան — «Ախչա կույմա»	»		
31 Դ. Դեմիրճյան — «Անցնող հինը»	»		
32 » — «Ջրանցքի տունը»	»		
33 Մարքսը բնականորեն ընթերց. հա- մար.	»		
34 Սեյֆուլինա — «Հեքլաթ Լեռնի մա- սին»	»		

- 35 Պիդյակ — «Նոր մարդ»
 36 Կիլերման — «Նույեմբերի 9-ը»
 37 «Կոմունարուհի Վարխան» —
 38 Բլախին — «Պատանի հերոսներ»
 39 Արաբս — «Մարոն»

ՄՐԱԳԻՐ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹՅԱՆ

Ա. ՏԱՐԻ

Ա.Ա.Ա.ԻՆ ՄԱՍ

Ֆիզիկական Աշխատագրություն

Ֆերկրագնդի ձևը, մեծությունը և շարժումը: Գրություն. աստիճանա-
ցանց. աշխարհագրական լայնություն և լերկայնություն:

Տարվա լեղանակները: Գիշերահավասար և արևադարձ:

Կլիմայական գոտիներ:

Ցամաք—

Հանք: Լեռնային տեսակներ՝ դանդաղածային և շերտավոր:

Ֆերկրագնդի կառուցվածքը: Ֆերկրի կեղևը: Ֆերկրի կեղևի համառոտ
պատմությունը: Ֆերկրաբանական դարաշրջաններ (արխայան, արխեոդոյան,
հին կենդանական, միջին կենդանական և նոր կենդանական):

Ցամաքի և ծրի բաշխումը յերկրի վրա: Կղզիներ: Ծովեղբերյալ գիծ:
Ֆերկրաբանական յերևույթներ՝ հրաբուխ, յերկրաշարժ, լեռնակազմություն:
Հայկական բարձրավանդակի ծալքավոր լեռները: Հարթություններ: Հայկա-
կան բարձրավանդակի գոյացումը: Հայաստանի դաշտավայրերը: Ֆերկրի
կեղևի դարավոր տատանումները:

Զրի գործունեությունը: Մառցադաշտ: Սառերկրյա շուր: Գեղեր: Գե-
տեր և նրանց աշխատանքը: Հայաստանի գետերը: Լճեր: Հայաստանի լճերը:
Հողմահարություն: Հող: Հողի հորիզոնական և ուղղաձիգ գոտիներ:

Մթնոլորտ—

Ոդի տաքանալը: Ցամաքի և ծովի տաքանալը:

Ոդի ջերմության որական ընթացքը: Ոդի ջերմության տարեկան ըն-
թացքը: Ոդի խոնավությունը: Զրային գոլորշիներն ու մեջ: Մթնոլորտա-
յին տեղումներ: Մթնոլորտի ճնշումը: Քամի: Ծովեղբային և լեռնահովտա-
յին քամիներ: Մուսոններ: Պասսատներ: Յիկոն: Անտիցիկոն: Ֆեղանակ:
Կլիմա: Հայաստանի կլիման:

Ովկիանոս: Ծովերի և ովկիանոսների հատակի կազմությունը: Ծովի
ջուրը: Ալիքները: Մակընթացություն և տեղատվություն, ծովային հոսանք-
ներ:

Կյանք—

Բուսականություն: Բուսական համակեցություններ: Բուսականության
հորիզոնական և ուղղաձիգ գոտիները: Հայաստանի բուսականությունը:

Կենդանիներ: Կենդանական շրջաններ: Հայաստանի կենդանական աշ-
խարհը:

Մարդկություն: Մարդկային ցեղեր: Ազգաբնակչություն և նրա խը-
տությունը: Հայաստանի ազգաբնակչությունը:

ՅԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

Հայաստանի տնտեսական աշխարհագրություն:

Հ. Ս. Ա. Հանրապետության հողային տարածությունը և նրա բաշխումն
ըստ տեսակների: Ցանքերի տարածությունը: Հողաշինարարություն: Հող-
ածաղաղործությունը Հայաստանում: Կենդանի և մեղալ ինվենտար: Հողոգ-
տագործման լեղանակները և ձևերը: Ագրոկազմ և ագրոգրականություն:
Հայաստանի խորհրդային տնտեսությունները: Հողերի արհեստական վտո-
գումը:

Փյուզատնտեսություն:

Հացաբույսեր՝ ցորեն, գարի, ալի հացաբույսեր:

Տեխնիկական բույսեր՝ բամբակ, վուշ, ծխախոտ: Դաշտային ալի մշա-
կույթներ: Բանջարաբուծություն և բոստան: Ցանովի խոտ: Ալգեգործու-
թյուն:

Հայաստանի արոտավայրերը: Անասնապահություն:

Մեղվաբուծություն: Շերամապահություն: Թռչնաբուծություն, ձկնոր-
սություն և ձկնաբուծություն:

Հայաստանի անտառները, անտառային տնտեսություն և անտառաշի-
նարարություն:

Վարսորդություն:

Արդյունագործություն: Լեռնային արդյունագործություն:

Պղինձ. պեմպ: Հայաստանի ալի հանքային հարստությունները:

Հայաստանի մշակողական արդյունագործությունը:

Գինու-սպիրտ-կոնյակի արդյունագործությունը: Կաշվի, բամբակա-
դաշան, անկվածային, պոլիգրաֆ և մեքենագործական արդյունագործու-
թյունը: Չափ ու կշիռների պալատ: Հայաստանի քիմիական արդյունագոր-
ծությունը: Ձեթ-ոճառի և անտառի արդյունագործությունը: Սննդարար
նյութերի մշակություն: Ծխախոտի վերամշակում: Ելեկտրիֆիկացիա: Հա-
յաստանի արդյունագործության արդի դրությունը և նրա հեռանկարները:

Հայաստանի կոոպերացիան: Սպառողական և գյուղատնտեսական կոո-
պերացիա: Հայաստանի հաղորդակցության ճանապարհները: Կապը:

Հայաստանի առևտուրը:

Լուսավորության գործը Հայաստանում:

Ժողովրդական առողջապահությունը:

Բ. ՏԱՐԻ

Խ. Ս. Հ. Մ. — ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

1. — ԸՆԳՈՒՄՈՒՄ ԵՆՈՒՄՈՒՄ. — (համառոտ ներածություն) ԽՍՀՄ-ի
գիրքը յերկրագնդի վրա, տարածությունը, սահմանները, ովկիանոսներն ու
ծովերը, մակերեսն ու հողը, կլիման, գետերն ու լճերը, կենդանական ու
բուսական աշխարհը, բնակչությունն ու նրա ցեղային կազմը: Հացի, ա-
նտառապահության, ամուսի, նավթի և ալի գլխավոր շրջաններն ու վայրե-
րը: Արդյունաբերության կարևորագույն շրջաններն ու վայրերը (առանձնա-
պես մետաղաբերության և անկվածագործության): Պետականի ու
յունացումն ինչի՞ վրա չի հիմնված:

2.—Ս.Ուսանողները.—(Հյուսիս-Արևելյան, Հյուսիս-Արևմտյան և այլն: Կանգ առնել իրենց շրջանի վրա): Պետպլանի՝ ուսումնական-բուժական սխեմը: 1.—գիրքն ու մեծութունը, բնորոշ դաշտեր, 2.—հանածո հարստություն, 3.—արդի մակերեսն ու ջրերը, 4.—կլիմա և հող, 5.—բուսական և կենդանական աշխարհ, 6.—ազգաբնակչություն, 7.—գյուղն ու գյուղատնտեսությունը, 8.—քաղաքն ու արդյունաբերությունը, 9.—առևտուր և հազորդակցություն, 10.—կենցաղ և կուլտուրական դրություն, 11.—տնտեսական հեռանկարներ:

Յուրաքանչյուր ուսյուն անցնելիս պետք է սեղծ ձևակերպել նրա առանձնահատկությունները, վորքան տարրերովում է մյուսներից: Իրենց ուսյունն անցնելիս պետք է մանրամասն ծանոթանալ նաև իրենց գավառին ու նահանգին: Պետք է նպատակ դնել պարզելու՝ գյուղացիական տնտեսությունը ինչ սխեմով և ուղղություն ամենից ոգտավետն է ու համապատասխանը Պետպլանի այդ ուսյունի պայմաններին և զարգացման հեռանկարներին:

Գ. Տ Ա Ր Ի

Ա. ՀԱՄԱՇԵՍԱՐԷՍԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Բնական-արտադրական ուժերի բազմազանությունը պայմանավորվում է մարդկային գրգռվածությունների տեսակների բազմազանությամբ և հանդիսանում հիմքը աշխատանքի համաշխարհային բաժանման: Հացի, անասնապահության, անասնաբուժության, հավաքության, հանքերի, բամբակի և այլ հում նյութերի համաշխարհային կարևորագույն շրջանները: Համաշխարհային արդյունաբերության կարևորագույն վայրերը: Աշխարհի բոլոր մասերի փոխադարձ տնտեսական կապն ու կախվածությունը: Արտադրական ուժերի զարգացման անհամաչափությունը, նրանց դրությունը տվյալ մոմենտում: Համաշխարհային փոխանակություն. (համաշխարհային առևտուրը, հաղորդակցությունը, առևտրական ճանապարհները):

Բ.—Պետությունների խմբակցությունները.—1.—Հ. Ա. Միացյալ Նահանգները. նրանց հեգեմոնիան Ամերիկյան մայր ցամաքում և համաշխարհային կապիտալիստական տնտեսության մեջ: Կենտր. և Հարավային Ամերիկայի կարևորագույն պետություններն ու նրանց փոխհարաբերությունը Միացյալ Նահանգների հետ: Միացյալ Նահանգների դերը համաշխարհային տնտեսության և քաղաքականության մեջ:

2.—Բրիտանական կայսրություն.—Նրա դոմինյոններն ու գաղութները (Կանադա, Հնդկաստան և այլն): Համեմատել Բրիտ. կայսրությունն Ամերիկայի հետ. տես այդ մասին Խորրաբերի աշխատության մեջ):

3.—Կենտրոնական Եվրոպա.—Ֆրանսիա, Գերմանիա, Իտալիա, փոքր պետություններ. նրանց փոխհարաբերությունն ու շահերի հակամարտությունը: Փոքր պետությունների խմբակցությունը մեծերի շուրջը:

4.—Մերձավոր Արևելք.—Տաճկաստան, Պարսկաստան, Ալգանիստան (փորոնք կոմուն էն իմպերիալիզմի դեմ): Բալկաններ (մեծ պետությունների վասսալներ):

5.—Հեռավոր Արևելք.—Ճապոնիա, Չինաստան, Մոնղոլիա (Չինաստանի մասին ավելի մանրամասն անցնել):

6.—Կելվ Աֆրիկայի բաժանման համար: Աֆրիկայի կարևորագույն շրջաններն ու գաղութներն են: Նյութի այսպիսի բաշխումը պարզ հասկացողություն պիտի տա կապիտալիստական լերկրների հակամարտությունների մասին և դրանով հեշտացնի միջազգային անցուղարձի ըմբռնումը):

ԾՐԱԳԻՐ ՄԱԹԵՄԱՏԻԿԱՅԻ

Ա. Տ Ա Ր Ի

Կրկնել և ամփոփել աշակերտների դիտելիքները ամեն մեծության ամբողջ թվերով ու տասնորդական կոտորակներով թվաբանական գործողություններ կատարելու վերաբերյալ:

Գտնել թվի՝ տոկոսներով արտահայտված մասը: Գործողությունների տվյալների և հետևանքների կախումը:

Գործողությունների ստուգումը: Հասարակ թվական հավասարումների լուծումը: համաձայն ընդունված հարաբերությունների:

Թվաբանական գործողությունների արդյունքների փոփոխությունները՝ այդ գործողությունների թվերը փոփոխելու հետևանքով:

Ուղիղ գիծ, հատված և նրա չափումը:

Յերկարության չափերի մետրական սխեմը: Գծային մասշտաբ: Ուղղանկյուն դիագրամների և փորձական գրաֆիկների կառուցումը:

Չափման մոտավոր ճշտության գնահատումը: Գործողություններից ստացված մոտավոր թվերով արդյունքների կլորացումը:

Հասարակ կոտորակներ, կոտորակների կրճատումը: Պարզ և բարդ թվեր:

Թվերի բաժանման նշանացույցները 2, 4, 5, 3 և 9-ի վրա: Թվերի վերածումը բազմապատկիչների: Ամենափոքր բազմապատկի թիվ: Գործողություններ հասարակ կոտորակներով: Հասարակ կոտորակները դարձնել տասնորդական՝ պահանջվող ճշտությամբ:

Ուղիղ անկյունը ու նրա մասերն իրրի անկյան չափ: Շրջանագիծ: Աղիլի աստիճանային չափումը: Անկյան չափումը յուր աղիլով: Փոխադրիչ: Կարկինի և քանոնի միջոցով տվյալ անկյան հավասար անկյուն կառուցելը:

Անկյունների գումարումը, հանումը և բազմապատկումն ամբողջ թվով կառուցման միջոցով: Շրջանաձև (սեկտորային) դիագրամ կազմելը:

Կից անկյուններ: Հավասար կից անկյուններ. գաղափար ուղղահայացի և թեքի մասին: Բացված անկյուն: Կից անկյունների գումարը: Ընդհանուր գաղաթի շուրջը գտնվող անկյունների գումարը: Հակադիր անկյուններ:

Ուղղանկյուն, քառակուսի, գուգահեռակողմ, յետանկյուն և սեղան:

Այս պատկերների ամենազվազոր հատկությունները: Բարձրության փորձումը անկյունաչափի միջոցով: Պատկերների զմումն անկյունաչափի և քանոնի միջոցով: Մակերեսի մետրական չափերը: Նշված պատկերների մակերեսների փորձումները: Գաղափար բազմանկյան մասին, սրա մակերեսի գտնելը յետանկյունների կամ սեղանների վերածելով:

Տառային նշումները:

Տառանիշ թվերով կատարված գործողությունների գրանցումը: Գաղափար աստիճանացույցի մասին: Տվյալ մակերեսով քառակուսու կողմ գտնելը հարմար թվերի ընտրությամբ և աղյուսակի միջոցով:

Տառային ֆորմուլանքով արտահայտել խնդիրների լուծումը: Գործողությունների նորմալ կարգի պայմանները: Փակագծերի գործողությունը: Հաշվումներ ամբողջանիշ կամ կոտորականիշ տառային ֆորմուլանքով: Սորանարդ և ուղղանկյուն դուգանեռանիստ (պարալելոգրամ) ծավալի մեծության հաշիւը: Սորանարդի և ուղղանկյուն դուգանեռանիստի ծավալի ֆորմուլանքը: Ըստ ծավալի կշիռը հաշվելու ֆորմուլը: Ծանոթության մեծության հաշիւը: Ուղիղ յեռանկյուն պրիզմա: Նրա մակերեսները և ծավալը: Քանոթական հարաբերություն: Վերոշել հատվածների, մակերեսների, ծավալների, քաշերի և այլն հարաբերությունը: Թվային մասշտաբ և զծային մասշտաբի փոխադրումը թվային: Յերկու թվերի հարաբերության արտահայտությունը տոկոսներով: Գաղափար հարաբերական անճշտության մասին և դրա արտահայտությունը տոկոսներով: Գտնել ամբողջը նրա տվյալ տոկոսային մասով:

Ուղիղ համեմատական մեծություններ, սրանց համապատասխան նշանակությունների չեքիւ կարգը: Յերկրաչափական համեմատություն, սրա հատկությունները և համեմատության անհայտ անդամի գտնելը: Հակառակ համեմատական մեծություններ: Նրանց համապատասխան նշանակությունների չեքիւ կարգը (չափը): Տվյալ հարաբերության մեջ մասերի բաժանումը: Մի անհայտով ամենապարզ հավասարումների լուծումը թվական գործակիցներով:

Շրջան և զլան: Շրջանագծի չեքիւրությունը և տրամագծի հարաբերություն փորձնական վորոշումը: 3, 14 թիվը: Շրջանագծի չեքիւրություն ֆորմուլը: Շրջանի մակերեսի վորոշումը փորձով: Շրջանի մակերեսի ֆորմուլը: Գլանի փոքրը, Գլանի մակերեսների և ծավալի ֆորմուլը: Հատակագծերի զծագրումը: 3 կողմերով յեռանկյուն կաղմելը: Ծանոթություն պայմանական նշաններին:

Հողաչափական աշխատանքներ—

1.—Հողամասի հատակագիծը վերցնել վոշ բարդ կոնտուրով չափելով միայն չեքիւրությունները (յեռանկյունների բաժանելով կամ կոնտուրի բոլոր կողմերը չափելով և բազմանկյան յուրաքանչյուր անկյունում յեռանկյուն հատելով):

2.—Եկկերի սցնությունը հողամասը հատակագծել վոշ բարդ կոնտուրով (կոնտուրի ներսը մագիստրալներ կախելով կամ կոնտուրը շրջանակի մեջ ամփոփելով):

3.—Վոշ բարդ հողամասի կամ ուղեգծի (մարշրուտի) ուղղագծումը քաղաչափով պլանշիտի, կողմացույցի և յեռակող մասշտաբային քանոնի միջոցով:

4.—Պրոֆիլը վորոշել ցուցածողի, աստիճանավորված բեկվալի և հարթաչափի սցնությամբ:

Բ. Տ Ա Ր Ի

Թվական առանցք: Հակընթաց մեծությունների գրաֆիկ պատկերացումը: Հարաբերական թվեր: Թվի նշանը և բացարձակ մեծությունը:

Հարաբերական թվերի գումարումը և հանումը: Հանրահաշվական գումար: Հարաբերական թվերի բազմապատկումը և բաժանումը:

Հավասարումների լուծումը (անդամները տեղափոխելով մի մասից մյուսը):

Զուգահեռ գծեր: Զուգահեռ ուղիղների կառուցումը քանոնի և անկյունաչափի ոգնությամբ: Համապատասխան և խաչադիր անկյունների հավասարությունը: Զուգահեռ կողմերով անկյունների թեորեմը: Ուղղահայաց կողմերով անկյունների հատկությունները: Աստիճան: Դրեկտի և բացասական, ամբողջ և կոտորակ թվերի աստիճան բարձրացնելը: Տառային հիմքով աստիճան: Միևնույն հիմքն ունեցող աստիճանների (ամբողջ և զրական) բազմապատկման և բաժանման կանոնները:

Ամբողջ և կոտորակ միանդամանի: Տեղափոխման որենքը բազմապատկման մեջ ($a \cdot b = b \cdot a$), գուգորդական որենքը բազմապատկման մեջ ($a \cdot b = (a \cdot c) \cdot b = a \cdot (b \cdot c)$):

Միանդամանիների բազմապատկումը: Միանդամ համարիչ և հայտարար ունեցող կոտորակների կրճատումը: Տառային գործակից ունեցող ա. աստ. յեքիւնդամ հավասարումների լուծումը: Միանդամանիների գումարումը և հանումը: Զորս գործողություն միանդամ համարիչ և հայտարար ունեցող կոտորակներով:

Ուղիղի և շրջանագծի փոխադարձ զիրքը: Յերկու շրջանագծի փոխադարձ զիրքը: Յեռանկյունը և նրա տարրերը: Այն պայմանները, վորոնց պետք է բավարարեն յեքիւ հատվածները, վորպետքի կարելի լինի նրանցով յեռանկյուն կառուցել: Յերեք կողմերի համեմատ յեռանկյուն կաղմելը: Տվյալ անկյան հավասար անկյուն կառուցել քանոնի և կարկիների ոգնությամբ: Յեռանկյուն կառուցելը մյուս տարրերի համեմատ: Յեռանկյունների հավասարության նշանները:

Յեռանկյան անկյունների գումարի թեորեմը և դրա հետևանքները: Յեռանկյունների ստորաբաժանումն ըստ անկյունների: Հավասարաբուն յեռանկյուն: Գաղափար առանցքային համաչափության մասին: Թեորեմ հավասարաբուն յեռանկյան կիսողի վերաբերյալ: Կառուցել անկյան համաչափության առանցք: Անկյունը կիսել: Ուղղահայացը, թեքը և դրա առաջագոյությունը (проекции): Կետի և ուղիղի միջի հեռավորությունը: Կառուցել հատվածի համաչափության առանցքը, ուղղահայաց բարձրացնելը և իջեցնելը, հատվածը կիսել: Բազմանդամանին իրեն հանրահաշվային գումար: Տեղափոխման որենքը գումարման մեջ, $a + b = b + a$: Զուգորդման որենքը գումարման մեջ, $a + (b + c) = (a + b) + c$: Բազմանդամանիների գումարումը և հանումը: Համապատասխան վարժությունների լուծումը:

Բազման որենքը բազմապատկման մեջ: Բազմանդամանու բազմապատկումը միանդամանիով, յեքիւրաչափական լուսաբանություն: Բազմանդամանու բաժանումը միանդամանու վրա: Ընդհանուր բազմապատկիչի փակագծից հանելը: Բազմանդամ համարիչ և հայտարար ունեցող կոտորակների կրճատումը միանդամանի բազմապատկիչներով:

Տառային գործակից ունեցող ա. աստ. հավասարումների լուծումը: Բազմանդամանու բազմապատկումը բազմանդամանիով: Յերկրաչափական լուսաբանություն:

Բազմանդամանու վերլուծումը բազմապատկիչների՝ խմբավորման յեղանակով: Կրճատ բազմապատկման ֆորմուլները $(a+b)^2$, $(a-b)^2$, $(a+b) \cdot (a-b)$:

Նրանց կիրառումը թվերի բազմապատկումը պարզեցնելու համար: Բազմանդամանիների վերածումը բազմապատկիչների՝ կրճատ բազմապատկման ֆորմուլների միջոցով:

Ֆիրկու թվերի քառակուսիների տարրերություն հաշվելը՝ բազմապատկիչների վերածելով: Հանրահաշվական կոտորակների կրճատումը նույն ֆորմուլների կիրառումով: Բազմանդամ հայտարարներով կոտորակների դումարման և հանման ամենապարզ դեպքերը:

Բազմանդամ համարիչ և հայտարար ունեցող կոտորակների բազմապատկումը և բաժանումը: Կոտորակային անդամներով հավասարումների լուծումը:

Քառանկյուն: Թեորեմ ամեն տեսակ քառանկյունների անկյունների գումարի վերաբերյալ: Սեղան: Հավասարասրուն սեղան և նրա համաչափություն առանցքը:

Չուղահեռակողմ: Թեորեմներ կողմերի, անկյունների և անկյունագծերի մասին: Ուղահեռակողմ իբրև չուղահեռակողմի մի մասնավոր տեսակ: Համաչափության առանցքներ: Թեորեմ անկյունագծերի վերաբերյալ:

Շեղանկյուն իբրև չուղահեռակողմի տեսակ:

Համաչափության առանցքներ: Անկյունագծերի հատկությունը: Քառակուսին ինչպես մասնավոր տեսակ ուղահեռակուն: Նրա համաչափության առանցքները: Տվյալ պայմանների համեմատ կառուցել քառանկյան դանդան տեսակները: Թեորեմ յեռանկյան միջնագծի մասին: Թեորեմ սեղանի միջնագծի մասին: Հատվածի բաժանումը հավասար մասերի: Խնդիրներ քառանկյունների գծային մասերի և մակերեսների վերաբերյալ՝ հավասարումների կիրառումով:

$y=ax$ ֆունկցիայի գրաֆիկը, իբրև համեմատական կախման արտահայտություն:

$y=ax+b$ ֆունկցիայի գրաֆիկը: $y=ax+b$ պատկերի հավասարումը: $AX+BY=C$ հավասարման պատկերը վերածել $y=ax+b$ -ի: Առաջին աստիճանի 2 հավասարումների համակարգի լուծումը, գաղափար նրա լուծման գրաֆիկ մեթոդի մասին: Միեռույն սիստեմի լուծումը գործակիցների հավասարեցման յեղանակով:

Գաղափար 3 անհայտներով 3 հավասարումների սիստեմի լուծման մասին: Խնդիրների լուծում հավասարումների ոգնությունով:

Շրջանագիծ և շրջան: Շրջանի առանցքային և կենտրոնական համաչափություն: Թեորեմ լարին ուղղահայաց արձագծի մասին: Լարի չերկարության և կենտրոնից ունեցած հեռավորության կախման մասին: Շոշափողի շոշափման կետի վրա տարված շառավիղի հատկությունը: Շրջանագծի տվյալ կետի վրա կառուցել շոշափող: Անկյունների և աղեղների չափումը: Կենտրոնական անկյուն: Թեորեմ նեղած անկյան չափելու մասին: Տեսողության անկյուն: Տրամագծին հենված ներգծյալ անկյուն: Շրջանագծին շոշափող տանել արտաքին կետից: Խնդիրներ շրջանագծի չերկարության, աղեղի, շրջանի և սեկտորի մակերեսի վերաբերյալ:

Դժագրեր (чертеж) և հատակագծեր պատրաստել՝ մասշտաբը փոփո-

խելով: Գաղափար նմանությունների մասին: Հոդաչափական աշխատանքներ (ըստ ընտրության)՝

1. — Անկյունների չափումը տեղում ամենապարզ՝ անկյունաչափի ոգնությամբ և անկյունաչափի կիրառումը մոշ բարդ կոնտուր ունեցող հողամասի հատակագիծը հանելով:

2. — Առարկաների բարձրության վորոշումը նմանություն հիման վրա:

Գ. Տ. Ա. Ր. Ի

Գտնել հատվածների մոտավոր հարաբերությունը: Նման յեռանկյունների կառուցումը և նրանց նմանություն նշանները: Անկյան կողմերը հատող չուղահեռական գծերի հատկությունը: Կ-րդ համեմատականի կառուցումը: Յեռանկյան անկյունի կիսողի հատկությունը: Նման բազմանկյունների կառուցումը և նրանց նմանություն պայմանները: Նման յեռանկյունների և բազմանկյունների մակերեսների հարաբերությունը: Գաղափար սուր անկյան սինուսի, կոսինուսի և տանգենսի մասին: Եռանկյունաչափական ֆունկցիաների փոփոխումն անկյունների փոփոխմամբ: Յեռանկյունաչափական մեծությունների աղյուսակ (յեռանիշներ):

Ուղահեռակուն և հավասարասրուն յեռանկյան տարրերի հաշվելը յեռանկյունաչափական ֆունկցիաների ոգնությունով: Յեռանկյան մակերեսի հաշվելը կողմերի և նրանց միջի անկյան համեմատ: Մոտավոր թվերով հաշվելու ամենապարզ ձևերը:

Քառակուսու կողմի հաշվելը նրա մակերեսի համեմատ: Քառակուսի արձատ հանելը ամբողջ թվից և տասնորդական կոտորակից՝ տվյալ կարգի արձատ հանելը:

Միավորի ճշտությամբ: Փյուլթագորի թեորեմը: Միջին համեմատականը: Ուղահեռակուն յեռանկյան քառակուսի և նրա եջերի պրոեկցիաների փոխադարձ կախումը: Կյան բարձրության և նրա ու ներքնաձիգի պրոեկցիայի փոխադարձ կախումը: Ներքնաձիգի, եջի և նրա ու ներքնաձիգի պրոեկցիայի փոխադարձ կախումը: Շոշափողի չերկարության, հատողի և նրա արտաքին հատվածի փոխադարձ կախումը:

Մուրանկյան յեռանկյունաչափական ֆունկցիաների փոխադարձ կախումը: Թերի քառակուսի հավասարումներ և նրանց լուծումը: Ֆերկորդ առաջին աստիճանի արմատների ձևափոխումը, արտադրյալից քառակուսի արմատ հանելը:

Բազմապատկիչի հանելը արձատի նշանի տակից, բազմապատկիչի մուծելը արձատի նշանի տակ, քառակուսի արձատ հանելն այն կոտորակից, վորի համարիչն ու հայտարարը միանդամանի յեն կամ յերկանդամանու լըրիվ քառակուսի:

$y=ax+b$ գծային ֆունկցիայի գրաֆիկը ուսումնասիրությունը: Մշտական «a»-ի և «b»-ի նշանակությունը:

$y=\frac{a}{x}$ ֆունկցիայի գրաֆիկը՝ «a»-ի դանդան դրական նշանակությունների դեպքում: Այս ֆունկցիայի գրաֆիկը մշտական «a»-ի դանդան նշանակությունների դեպքում: Քառակուսի հավասարումներ կազմելը և լուծելը: Քառակուսի հավասարման 2 արմատը: Քառակուսի հավասարման արմատների պիտանություն ստուգումը:

Քառակուսի հավասարման լուծումը՝ ձախ մասը լրացնելով մինչև չոր-
կանդամանու լրիվ քառակուսին: Քառակուսի հավասարման լուծումը ֆոր-
մուլի ոգնությունը:

Գաղափար ներգծյալ և արտագծյալ բազմանկյան մասին: Նրանք կա-
ռուցել՝ արտագծելով յեռանկյան դուրսը և ներգծելով յեռանկյան ներքը:
Ներգծյալ քառանկյան անկյունների հատկությունը: Գաղափար կանոնավոր
բազմանկյան մասին: Կառուցել կանոնավոր ներգծյալ յեռանկյուն, քառան-
կյուն և վեցանկյուն և նրանց կողմերի արտահայտությունը ներգծյալ շըր-
ջանի շառավիղի միջոցով:

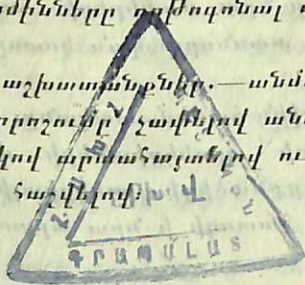
30°, 45°, 60° անկյունների յեռանկյունաչափական ֆունկցիաների
հաշվումը: Կառուցել կանոնավոր ութանկյուն և տասնչորսանկյուն՝ քա-
ռակուսու և կանոնավոր վեցանկյան ու կողմերի թվի կրկնապատկման մի-
ջոցով:

Կանոնավոր բազմանկյունների առանցքային և կենտրոնական համա-
չափությունը: Կանոնավոր բազմանկյունների անկյունների մեծությունը:
Կանոնավոր բազմանկյան կողմի և մակերեսի յեռանկյունաչափական արտա-
հայտությունը ներգծյալ կամ արտագծյալ շրջանի շառավիղի միջոցով:

Հեռակալ մարմինների մակերեսությունների և ծավալի հաշվումը ֆորմուլ-
ներով: — ուղիղ և թեք զուգահեռանիստի, պրիզմայի, բուրգի, գլանի, կո-
նի և գնդի:

Մակերեսությունների և ծավալների ֆորմուլաների կիրառումը խնդիրներ
լուծելու համար՝ մոտավոր հաշվումների միջոցով: Գաղափար հիմնական
յերկրաչափական մարմինները ութնոգոնալ առաջաձգություններով պատկե-
րացնելու մասին:

Հոդաչափական աշխատանքներ: — անմատչելի տարածությունների և
բարձրությունների վորոշումը՝ չափելով անկյունները անկյունաչափով և
հետևանքները գրաֆիկով արտահայտելով ու յեռանկյունաչափական ֆունկ-
ցիաների ոգնությունը հաշվելով:

Ց Ո Ւ Ց Ա Կ

ԳՅՈՒՂՅԵՐԻՏ ԴՊՐՈՑՆԵՐԻ ԴԱՍԱԳՐԲԵՐԻ ՅԵՎ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԻ

I. ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

1. Խ. Ավարելեզյան — Գլուղի հողաշինարարությունը 20 կ.
2. Ա. Աթանասյան — Գուլիան թե՛ արոր 5 կ.
3. Մ. Թումանյան — Շարքացանը և նրա նշանակությունը 15 կ.
4. Ա. Ա. Տրիֆոնով — Ինչու պետք է ցելը շուտ ցանել 15 կ.
5. Հ. Փիրումյան — Խոտորույսերը և նրանց մշակությունը չեղա-
նակները 10 կ.
6. Կ. Կ. Մելիք-Շահնազարյան — Կտավատը և կանեփը 20 կ.
7. Ա. Բակունց — Կարտոֆիլի մշակությունը 20 կ.
8. Իս. Տեր-Ներսիսյան — Ինչպես մշակել խաղողի այգիները 35 կ.
9. Իս. Տեր-Ներսիսյան — Պտղատու ծառերի փաստաթուղթերն ու
հիվանդությունները 25 կ.
10. Կ. Մելիք-Շահնազարյան — Ծխախոտի մշակությունը 20 կ.
11. Ա. Մուշեղյան — Անտառը պետք է հաշվով կտրել 10 կ.
12. Կ. Կ. Մելիք-Շահնազարյան — Տիգրանի 5 կ.
13. Խ. Յերիցյան — Անհատական թե՛ կոոպերատիվ կաթնատու-
նեություն 10 կ.
14. Խ. Յերիցյան — Կաթնատնտեսութ. գործնական ձեռնարկ 1 ո. 50 կ.
15. Պրոֆ. Ա. Ա. Քալանթար — Կաթնատու կովի կերակրումը 30 կ.
16. Վ. Ի. Բուկով — Այժն աղքատի կոֆե ե 20 կ.
17. Ս. Ֆրիդլին — Տասը պատգամ անասնապահին 20 կ.
18. Վ. Ֆերդինանդով — Հավարուծությունը և նրա ոգուաները 20 կ.
19. Ն. Խան-աղյան — Ուղեցույց արգյունավետ խոզարուծու-
թյան 15 կ.
20. Պ. Հեքիմյան — Շերմի վորդը, նրա կերակրելն ու խնամքը 10 կ.
21. Պ. Հեքիմյան — Թթենու մշակությունը 10 կ.
22. Մ. Խանզազյան — Մեղվարուծությունը գործնական ձեռնարկ 60 կ.

II. ԲՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

1. Նիկ. Սարգսյան — Բուսաբանություն 1 ո. 50 կ.
2. Նիկ. Սարգսյան — Կենդանաբանություն 1 ո. 40 կ.
3. Լվով Վ. Ն. — Համառոտ դասագիրք կենդանաբանութ. 1 ո. 40 կ.
4. Զավալով — Մարդու անատոմիան և ֆիզիոլոգիան 1 ո. 75 կ.
5. Գարրիելյան Ռ. — Բիոլոգիա, մաս ա. և բ. 1 ո. 30 կ.
6. Նիկ. Սարգսյան — Բնախոսություն (ապագրվում է).

Գյուղատնտեսական յեզ բնագիտական ձեռնարկներ ՌԻՍՈՒՅՁԻ խամար

1. Игнатьев Б. и Жаров Ф.—Растение, его жизнь и поль-
за, им приносимая 1 р. 50 к.
2. Остергаут В.—Жизнь растения в опытах 1 р. 25 к.
3. Боч Г.—Растения 1 р. 40 к.
4. Исаин В. Н.—Практические занятия по физиоло-
гии растений 1 р. 50 к.
5. Яхонтов А.—Мир животных ч. I 1 р. 70 к.
6. Райков Б.—Практич. занятия по зоологии для на-
чинающих 70 к.
7. » —Практич. занятия по анатомии и физио-
логии человека ч. I 25 к.
8. Игнатьев В.—Биология трудящегося человека . 1 р. 60 к.
9. Корольков Д.—Естествознание на основе сельского
хозяйства 1 р. 75 к.
10. Николаевский М.—Практич. занятия по сельско-
му хозяйству ч. I и II 65 к.
11. Палладин—Жизнь сельскохозяйств. животных
12. Константинович—Практич. занятия по геологии
13. Степанов—Что такое геология и как собирать геоло-
гические коллекции 40 к.
14. Качинский Н. А.—Жизнь и свойство почвы 35 к.
15. Игнатьев В. В.—Весенняя флора 80 к.
16. Тимирязев К. А.—Жизнь растения 2 р.—
17. Васильковский П.—Промысловые животные 75 к.
18. Шмидт П. Ю.—Наши домашние животные и их ис-
тория
19. » Домашняя птица и ее история
20. Иванов М. Ф.—Основы кормления животных
21. » » —Содержание с.—х. животных
22. Шербиновский—Рассказы о вредителях сельского
хозяйства ч. I и II
23. Морозов—Рабочая кн. по естествознанию для 5-го
года обуч.
24. Натали В.—Учебник биологии ч. I 1 р. 10 к.
25. Беляев—Эволюционное учение
26. Милькович Н.—Жизнь и история земли
27. Баранов А.—Метеорология в школе и дома 1 р.
28. Жарков С.—Ветер и его практич. применение . . 60 к.

III. *P* *p* *U* *u*

1. Նիկ. Սարգսյան—Քրիմիա ա. մաս	.	.	.	1 ա. 80 կ.
2. » » » Բ. »	.	.	.	1 ա. 20 կ.
3. Սազոնով և Վերխովսկի—Քրիմիա	.	.	.	1 ա. 50 կ.

Աւսուցիչ համար

1. Лебедев П. П.—Рабочая книга по химии	Вып. I	50 к.
	» II	60 к.
	» III	90 к.
2. Субботин Б. И.—Метод практич. работ по химии на основе самостоятельности учащихся		45 к.
3. Малахов—Щк. опыты по химич. технологии		
4. » Вода, ее исследование и очистка		40 к.

IV. $\mathfrak{B} \vdash \mathfrak{Z} \vdash \mathfrak{Y} \vdash \mathfrak{U}$

1. Ելիբեկյան—Ֆիզիկա, ա. և բ. մաս
2. Մեհնև և Տիփա—Ֆիզիկա ա. և բ. մաս

Ուսուցիչ համար

1. Знаменский П., Григорьев Г. и Кавун.—Практич.
занятия по физике	1 р.
2. Бачинский—Рабочая книга по физике для 5-го года
обучения	
3. Конашинский и Халезов—Что такое электрификация	
4. Соломин Е.—Моя лаборатория (Первонач. знакомство
с физикой)	1 р.
5. Бачинский—Физика на производственной основе
ч. I	1 р.
ч. II	1 р. 10 к.

V. ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

1. Հ Հովհաննիսյան... Ընդհ. և Հայաստ. ֆիզիկական աշխարհագր. մաս ա. 1 ս. 50 կ.
2. » Հայաստանի տնտ. աշխարհագր. 1 ս. 40 կ.
3. » Խ. Ս. Հ. Մ. համառոտ աշխարհագր. 1 ս. 20 կ.
4. Բորիսով—Խ. Ս. Հ. Մ. տնտեսական աշխարհագր.

Neunzig hundert

1. Дейхман—Сб. задач по эконом. геогр.	Вып. I	1 р. 20 к.
	» II	60 к.
2. Лесгафт Э.—Курс физич. географии		85 к.

ՆՅՈՒԹԵՐԻ ՑԱՆԿԸ

	Եջ
Առաջաբան	3
1. Ծրագիր գյուղատնտեսության	7
2. » բնագիտության	73
3. » քիմիայի	78
4. » ֆիզիկայի	86
5. » հասարակագիտության	94
6. » հայոց լեզվի	118
7. » ռուսաց լեզվի	128
8. » աշխարհագրության	130
9. » մաթեմատիկայի	133
10. Ցուցակ դասագրքերի և ձեռնարկների	139

111

2056

1528p

ԳԻՆՆ Ե 2 Ռ.